

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 04399

GEKLIBENE LIDER

Aaron Kushnirov

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

א. קושניראָוו

געקליבענע
לידער

פארלאג „סאָוועטסקי פּיסאַטעל“
מאַסקווע. 1975

C(евр.)2
K 96

אינעם דאָזיקן בוך זײַנען איינגעשלאָסן די
בעסטע לידער, וואָס דער באוויסטער סאַווער-
טישער ייִדישער דיכטער א. קושניראָוו האָט
אַנגעשריבן פאר העכער דריטיק יאָר פון
זײַן ליטעראַרישער טעטיקייט.

© Издательство «Советский писатель» — 1975 г.

K $\frac{70403-401}{083(02)-75}$ 283-75

ארן קושניראָוו — דער דיכטער

זײַנע ערשטע שפּערישע פּרוּווּן האָט קושניראָוו געמאַכט נאָך ביז דער רעוואָליוציע. א דיכטער א שלאכטמאַן, אן אַנטיילנעמער פון דרײַ מיל־כאַמעס, האָט קושניראָוו געפונען זײַן אַרט און זײַן באַרוף אין דער ליטע־ראַטור נאָכן ניצאַכן פון דער גרויסער אַקטיאָבער־רעוואָליוציע, וועלכע האָט אים פאַרכאַפט מיט אירע מאַסשטאַבן, מיט דער גרויסקײט און גע־רעכטיקײט פון אירע אידעאַלן.

קושניראָוו איז געקומען מיט א נײַ דיכטעריש וואָרט און מיט נײַע אידייִשע מאַטיוון נאָך דעמלט, ווען די ערשטע פאַלאַנגע ייִדישע סאַווע־טישע דיכטער האָבן געזוכט זייערע וועגן. אין זײַן ליד האָט אָפּגעהילכט דאָס קאַל פון דער רעוואָליוציע, וועלכע האָט אָפּגעוועקט פון דוירעסדיקן שלאָף פּעלקער און מענטשן, וואָס האָבן געשוויגן, ווי די „הויכע, האַרטע, פעסטע ווענט“, וועלכע זײַנען טויזנטער יאָרן געהאַרכזאַם געווען. צוזאַמען מיט די דערוואַכטע פּאָלקסמאַסן מעלדן איצט די ווענט: „גיט אונדז א מויל! וועלן מיר שרײַען: מיר הערן פעסטע, שווערע, זיגערישע טריטז...“ דאָס איז געווען א דעקלאַראַציע פון דער נײַער ייִדישער סאַוועטישער דיכטונג.

אין קושניראָוו׳ס „ראַסיאַ“ איז אויסגעדריקט זײַן באַצונג צום נײַעם רעוואָליוציאָנערן רוסלאַנד אין די יאָרן פון בירגערקריג, ווען די יונגע סאַוועטישע רעפּובליק האָט איבערגעטראָגן אומגעזערטע לידן און פּיין, שטייענדיק איינע אליין קעגן די באַוואָפנטע קויכעס פון דער אלטער וועלט. „נישט דײַך בײַגעקומען, נישט פאַרטיליקט דײַך“, — דערקלערט דער דיכטער. און ניט בלויז דאָס: „מעג זײַך וועלט נאָך אַקשענען, מעג זײַך וועלט ניט רעכענען ניט מיט דײַנע עמעסן, ניט מיט דײַנע לייִדן, רויכיק, אָבער ליכטיק ברענען פעסער פעכענע, וואָס דו האָסט אָנגעצונדן אַף דעם גרויסן שײִדוועג“.

קושניראָוו האָט געזוכט נייע פאַרמען און מיטלען, קעדיי אויסדריקן די גרויסקייט פון דער צייט. ער איז געווען א דיכטער פון אופרייסנדיקן סאַציאלן און רעוואָלוציאָנערן פּאַטאַס, און ער האָט אָט דעם דיכטערישן פּאַטאַס זינעם שעפּערש אנטפלעקט אין מאָנומענטאַליסטישן סטיל. שטריכן פון מאָנומענטאַליסטישן סטיל לאָזן זיך פילן אין קושניראָווס דיכטונג, ווען ער קומט אָן צו בילדער און געשטאַלטן, וועלכע זיינען פאַרבונדן מיט דער ביבלישער מיטאַלאָגיע און דורך וועלכע ער וויל איבערגעבן די קראפט און די מאכט פון רעוואָלוציאָנערן רוסלאַנד:

ניט דער גיבער שימשן אין זיין לעצטן ראנגל
טרייסלט און די זיילן פון זיין טוינעס פעסטונג,
דאָס האָסטו, מיין לאַנד,
די וועלט באַראשט מיט קלאַנגען,
וועלכע שטייגן הינט פון דינע גלאַקן־נעסטן.

זייענדיק דער זינגער פונעם מאָנומענטאַלן אין דער רעוואָלוציע, איז גלייכצייטיק קושניראָוו געווען ווייט פון דעם אבסטראקט־אוניווערסאַלן, וואָס איז צו יענער צייט געווען ניט קיין זעלטענע דערשיינונג אין דער פּראָלעטקולטישער דיכטונג. קושניראָוו האָט אין אָנהייב פון די צוואַנציגער יאָרן, אין צוויי יאָר ארום נאָך זיין ליד „ווענט“, געשאפן דאָס קלאַסיש־דיכטערישע ווערק „אזקאַרע“, וואָס איז לויט דער ליריש־עמאַ־ציאָנעלער קראפט, לויט דער מיסטערשאפט פון בילד, לויט דער אופרייכ־טיקייט און טיפקייט פון אידייזשן אינהאַלט ביז איצט ניט איבערגעשטיגן געוואָרן אין אונדזער דיכטונג.

קושניראָווס „אזקאַרע“ איז א ווערק פון גרויסן סאַציאַל־היסטאָ־רישן דראַמאַטיזם. דאָס דיכטערישע וואָרט איז אָנגעזעטיקט מיט אופ־טרייסלענדיקער טראַגישער בילדערישקייט:

שטאַרב, שטאַרב, מיין געשריי, וועסט בעמיילע
אין הימלען ניט ווערן דערהערט.
נאכט האָט פאַרמאַסטן דעם מוילעד,
ווי א מעטער איבער האַלדז פון דער ערד.

אַבער דאָס איז ניט בלויז קיין געוויין, ניט קיין קלאַג איבער פּאַג־ראַמען, איבער מאַרד און גוואַלדטאט, דאָס איז אויך פּראַטעסט. ניט קיין

מאכטלאָז געשריי, נאָר א רוף צו ווידערשטאנד. דער דיכטער אנער־
קענט ניט דאָס געשריי, וואָס וועט „בעמיילע אין הימלען ניט ווערן דער־
הערט...“ „פאר וועמען, פאר וועמען איצט פאלט מען בעטן ראכמים פאר
זיך און פאר אייך“. דאָס איז שוין קימאט די זעלבע קראפט פון פארור־
טיילן מאכטלאָזיקייט און פאסיווקייט אין מאַמענטן פון היסטאָרישע קא־
טאקליזמען, ווי אין ביאליקס צאַרנדיקע לידער קעגן פאכדאָנעס און צו־
פאסן זיך צום בייז. קושניראָווס „אזקאַרע“ איז אן אייגנארטיקע הישטאָפֿ־
כעס־האנעפעש, א טיף רירנדיק איידל געזאנג, וואָס באַצייכנט א שאַרפן
קער אין לעבן פונעם פּאָלק, דאָס איז טאקע אן אנטשיידענע געזעגענונג
מיטן אלטן, צו וועלכן עס איז שוין ניטאָ קיין אומקער: „אין נעשאַמע
א מייזעלע שקראבעט— צי טאטנס, צי זיידנס א ניגן, נאָר די טיר פון
מיין אייגענעם שאבעס האָט וואָך מיט א שטערן פאריגלט“. עס קאָן זיך
דאכטן, אז דער דיכטער זעט ניט קיין אויסוועג, אזוי געדיכט זינען די
פארבן: „שטארב, מיין געשריי“, „ווי א מעסער איבער האלדן“, „נאכט
וועט ניט אופהערן הארגענען“, „ווינטן ראַצכים“, „צעמאַלט מיר, מיל־
שטיינער“, „מיין שווערע לעוויצע“, „מיין לעצטער געשריי וועט אין כווישעך
מיט קאַפּ זיך פארכלינען“. און דאָך, ניט געקוקט אף אַט דעם שווערן
אימאזש, פילט זיך אינעם ענערגישן, ווי אויסגעהאקטן פון שטיין, פאַע־
טישן וואָרט ניט קיין ייעש, נאָר אזא קראפט, וואָס קאָן גויווער זיין
יעדער מין פארצווייפלונג. גראַד אַט די שרעקלאָזע אופריכטיקייט און
אַפענע דיכטערישע אנערקענונג פון גרויזאמקייט און האַרבקייט פונעם
לעבן איז דער בעסטער באווייז פון ווילן און קראפט גויווער צו זיין
אינערלעכע און אויסערלעכע שוועריקייטן, ניט בייגן זיך און ניט פאלן
אונטער זייער לאסט, ווארטן און דערווארטן זיך, ביז „דער העלער מאַרגן,
מאָרגן צעוויקלטער“ וועט אָנהייבן פינקלען מיט א נייער שיין.

ניט לאנג האָט געדויערט, ביז קושניראָוו האָט אינגיכן שוין דער־
קלערט: „דאָס וועט אויך זיין אונדזער לעצטער שטרייט— הערן רויש פון
הארבסטיקן געבלעטער, ווויל צו די, וואָס קומען צו דער צייט, ווויל צו
די, וואָס האָבן ניט פארשפעטיקט“. קושניראָוו געהער צו די בעסטע זיג־
גער, וואָס איז געקומען צו דער צייט און האָט ניט פארשפעטיקט. אין
פיר יאָר ארום נאָך „אזקאַרע“ האָט ער געגעבן אונדזער ליטעראַטור
זיין צווייט קלאסיש ווערק „הארבסט“. דאָס איז אויך אן עלעגיע, ווי
ס'איז אן עלעגיע „אזקאַרע“. אָבער דאָ, אין „הארבסט“, איז דאָס שוין
אן עלעגיע פון דערמאָנונג, פון איבערגעווייטעקטן פּיין, ניט קיין היש־

טאפכעס־האנעפעש, נאָר אַ כעזשבוך־האנעפעש, אַ סאכאקל פון אַ דורכגע־
מאכטן וועג פון אינערלעכע אידייש־פסיכאָלאָגישע שטרענגן. און דער
דיכטער האָט די פולע רעכט אָפן צו דערקלערן:

ס'איז שוין ווערט געווען, ס'איז געווען שוין ווערט
זיך שטורעם אָפגעבן מיט פולן הארצן
פאר אלץ, פאר אלץ, וואָס כ'זע איצט אף מיין ערד
אין אַ טאָג אזא,
אַ גאָלדענעם,
אַ האַרבסטיקן.

קושניראָוו דיכטונג איז דורכויס פּאָליטישע און סאָציאלע ליריק. עס
איז כאַראַקטעריסטיש פאר זיין שאַפונג, וואָס אין פאַרלויף פון דריי
צענדליק יאָר האָט ער קימאט ניט געשאפן קיין ציקל ליבע־ליריק, נאָר
טור־ליריק, שטייגע־ליריק. ער האָט אלס דיכטער ווייניק אכט אָפגעגעבן
די אינדיווידועלע פסיכאָלאָגישע קאָליריעס פון דער פּערזענלעכקייט,
פונעם באַזונדערן מענטשלעכן אינדיווידום. זיין דיכטערישע לייַדנשאַפט
און שעפּערישן פּאַטאָס האָט ער אינגאַנצן אָפגעגעבן היסטאָרישע, נאַציאָנאַל־
נאלע און דעריקער — פּאָליטישע און סאָציאלע דראַמאַטישע און טראַג־
גישע פּראָבלעמען און געשעענישן. אין דער ערשטער ריי איז דאָס געווען
די אַקטיאָבער־רעוואָלוציע, דער בירגערקריג און דער גוירל פונעם
סאָציאַליזם אין לאַנד.

קושניראָוו איז אין דעם זינען נאָענט צו וולאדימיר מאַיאַקאָווסקין.
און ניט בלויז לויטן אידיישן אינהאַלט פון זיין דיכטונג, נאָר אויך
לויט זיין סטיל. איך האַלט פאר איבערגעטריבן די מיינונג פון ליטוואַ־
קאָוון, אז אף קושניראָוו שאַפונג האָט שטאַרק געוויקט יעסענין. קושר
ניראָוו איז מער אייגנטימלעך דער פּאָליטישער קינסטלעריש־פּובליציס־
טישער אויסגעשריי פון אַ טריבון, ווי די בילדערישקייט פון אזא אינטי־
מען ליריקער, ווי יעסענין. אים האָבן מער גערעגט אלמענטלעכע, אַל־
וועלטלעכע קאָליריעס. אפילע די נאַציאָנאַלע פּראָבלעם באַטראַכט ער
קיינמאַל ניט איזאָלירט, נאָר שטענדיק אין דער ענגסטער פאַרבינדונג
מיט דער היסטאָרישער אַנטוויקלונג פון דער מענטשהייט, מיט די אופֿ
גאַבן פון דער רעוואָלוציע אינגאַנצן גענומען. אין שטאַרקן ציקל לידער
וועגן דער ייִדישער אוואַנאַמער געגנט הערן זיך מער מאַטיוון פון באַ־
הערשן די ווילדקייט פון דער ווייטמיזרעכדיקער טייַגע און עס קלינגט

קימאט ניט דער נאציאנאלער טאָן און דער נאציאנאלער אקצענט. „וויי-טער מיזרעך“ — אזוי הייסט דער דאָזיקער ציקל. און אלע לידער הילכן אָפּ בלויז ווי די קינסטלערישע פארקערפערונג, ווי א געזאנג וועגן קאַמף פונעם מענטשן מיט דער אוראלט-וויילדער סטיכיי פון דער נאטור, וועלכע ווערט דאָס ערשטע מאָל באטראָטן און באהערשט פונעם מענטשן. דער דיכטער באזינגט די נאטור, די טייגע, דעם טייך סאַלאלי, דעם כינגאן, די כניעס און די פייגל, דעם הימל און די ערד פון דעם ווייטן מיזרעך... און דעם מענטשן, דעם נייעם באלעבאַס און דעם באהערשער פון אָט דער ווילדער נאטור:

פּונוואנען די קראפט און פּונוואנען דער דראנג
באם הירש אין געלויף, בא דעם בער אין זיין גאנג,
אין שפּרונג בא דעם טיגער, באם אָדלער אין פלי
און אין האַסטיקן שטראַם פונעם טייך סאַלאלי?

עס איז דעריבער גאנץ פארשטענדלעך און נאטירלעך קושניראָווס שטורמישער שעפּערישער אופברויז אין די פּערציקער יאָרן, אין לעצטן צענדליק יאָרן פון זיין לעבן און שאפן, וואָס איז פארבונדן אינגאנצן מיט די רומפולע טראגישע און העלדישע יאָרן פון דער גרויסער פּאָטער-לענדישער מילכאַמע קעגן דעם דייטשישן פּאַשיזם. דער לידער-בוך „פּאַ-טער קאַמאנדיר“ — קושניראָווס „שוואנען-ליד“ — איז לויט דער מייסטער-רישער שאפונגס-קראפט ניט ווייניקער באדייטנדיק, ווי זינע בארימטע ציקלען „ווענט“, „צוג“, „אזקאַרע“, וועלכע זינען אריין אין דער זאמר-לונג „ברויז“ און מיט וועלכע דער דיכטער האָט פארנומען זיין בעקאַ-וועדיק אָרט אלס אָנהייבער און גרונטלייגער פון דער יידישער סאָוועי-טישער ליטעראטור, אלס דיכטער פון דער רעוואָליוציע.

די גרויסע פּאָטערלענדישע מילכאַמע, ווי די גרויסע אַקטיאבער-רע-וואָליוציע, האָט ארויסגערופן באם דיכטער נייע שעפּערישע אימפּולסן. מיט דער גאַנצער ליידנשאפט פון א דיכטער א פּאַטריאָט, א דיכטער א שלאכטמאַן געפינט קושניראָוו דאָס נייטיקע, דאָס אנטשפּרעכיקע וואָרט און בילד, קעדיי איבערגעבן די געפילן פון סינע צום פּאַראכטן דייטשישן פּאַשיזם, דאָס וואָרט און בילד פון ליבע צום היימלאנד, צום העלדישן סאָוועטישן מענטשן, דאָס וואָרט און בילד פון זיכערקייט אין קומענדיקן נייצאָכן איבערן פּיינט. די לידער פון דער זאַמלונג „פּאַטער קאַמאנדיר“

זינען אָנגעזעטיקט און איבערגעזעטיקט מיט לינדנשאפטלעכע עמאַציעס
פון האס און ליבע, פון קאַמף און זיג —

אַ, טוינע, צערין און פארשווינד,
איך גיי אף דיר, ברוינער געוויטער,
מיט מוט און מיט קויעך, וואָס גיט מיר
ליבע צו ווייב און צו קינד.

ליבע צו ווייב און צו קינד —
א קוואל אזא ריינער און פרייער,
א קראפט אזא פעסטע און טרייע
אין גרויסן מיין היימלאנדס געזינד...
ליבע צו ווייב און צו קינד.

ארץ קושניראָוו שטייט צווישן צוויי דוירעס דיכטער, וועלכע זינען
געקומען איינער נאָכן צווייטן, און ער, קושניראָוו, האָט מיט זיין דיכטונג
זיי פארבונדן, ווי א בריק, און פארייניקט אין איין רומפולער פלעימדע
שעפער פון דער רעוואַליוציע מיט אלע אירע פילארטיקע אספעקטן
און אויסקומענישן. פון קושניראָוו, דעם זינגער פון דערהויבענעם אין
דער רעוואַליוציע, פירט שוין א גלייכער וועג צו איציק פעפערן, איזי כאַ
ריקן, די דיכטער פון קאַמף און פון זיג, און פון זיי — צו די טאלאנטפולע
מייסטערס פון דער היינטיקער יידישער סאָוועטישער דיכטונג.

ה. רעמעניק

ווייטער מיזרעד

סאלאלי

פונוואנען די קראפט און פונוואנען דער דראנג
באם הירש אין געלויף, בא דעם בער אין זיין גאנג,
אין שפרונג בא דעם טיגער, באם אדלער אין פלי
און אין האסטיקן שטראם פונעם טינד סאלאלי?

אין הייכן כינגאנער זיין אנהייב ער נעמט,
א בעכער פון רעגנס אין פעלדזן פארקלעמט,
אריבער די ראנדן, אריבער דעם ברעג
ער גיסט זיך אריבער און לאזט זיך אין וועג

דורך ענגשאפטן, וועלכע אים קומט דארטן אויס
זיך דורכברעכן שטענדיק מיט האסט און מיט שטויס,
אז פול ווערט די טינגע מיט דונער און בראך,
מיט טשערעדעס שטיינער, וואס לויפן אים נאך.

פון כנישע שטעגן, פון ווילדן ארום
ווער רופט זיך דארט אפ מיט געהויל און געברום,
פון צעדער פון העכסטן דער פויגל, וואס שרייט,
און מיך, וואס געבראכט האט אהער פון דער ווייט.

מיין לאנד אזוי גרויס איז, און גרויס איז מיין ערד.
דער ווונדער פון ראכועס פון אירער מיך נערט,
דעם ווינט פון איר צאפן, פון דארעם די לופט
מיט לייב כ'האב פארזוכט און מיט אטעם געפרוויט.

איך ווייס, ווי איר מײרעווי אין צײטן זיך בײט,
איך ווייס, ווי איר מײרעך אין נאָענט און ווייט,
און איצט מיט אנציקונג און פאכעד באגלייך
איך שטיי דאָ פאר ווילדן, פאר טײגישן טײך.

די זון נעמט פארגיין, און א שאַטן שוין פאלט,
מײן וועג אזוי ווייט נאָך — און ער מיך פארהאלט,
ער טראָגט זיך פארביי מיט געקלאנג און געהילך,
מיט וואסער צעשווימטן, וואָס זידט אוף ווי מילך.

ס'איז האסטיק זײן שטראָם, אזוי מעכטיק ער איז,
ער ווארפט אום מיט קויעך מײן פערד פון די פיס,
די שרעק פונעם פערד אין די קני מיר דערלאנגט;
צו נאָענטע און ליבע זיך ווענדט דער געדאנק.

מײן אלטינקע מאמע, ווי ווייט דו ביסט איצט,
דו האָסט מיך פון פײער און וואסער געשיצט,
ווי וואָלט דיך דיין אומרו געטאָן דאָרט א גלי,
ווען דו ווייסט, ווי איך נעם איצט דעם טײך סאָלאלי.

אָט איז שוין זײן סאמע, זײן ברויזיקע מיט,
א ווידערקאָל הויך איבער מיר זיך צעשיט,
אן איינזאמע שטים מיר אין הארץ דרינגט ארײן,
צי שוין זשע מײן אייגענער קאָל זאָל דאָס זײן?

מיט נאָך א געשרײי איך דערמוטיק מײן פערד,
א בוים אפן אנדערן ברעג מיך דערהערט,
ער שטרעקט צו מיר אויס, יענער בוים, זײנס א צווייג:
„אָט נא דיר, כאפ אָן זיך וואָס שטארקער און שווייג“.

און ווידער די הארטקײט פון ערד איך דערשפיר
מיט וועגן און אומוועגן אלע אף איר,
וואָס איך בין אדורך שוין אין כאַלעם, אין וואָר
און וועלכע אדורכגיין מיר שטייט נאָך ערשט פאָר.

דער וועג אין דער טייגע

ארוף און ארוף פירט דער שטעג
אין ווילדקייט, אין טיפקייט פון טייגע.
מענטש! דו, וועלכער ווייסט ניט פון שרעק
און וואגט דאָ צו שפאנען און שטייגן.

כאפ איבער דעם אַטעם שטארק,
רו אָפ אף א ווילע אין שאַטן.
עס וועט נאָך ביז שפיץ פונעם בארג
ניט איין מאָל דיר אויספעלן אַטעם.

די טייגע מיט זון־שיין פארפלייצט,
זי בלענדט מיט די גרינסטע קאָלירן
און רופט אזוי פרידלעך און רייצט
מיט צארטער שיינקייט מיט אירער,

ווי זי וואַלט אין טיפעניש דאָרט,
אין ווילדקייט בא זיך אין פרייער
קיין זומפן, קיין אַפגרונטן גאָר,
קיין ביזע געפאר ניט פארטייעט.

עס שווינדלט פון לינקס און פון רעכטס
איר שמייכל דער גרינער און מילדער.
אַ, מענטש! זאָלסט באהיט זיין פון שלעכטס,
דער שטעג זאָל דיר דינען דער ווילדער,

דער שטעג, וואָס ער פירט דיך ארום,
און ערטערווייז פאלט ער אין נידער;
ווי ער וואָלט דיין דראַנג אויסגעפרוּווט,
דיין גרייטקייט צו שטייגן ווידער.

נאָר דו ווערסט ניט מיד, ווערסט ניט מיד,
דו גייסט, כאַטש עס טראַגט דיך דער קאַפּ קוים...
און כ'הער שוין, אַ מענטש, דינע טריט
אף רוקן פון העכסטער סאַפקע.

ארום ליגט די ווילדעניש שוין,
קיינ אַטעם פון מענטש און פון י'שעוה,
און דו ביסט געבליבן שטיין
פארווונדערט, באצויבערט, פארקישעפט.

ווי דו וואָלסט מיט האַרץ און פארשטאנד
דערשפירט מיטאמאָל פאר די אויגן
דיין ליכטיק מאַרגנדיק לאַנד,
וואָס האַט דיך אַ לעבן געצויגן.

וואלדהיים

געקומען זיינען מיר פון זייער ווייט אהער,
א הייפעלע א קליינס, א צענדליק מאן, ניט מער,
מיט ערשטן פריילינג-ווינט, מיט ערשטע פריילינג-טעג,
דורך טייגע זומפיקער, אן וועג, אן שטעג.

ארוםגעקוקט זיך און זיך איבערגעקוקט שטום,
אזא מין גרויסע ווילדעניש ארום!
געדיכטעניש, פארוואקסנקייט און גנוס —
צי האָט דאָ ווען-ניט-איז א מענטש געשטעלט א פוס?

נאָר שיין איז דאָ געווען. אויב ווילדקייט קאָן זיין שיין,
איז דאָס געווען די שיינקייט און די פראכט אליין!
א פרישע גרינע וועלט אין רינג פון סאָפקעס בערג,
דער כאַס האָט געמעגט זיין קאַנטעט מיט זיין ווערק.

דער פריילינג האָט נאָרוואַס די ערד באהויכט,
דעם הימל אויסגעקלאָרט און אויסגעבלויט אזוי,
אז אלע סאָפקעס האָבן זיך געצויגן אין דער הייך
און דאָרט זיך אָפגעשאַטנט אינעם בלוי.

א וואלד אן אוראלטער האָט זיך פאר אונדז געשפרייט
פון זיין געדיכטעניש, און פון זיין טיף, און פון זיין ברייט,

באנומען האָבן מיר פון וואסערן דעם דראנג,
פון גראָזן דעם געשפרעך, פון ביימער דאָס געזאנג.

און איינער האָט געזאָגט: „איר ווייסט, ס'געפעלט מיר באלד,
ס'געפעלט מיר אָט דאָס לאנד, ס'געפעלט מיר אָט דער וואלד.
אונטער אזא מיין זון די ערד מוז זיין געבענטשט, —
היינט שטעלט זיך פאַר, אז דאָ וועט צוקומען א מענטש“.

האָט נאָך איינער געזאָגט: „בעפּיירעש ס'האָט א גרונט,
אָט דאָ אין וואלד — א היים, צום לעבן און געזונט“.
באשלאָסן האָבן מיר: אָט דאָ זאָל זיין „וואלדהיים“!
דערווייל איז דאָ געווען א וואלד, נאָר ניט געווען קיין היים.

און ס'ערשטע מאָל האָט דאָ דער וואלד דערוואכט
מיט ערשטן שייטער אָנגעצונדענעם אין נאכט,
און צו באגינען האָט דער וואלד געטאָן א קנאק,
דער ערשטער בוים געפאלן אונטער האק!

די ערשטע שטוב, וואָס מיר האָבן דאָ אופגעשטעלט,
איז אויך געווען א פרישע נייע וועלט.
פון ערשטן קוימען אונדזערן דער רויך
ווי פריילעך האָט אוועקגעצויגן זיך אין בלויער הויך.

ווי האסטיק האָט גענומען שפראַצן קעגן זון
די מי, וואָס מיר האָבן דער ערד פארטרויט.
און מיר האָבן צום ערשטן מאָל פארזוכט דעם טאם דערפון,
און מיר האָבן געגעסן דאָ געבענטשטן ברויט.

און מילך גענומען טריפן האָט פון גראָז און גרין,
און האָניק האָט גענומען טראָגן אונדז די בין.
א וועלט, וואָס איז געווען פארשלאָסן און געהיים,
צעפענט האָבן מיר: אָט דאָס איז היים!

געקומען זינען מיר א הייפעלע, ניט מער,
ווי גרויס און רייך איז צאל מיר האָבן זיך פארמערט.
זאל זיין געבענטשט פון קומען אונדזערן די שאַ,
ווייל היים און היימעכקייט און היימלאנד איז איצט דאָ.

אף די שפורן פון מיין יוגנט

צי געווען איז דאָס אין כאַלעם,
צי געזען כ'האַב דאָס אין וואָר, —
יענע בערג און יענע טאָלן
איך פאָרגעס נישט וויפל יאָר.

וויפל וועגן דורכגעפאָרן,
וויפל שטעגן דורכגעשפּאַנט,
אך, ווי מיר איז ליב געוואָרן
יענער ווייטער ווילדער קאַנט.

ווי די טייכן דאָרטן שווימען,
ווי די וועלדער וואַקסן ווילד,
ווי דאָרט זיינען קלאָר די רוימען,
ווי די ווייטן זיינען מילד.

די פאַרנאַכטן, די פאַרטאָגן,
בא דעם צאַרטן הימל־ראַנד, —
אך, ווי איך האָב ליב געקראָגן
יענעם ווייטן ווילדן קאַנט.

נישט מיט צייכנס מיט פאַרהאַקטע
האַב איך אָפּגעמערקט מיין גאַנג,
נאָר מיין יוגנט, מיין געוואַגטע
האַט צעשאַטן דאָרט איר קלאַנג.

טעג מיט וואסערן פארשוומען,
נעכט מיט שייטערס אָפגעפלאמט.
אך, ווי איך האָב ליב באקומען
יענעם ווייטן ווילדן קאנט.

איצט מיט רויש פון פלינקע צוגן
כ'פרווו זיך יאָגן נאָך מיין פרייד,
אף די שפורן פון מיין יוגנט,
וואָס כ'האָב דעמאָלט דאָרט צעזייט.

מערער אומוועגן ווי וועגן
זיינען דאָרטן מיר באקאנט.
אך, ווי מיך וועט שטענדיק רעגן
יענער ווייטער, ווילדער קאנט.

וויפל יאָרן, וויפל מיילן,
און מיין דראנג אהין איז גרויס —
ווי די טריט מיינע ניט איילן,
נאָר דאָס הארץ פארלויפט פאָרויס.

יוגנט מיינע, יוגנט טרייע
דאָרטן גייט מיט מיר באנאנד.
אך, ווי מיר איז ליב און טייער
יענער ווייטער העלער קאנט.

די סאַסנע

אף ווילדן פעלדן, אף העכסטן שפיץ
א סאַסנע שטייט און רוישט.
מיט גרינעם קאַפּ אין קעלט, אין היץ
פאר זון, פאר ווינט אנטבלויזט.

שוין וויפל דונערס דאָ געקנאלט
און שטורעמס דורך פארביי,
און זי מיט יאָרן זאט און אלט,
זי שטייט און רוישט דאָ פריי.

נאָר פלוצלינג בלייבט זי שווינגן שווער
און אַטעמען ביט וואגט,
זי קוקט מיט שרעק: ווי קומט אהער
א מענטש... און מיט א האק?!

1938

מוריע פאר דער טייגע

דער טאטע מיט דער מאמען זיינען פרי אין וואלד אוועק,
דאס קליינע מיידעלע אין בנידל איז פארבליבן,
און איין-אליין זי זיצט דא אף די פעק,
וואס זיינען נאך פון וועג ניט צוגעקליבן.
— וואס וויינסטו, מיידעלע, וואס איז פאר א געוויין,
פארוואס דער וואלד ניט וויינט, פארוואס די ביימער שווינגן,
און איבער זיי דער הימל אזוי שטיל און ריין,
וואס וויינסטו, מיידעלע?
— כ'האב מוריע פאר דער טייגע.

אזא מין טיפן וואלד, וואס האט דאך גאר קיין ברעג,
אזא געדיכטן וואלד, וואס האט דאך גאר קיין עק ניט,
כ'האב ניט געזען פון זינט, פון זינט איך לעב —
די באַבע סײַדן פלעגט מיך מיט אים שרעקן.
די באַבע איז געבליבן אין דער היים,
ווייט-ווייט פונדאנען, דאָרט, וווּ כ'בין געבאָרן,
און זי האָט אויך א גאנצן טאָג געוויינט,
פארוואס זי פאָרט ניט און פארוואס מיר אלע פאָרן.

און אויך באנאכט די באַבע האָט געוויינט,
פון פענצטער פון וואגאָן איך האָב געזען איר פאָנעם.
און מיר האָט באַנק געטאָן, פארוואס זי בלייבט אליין,
אז אונדז לויפט נאָך אפילע די לעוואָנע.

און טעג דערנאך זיינען אוועק גענוג,
און נעכט אוואדע דרייצן אָדער פּערצן,
און די לעוואָנע איז ניט אָפּגעשטאנען פונעם צוג
און איז מיט אונדז געקומען אזש אהערצו.

און יעדע נאכט אצינד איך זע זי דאָרט
הויך איבער אונדז אין הימל בלויען, בלויען,
זי שטייט און היט און טרעט ניט אָפּ פון אָרט,
כאָטש וועלף א גאנצע נאכט אף איר דאָ וואָיען.
ווייזט אויס, דער היגער הימל איר געפעלט,
אָט ווי דעם טאטן מיינעם איז די ערד געפעלן.
ער זאָגט, פאר אים איז דאָ א נייע וועלט,
און יעדן טאָג אלץ מער די אויגן זיינע קוועלן.

און יעדן טאָג, גאנצפרי, ער גייט אוועק אין וואלד,
און נעמט נאָך מיט אהינצו אויך די מאמע,
און איך דערהער, ווי בוים נאָך בוים דאָרט פאלט
און ווי מע האקט די וואָרצלען בא די שטאמען.
און איך האָב אזוי מוירע פארן הוק,
וואָס גייט אדורך אין וואלד איבער די צווייגן,
און פארן בער, וואָס קאָן נאָך קומען טאָן א קוק,
וואָס טוט זיך דאָ, וואָס איז געשען בא אים אין טייגע.

נאָר ווידער בלויער אַוונט קומט צו גיין,
און די לעוואָנע קומט צו גיין שוין ווידער,
דער טאטע קומט, די מאמע קומט צו גיין,
כאָטש זייער מיד, נאָר עפעס גאָר אזוי צופרידן.
דער טאטע פריילעך זאָגט: פאר אים איז דאָ א וועלט,
און איך בין אין א גוטער צייט געבוירן...
און ווידער זע איך, ווי זיין פאָנעם קוועלט,
און כ'שעם זיך שוין דערציילן, ווי כ'האָב מוירע.

טיגע

(ליד פון די אמורער פארטיזאנער)

אוי, דו טיגע, טיגע גרויזאמע,
דו געדיכטער שווארצער וואלד,
האַסט פאר אונדזער אַרעם הויזגעזינד
ווי א היים דיין טיר צעפראלט.

ווי די ווילדקייט באלעבאטעוועט,
אין די זומפן דאָרט בא דיר —
דאָרטן האָבן זיך געראטעוועט
פארטיזאנער אָן א שיר.

פארטיזאנער, מאכנעס איזערנע,
זייער קאמף האָסטו געזען,
ביסט פאר זיי געווען א שפּיזערן,
ביסט א פעסטונג זיי געווען.

אין דיין פינצטערער געדיכטיקייט
האַט געשטארקט זיך זייער מוט,
מיט די שניטערס דינע ליכטיקע
האַסט דערווארעמט זייער בלוט.

אוי, דו טיגע, טיפקייט וועלדערשע,
צו געדענקסטו אונדז אצינד?

א גערוס דיר פונעם העלדישן
פארטיזאנישן געזינד!

אונדזער פרייהייט אונדזער ליכטיקע
האָסט פארהיט ווי א געשאנק,
איצט אין צייטן גוטע, גליקלעכע
מיר דערמאָנען דיך מיט דאנק.

א נײַע שטוב

מע טעסעט קלעצער און מע לייגט אין ווענט,
און הויכע באלקנס הייבן זיך ווי הענט
און נעמען אוף אף זיך פון דאך די ברעטער,
און טיר און פענצטער הענגט מען אויך אוף שפעטער.

אנטקעגן זון די שויבן פינקלען העל,
און גיט בארירט און ציכטיק ליגט די שוועל,
און אַטעמענדיק ברייט מיט וואלד און רוייערד,
אף גאנעק טרעט ארוף אליין דער בויער.

פארווינטיקט איז זײַן פאַנעם און זײַן לײַב,
אין שטוב ער פירט ארײַן זײַן יונגע ווייב;
ער גייט מיט הארטע טריט, און זי מיט ווייכע,
נאָר ביידע זיי אלציינס צופרידן שמייכלען.

די שטוב איז נײַ און שמעקט נאָך אזוי פריש;
אַט דאָ וועט שטיין א בעט און דאָ א טיש,
און פאר די שטולן אַט זײַנען די ערטער,
און ער און זי צעקושן זיך אָן ווערטער.

און ביידע, מידע פון א טאָג מיט פרייד,
דערווארטן זיי זיך ביז די זון פארגייט,
און ס'ערשטע מאָל אין זייער שטוב אין נײַער,
זיי לייגן שלאָפן זיך, גיט אַנצײננדיק פײַער.

די נאכט, וואָס קוקט אַרײַן אַ שאַ און צוויי
אין פענצטער נײַט פאַרהאַנגענעם צו זײ,
זי זעט קײן מײַנדסטן שאַטן נײַט אפּילע,
זי הערט נאָר שעפטשערײַען הײסע, שטילע.

און לאנג געדויערט דאָרט די שעפטשערײַ,
אַט הערט זי אױף און הײבט זיך אָן פּונסנדי,
און נאַכאַמאָל, און ביז עס נעמט שוין טאָגן...
אַ פּרוי וועט דאָ פאַרגײן אין טראָגן...

בירא און בידושאן

אף דער וועלט וויפל טייכן פאראן,
וויפל מעכטיקע שיינע טייכן,
נאָר צוויי טייכן — בירא און בידושאן
כ'וועל מיט קיינע פון זיי ניט פארגלייכן.

ניט דערפאר נאָר, ווייל זיי זיינען שיין,
ניט דערפאר אויך, ווייל מעכטיק זיי שטראַמען,
נאָר דערפאר, ווייל זיי האָבן באשענקט
אַט די ערד מיט אַ פּרעכטיקן נאָמען.

1938

א סימכע אין ביראפעלד

כאנע, שטעל אוועק דאָ וויין א גאנצן עמער...
כ׳בין, ניט היינט געדאכט, געווען א קרעמער.
ווער וועט וואגן היינט דאָס מיר דערמאנען, כאנע,
אז מיר זיינען שוין צען יאָר ביראָבידזשאנער?

כאנע, ווילסט — פון אָנהייב אלץ דערמאנען כ׳וועל דיר:
ווער האָט דאָ געקארטשעוועט די ווילדע וועלדער,
וועמענס לייב האָט דאָ דער וויסטער גנוס געביסן,
אָן א דאך ווער פלעגט דאָ ווערן אויסגעריסן,
ווער האָט זיך געטרונקען אין פארפלייצונג,
ווער האָט אונטערגעשטעלט דאָ אומעטום א פלייצע!..
אך, ווען אלץ וואָלט צו קאלינינען דערגאנגען...
כאנע, כ׳שווער דיר — אָט אַדאָ אן אַרדען וואָלט געהאנגען!
כאנע, שווייג, ווען איך האָב כ׳ישעק רייידן,
אך, ווי גוט דאָס אלץ דערמאנען מיר אין פריידן!
וועמענס שטוב איז היינט אין ביראָפעלד די שענסטע,
צו דער זון און צו דער וועלט מיט אלע פענצטער.
און צו וועמענס טיש היינט, קיין איינהאַרע,
ליבע געסט אזויפיל זיך צונויפגעפאָרן.
אך, ווי גוט דאָס אלץ אין פרייד דערמאנען,
כאנע, דאָס זיינען דאָך אלץ ביראָבידזשאנער!
פון די אלטע, פון די ערשטע, פון די טרייע...
אוי, עס קומט דאָך טאקע נאָכאמאָל לעכאים!
טאקע נאָכאמאָל און נאָכאמאָל לעכאים נעמען!

ניט דערמאָנט מיר מער די צייט די פינצטערע אָט יענע,
ווען איך בין, ניט היינט געדאכט, געווען א קרעמער...
כאנע, וויין אהערצו נאָך אן עמער!..

1938

ביראָבידזשאַנער קינדער

צי גיין זינגען גלייך,
צי גיין טאַנצן גאַר,
מיידעלעך, יינגעלעך,
ביראָבידזשאַנצעס — האָ!

ווער געגאן אהער,
ווער געפאָרן איז,
און מיר זיינען — הען!
דאָ געבאַרענע.

אין די וויגן נאָך,
דורך שטילשווייגעניש,
האַבן מיר געהערט,
ווי די טייגע רוישט.

אויסגעוואקסן דאָ
אלע געראַטענע,
ווייל נאָך שלאקסרעגנס
זון געבראַטן האָט.

פריי די וועלט פאר אונדז
אין די זומערן —
ווי ס'געפעלט אונדז נאָר,
ווי מיר קומען נאָר.

אויך אף ווינטערן
גערן ווארטן מיר,
פרעסט און ווינטן דאָ
אונדז פארהארטעווען.

אוי, א לעבן — העז!
נאָר צום כידעשן,
וואקס און בלי און העל,
געגנט יידישע!

דיינע קינדער גיב
הערצער מוטיקע —
טריי זייט און האָט ליב
אונדזער פאָטערלאנד.

צי גיין זינגען גלייך,
צי גיין טאנצן גאָר,
מיידעלעך, יינגעלעך,
ביראָבידזשאנצעס — האָ!

דרני רויטארמייער

דרני רויטארמייער האָבן אָפּגעדינט,
ערגעץ ווארטן מאמעס אף די ווילע זין.

ווינט זינען די יאטן אָפּגעווען צוויי יאָר,
פונעם ווינטן מיזרעך פאָרן שטייט זיי פאָר.

זאָגט איין רויטארמייער: — „כאָטש אהיים עס ציט,
מיטן ווינטן מיזרעך שיידן ווילט זיך ניט.

צי דעם בלויען הימל, צי די גרינע בערג,
צי כ'האָב ליב באקומען אָט די שיינע ערד.

דאָ ניט ווינט פונדאנען איבער ווילדן העק
אינזשעניערן יונגע לייגן דורך א וועג.

אינזשעניערן יונגע — ווילע יונגען צוויי
רופן מיך אהינצו ארבעטן מיט זיי.

ווי זאָגט מען זיך אָפּ, אז מיר אליין געפעלט
דורכצולייגן נייע וועגן אין דער וועלט.

אופהייבן די ווילדקייט ביז דער ווייטסטער טיף,
מאמע, קום צו פאָרן ווי דו באקומסט דעם בריוו״.

רופט זיך אָן דער צווייטער: — „מיך פארכאפט וואָס האָט:
דאָ ניט ווייט פונדאנען בויט מען א שטאָט.

דאָ ניט ווייט פונדאנען, בא דעם ווייטסטן ראנד,
בויט א יונגע שטאָט די יוגנט פונעם לאנד.

איבער וויסטע זומפן, איבער ווילדן וואלד
האָט נאָך אזא דונער קיינמאָל ניט געקנאלט.

וויפל שיינע צעדער לייגן דאָרט די קעפּ,
אונטער פרישע שוועלן, אונטער הויכע טרעפּ.

עפשער איך ניט יונג בין, און ניט שטארק איך בין,
אז מיר זאָל זיך אויך ניט וועלן גיין אהין.

צולייגן א האנט און צושטעלן א טראָפּ —
מאמע, קום צו פאָרן אין דער יונגער שטאָט“.

„דאָ, ניט ווייט פונדאנען, — אויך דער דריטער זאָגט, —
אינעם נייעם ייִשעוו כ'האָב א טאָג געטאָגט,

כ'האָב א טאָג געטאָגט, און כ'האָב א נאכט פארוויילט,
און איך האָב אין ערגעץ מער שוין ניט געזיילט.

ניט אזוי דער ייִשעוו, ניט אזוי דאָס אָרט,
ווי דאָס מיידל, וועלכע שטארק געפעלט מיר דאָרט.

ווען איך האָב גאנצפרי געזען זי אינעם פעלד,
כ'האָב געמיינט, דער שמייכל אירער מיר געפעלט.

ווען איך האָב באטאָג באגעגנט זי אין וואלד,
מיט דער שלאנקער סאָסנע כ'האָב פארגלייכט איר שטאלט.

ווען איך האָב אין אַױנט זי געטראָפּן פּרײַ,
האָב איך נײַט געװוסט, װי גײט מען דורך פּאַרביי.

ווען זי האָט געפּרעגט — האָב איך געזאָגט: איך בלײַב.
מאַמע, קום צו פּאַרן זען מיין שײנע װײב.

דריי רױטאַרמײער אָפּגעדינט און פּרײַ;
אפּן װײַטן מיזרעך פּאַרן מאַמעס דריי.

1939

די ליד וועגן טויזנט מיידלעך

דורך סטעפעס צעבליטע, דורך וועלדער צעגרינטע,
דורך בערג און דורך טאלן באנאכט און באטאג,
געלאָדן מיט יוגנט, באוואָפנט מיט אימפעט,
א צוג א פארשייטער אין ווייטן זיך טראַגט.
פון טירן דאָס גליק זינגט, פון פענצטער די פרייד לויכט,
און רעדער, זיי קלאפן געמאַסטן און קלוג,
און טויזנט באכיינטע און טייערע מיידלעך
אף מיזרעך אף ווייטן עס פירט יענער צוג.

פאַרט, מיידלעך, א פריילעכן וועג אייך —
עס ווינטשט אייך דאָס גאנצע לאנד,
באשניט דאָרט מיט פרייד אלע ברעגן,
באכיינט און באהיימלעכט דעם קאנט.

די טעכטער די שענסטע פון שטעט און זאוואָדן,
די בעסטע און טרייסטע פון פעלד און קאלווירט,
מיט אימפעט באוואָפנט, מיט יוגנט געלאָדן,
אף מיזרעך אף ווייטן דער צוג יענער פירט.
צו ברעגן דערוואכטע די טייכן דאָרט שטרעבן,
און ארבעט די טייגישע ווילדקייט באטרעט,
און ס'וואקסן דאָרט האסטיק מיט לידער און לעבן
די יינגסטע, די שענסטע, די פריילעכסטע שטעט.

פֿאַרט, מיידלעך, א וועג אייך א גוטן —
עס ווינטשט אייך דאָס גאַנצע לאַנד,
מיט אלע, וואָס אַרבעטן מוטיק,
באַכיינט און באַהיימלעכט דעם קאַנט.

אַף ווייטסטע זאַסטאַוועס דאָרט מוט ווערט געשליפן,
בא גרענעצן שטרענגע דאָרט העלדישקייט וואַכט.
און ליבע און טרייהייט, געוואַנטע און טיפע,
דאָרט ווערן געפרוּווט און געהייליקט אין שלאַכט.
זאָל אַרבעט נאָך שטאַרקער דאָרט רוישן און ברויזן,
און טרייהייט זאָל הייסער און טרייער נאָך זײַן:
מיט שענסטע, מיט בעסטע מיט מיידלעך מיט טויזנט
אין מיזרעך אין ווייטן א צוג פֿאַרט אַרײַן.

פֿאַרט, מיידלעך, א וועג אייך א פֿרייען —
עס ווינטשט אייך דאָס גאַנצע לאַנד,
מיט ליבע, מיט מוט און מיט טרייהייט
באַכיינט און באַהיימלעכט דעם קאַנט.

א יונגער פֿרימאַרגן דורך געפל דורך העלן
די טויערן גרינע פון סאָפּקעס צעפֿראַלט,
און הויך איבער ציכטיקע באַרגיקע שוועלן
די זון גייט אָף מעכטיק, און הייס, און צעשטראַלט.
מיט בלויקייט מיט טיפער, מיט זוניקער שעפע,
מיט שיינקייט אזא מין, וואָס העלט און וואָס בלענדט:
דער מיזרעך דער ווייטער זײַן ראַכוועס צעעפֿנט
פֿאַר מוטיקע הערצער, פֿאַר פֿלייסיקע הענט.

פֿאַרט, מיידלעך, א פֿריילעכן וועג אייך —
עס ווינטשט אייך דאָס גאַנצע לאַנד,
באַשיינט דאָרט מיט מוט אלע ברעגן,
באַכיינט און באַהיימלעכט דעם קאַנט.

אן עשעלאן רויטארמייער

אך, ווי פלינק די צייט, זי גייט,
געווען איז דאָס ווי לאנג,
ווען מיך האָט מיין מאמע ארויסבאגלייט
אהער אין ווייטן קאנט.

אוראל איז ווייט, סיביר איז ווייט —
נאָך ווייטער יענער קאנט.
פון דעמלט אָן, פון יענער צייט
דער וועג איז מיר באקאנט.

ווי לאנג מע פאַרט, ווען קומט מען אָן
צו יענעם ווייטן אָרט...
באטאַג, באנאכט אן עשעלאָן
מיט רויטארמייער פאַרט.

פון פענצטער זייערע דאָס ליכט
רייסט אויס פון נאכט א שטיק...
צי פאַרט ניט דאָרט מיט אייך אויך איך,
א יונגער פריזיווניק.

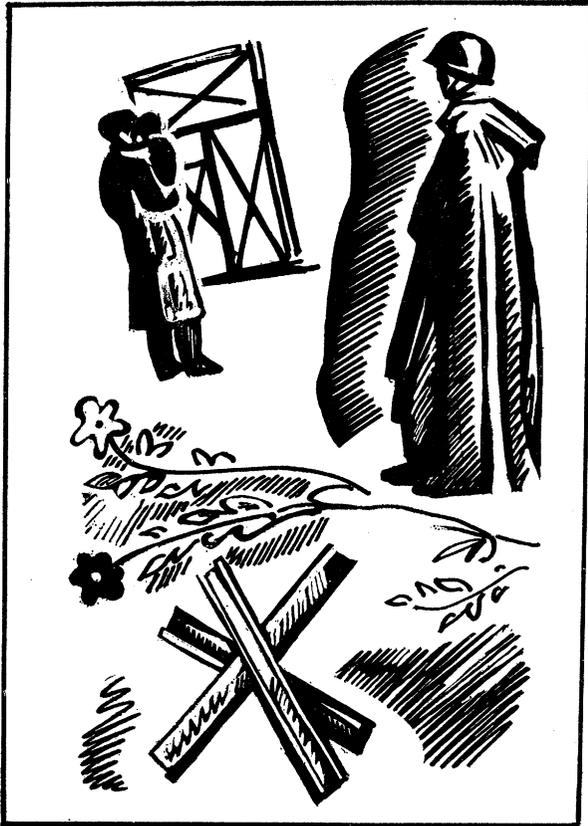
דעם זעלבן וועג, דורך בארג און טאַל,
דורך נידער און דורך הייך,
ניט איצט, ניט איצט — אמאָל, אמאָל,
איך בין געפאָרן אויך.

ווי לאנג מע פֿאַרט, ווען קומט מען אָן
צו יענעם ווייטן אָרט...
באטאַג, באנאכט אן עשעלאָן
מיט רויטארמייער פֿאַרט.

אך, געווען איז דאָס ווי לאנג,
און איך דערקען איצט ניט
אין אייער פריילעכן געזאנג
מיין בענקענדיקע ליד.
מיין וועג אהין, מיין וועג צוריק
האַט ניט געפרייט באגלייך,
איך פריי זיך איצט מיט אייער גליק,
און כ'בין מעקאנע אייך.

ווי לאנג מע פֿאַרט — ווען קומט מען אָן
צו יענעם ווייטן אָרט...
באטאַג, באנאכט אן עשעלאָן
מיט רויטארמייער פֿאַרט.

פּאָטעך קאָמאָנדיך

פאטער קאמאנדיר

באנאכט, פון אָסיענדיקע וועגן און פון בלאַטע,
געקומען „פּאַפּאַלנעניע“ אין מיין ראַטע.
כ׳בין דורך פאַרביי דער שיטערער שערענגע,
זיך איינגעקוקט אין פענעמער אין מידע,
אפילע אין דער פינצטערניש דער ענגער
זיי זעען אלע אויס אזוי פאַרשידן,
אזוי פאַרשידן יעדנס אויגן גלאַנצן —
אלץ יוגנט פון געבורטי־אַר פינף און צוואַנציק.

אַ, יינגלעך אכצניעריקע און צארטע,
ווי פרי אף אייער גוירל איז געפאלן
דער שווערער אָל פון מענער און סאַלדאַטן,
דער שטאַלצער כויוו פון קריגער און באשיצער.
ווי פרי עס מוז געפרוּווט ווערן אין פייער
די רייפקייט אייערע, דער קויעך אייער...
וואָס גיט אייך מוט און גרייטקייט צו באנעמען
דעם רוף און דעם באפעל פון אונדזער היימלאַנד?..
צי יינגלשע נאָך נייגעריקע דרייסטקייט,
צי ליבע טיף באזיניקטע און הייסע,
צי טרייהייט איינגעבוירענע פון וויגל?..

אַ, אַדלערס מיט קוים־קוים געשטאַרקטע פליגל,
פון נעסטן היימישע נאַרוואַס ארויסגעפלוויגן,
איך קוק אצינד זיך איין אייך אין די אויגן,

איך וויל דערזען דאָרט שטארקייט, ניט קיין מוירע.
מיר איז פארטרויט אצינדערט אייער גוירל,
דאָס לעבן אייערס, אייער הייסער אָטעם,
איך בין איצט אייער קאָמאנדיר און פאָטער.

אָ, קינדער מיינע, יונגע, צארטע לעבנס,
צי איז באשערט מיר, צי איז מיר געגעבן
מיט אייך זיך נאָענט־נעענטער באקענען,
ביז צו געדענקען אויסווייניק די נעמען,
דעם שמייכל יעדנס אויסווייניק געדענקען,
און וויסן יעדנס טרוים און יעדנס בענקען.
צי עפשער וועל איך מוזן, מוזן, דארפן
נאָך היינט באנאכט אין שלאכט אריין אייך ווארפן,
און נאָכדעם, נאָכן שלאכט, נאָכן געוויטער,
אויב מיך וועט אויסמיידן א קויל אָדער א שפליטער,
ווי ווייטעקדיק כ'וועל וועלן און ניט קענען
דערמאָנען ניט דעם שמייכל, ניט די נעמען
פון יענע, וועלכע וועלן דאָ שוין פעלן...

אָ, היימלאנד, דיינע הייליקע באפעלן
כ'האָב אויסגעפילט מיט הארבקייט און מיט ליבע.
ווער ווייסט, אויב ניט אין אזא נאכט א טריבער,
פון אָסיענדיקע וועגן און פון בלאָטע
איז ערגעץ אין אן אנדער, אנדער ראָטע,
אן אכצניאַריק און שווארצכייניק יינגל,
אף מיר אינאָנצן ענלעך און געראָטן,
געקומען אין א רעגע ניט קיין גרינגער,
געקומען אין א שווערער שאָ... געקומען...
און קיינער ווייסט ניט, וווּ איז ער אהינגעקומען...

איך טראָג אין האַרצן טיף פאַרקריצט א נאָמען

אף אלע וועגן, שטעגן פון מילכאָמע
איך טראָג אין האַרצן טיף פאַרקריצט א נאָמען,
א העכערן פון אלע מיינע הייכן,
א טיפערן פון אלע מיינע טהאָמען,
א ליכטיקן און זוניק העלן נאָמען.
וואָס שיינט און וואַרעמט מיך און טוט מיר לויכטן.
ער ברענט אין קאָפּ באַ מיר און וואכט אין זינען,
ער נערט מיין ליבע, און ער נערט מיין סינע,
ער העלפט מיר, און ער ווייזט פאַרויס צו שפּאנען,
ער טרייבט מיך אונטער, ווען כ'בין אָפּגעשטאַנען,
ער הייבט מיך, און ער מונטערט מיך און מוטיקט,
ווען כ'פאל מיט פּאַנעם צו דער ערד פאַרבלוטיקט,
און שטייט מיר ביי אין אומגליק און אין נויטן,
און פירט מיך דורך דערווייל דורך אלע טויטן.

אך, ליבע מיינע, איינציקע דו איינע,
אַנטשולדיק מיר, פאַרגיב מיר, ניט דייך מיין איך.
איך מיין ניט אויך, אַנטשולדיק מיר, פאַרגיב מיר,
די בלענדיקע צווייג פון אונדזער ליבע,
וואָס איז מיט יוגנט־מוט אוועקגעטראָטן
נאָך מיר אף וועגן, שטעגן פון מילכאָמע,
און האָט אין שלאכט זיין יוגן רויש צעשאַטן,
ניין, אויך ניט אים, איך מיין אויך ניט זיין נאָמען.

כאַטש בלוז דערמאַנען אים — פארכאפט דער אַטעם,
א טרער אף אויגן, ווי א טראָפּן טוי פאלט,
מיין לעבן איז געווען אף זינס געקייפלט,
אף זינס און דינס, מיין טייערע, מיין ליבע...

אך, וויפל ליבע נעמען כ'היפער איבער
און נאָר צו איינעם כ'ווענדע מינע ווערטער,
אַט די ביז איצט נאָך ניט ארויסגערעדטע:
ניט נאָר מיין לעבן, אלע לעבנס מינע
דיר גיב איך אַפּ, דיר זאָלן זיי געהערן,
מיין מוט און בלוט זאָל דיר פארעכנט ווערן.
און אויב באשערט מיר רום, זאָל דיר עס שיינען,
דיר, וועמענס נאָמען כ'טראָג פארקריצט אין הארצן.
אין וועמענס לעבן כ'גלייב מיט פולן גלויבן,
מיט וועמענס גליק איך וויל נאָך זיין דערהויבן.
און וועמענס רוף איך פאָלג —
מיין פאָלק!

סאלדאטישע פיס

טראַגט מיך, טראַגט מיך, מיינע מידע פיס,
אך, ווי שווער און ווי ביטער עס איז אייך —
אף מירעוו, אף מירעוו גרייפט אן מיין הארץ,
און איר מוזט מיך טראַגן אף מירעך.

מיר טרעטן אָפּ. און מיר טרעטן אָפּ —
אונדזער זיג עפשער ווארט בא דער וואַלגע.
אין דעם גלייבט דאָס הארץ, דאָס באנעמט דער קאָפּ,
און איר מוזט בלינדערהייט פאַלגן.

אף מירעוו, פאַרויס! ווי א ווונד, ווי א ריס
יעדער שפאן, וואָס אף מירעך מיר שפאנען.
אך, מיינע מידע סאלדאטישע פיס,
ניט פרעגט מיך ביז ווען און ביזוואנען.

צי שפאנט איר פאַרויס, צי איר שפאנט צוריק, —
אלציינס, דאָס הארץ גרייפט אף מירעוו.
נאָך ווייט איז דער וועג, און ווייט איז דער זיג,
קין אַפרו מע זעט ניט דערווייל נאָך.

און ווען צו ניצאָכן מיר וועלן דערגיין,
דאן וואָס איז דער אַפרו אינגאנצן?
סאלדאטישע פיס דעמלט וועלן אליין
ניט רוען, נאָר זיכער גיין טאנצן.

1942

אומהיימלעכע מילכאמע

איך טראכט היינט וועגן אייך, סאלדאטן ווייטע,
פון קריגן, פון מילכאמעס פון פארצייטן.
איר האָט געקאָנט דעם סוינע זען פון נאָענט
און מיט דער שפיז זיין פינצטער הארץ דערלאנגען,
איר האָט א שלאכט באגינען אָנגעפאנגען
און זי געקאָנט פארענדיקן ביז אָוונט.
און נאָך געוואגטע, מונטערע אטאקעס
איר האָט געווסט פון אָפרו אף ביוואקעס;
בא פניערן בא פריילעכע און שייטערס,
מיט לידער וועגן פוסגייער און רייטער, —
די לידער זינען ביז צו אונדז דערגאנגען.

נאָר אונדז איז שווער צום סוינעס הארץ דערלאנגען:
ס'באהאלט זיך אויס אין שוצגראַבנס, אין גריבער,
באשיצט מיט אייזן און מיט שטאַל פארהאנגען,
און זיבן טויטן פריער גיי אריבער,
ביז וועסט דערזען דעם סוינע פונדערווייטן.
און שלאכטן פלאקערן, און ס'שטורעמען אטאקעס
באטאָג, באנאכט, אָן אָפרו, אָן ביוואקעס,
און וואַכנווייז קיין פייער ניט, קיין שייטער
אף צו דערווארעמען דעם גוף און די נעשאַמע —
אזא אומהיימלעכע מילכאמע!

איז טראכט איך וועגן אייך, סאלדאטן ווייטע,
פון קריגן, פון מילכאמעס פון פארצייטן.

צי זייט איר אויך אזוי, ווי איך, געגאנגען
דורך שלאקסרעגן פון פלאם און פעך און שוועבל?
אזוי ווי איך, דאָס ציטעריקע לעבן
אף שטעכעדיקן דראַט ארופגעהאנגען,
און, פאלנדיק, ניט אופגעהערט צו שטרעבן,
כאָטש טויטערהייט דעם ראַנד אריבערטרעטן,
דעם סוינע זאָל מיין שרעקלאַזיקייט פלעטן.
ער זאָל מיט שרעק דערשפירן און דערפילן
די קראפט די אומבאזיגטע פון מיין ווילן.
ער זאָל מיט האַרץ מיט גליווערדיקן מוזן
זיך בייגן פאר דער קראפט פון מיין באווסטזיין.

סאָלדאטן ווייטע פון מילכאָמעס אלטע,
אויב איר האָט אלץ אַט דאָס ניט אויסגעהאלטן,
ווי קאָנט איר דעמלט זיך מיט מיר פארמעסטן
אין העלדנמוט, אין טרייהייט און אין פעסטקייט?
און איר, סאָלדאטן, נאָענטע און ווייטע,
פון קומענדיקע עפשער לעצטע שטרייטן,
איך זע אייך אונטער פאָן גערעכטער שפאנען,
מיין פלאמיק האַרץ איך שטרעק אייך אויס פונדאנען,
און זאָל עס ווי א ליד צו אייך דערגרייכן,
אין שלאכט,
וואָס די גערעכטיקייט אליין האָט אָנגעצייכנט.

קיינעמס ערד

צווישן אונדזערע און די דייטשישע אַקאַפּעס
ליגט א שמאַלינק שטיקל קיינעמס ערד;
מיט א שטיקל קיינעמס ערד צוקאַפּנס
א סאַלדאט א טויטער ליגט און קלערט —
וועמען איצט געהערט די קיינעמס ערד?

וואָלט א טויטער קאַנען קלערן טאַקע,
וואָלט ער דאָך באַגלייך מיט אונדז געוויסט,
אז אין יענער נאַכטיקער אטאַקע,
ווען אים האָט געטראָפּן גלייך אין ברוסט,
מיר האָבן צוריקציען געמוזט.

איז די קיינעמס ערד געבליבן קיינעמס.
זעקס אטאַקעס — און ניט אַפּגעגליקט,
נאָר דער טויט דאָרט נישטערט אום אין שכיינעס,
נאָר דער ווינט די ווילדע גראָזן וויגט,
און דער טויטער שוין א וואָך דאָרט ליגט.

ענדע נאַכט, עס קומט די פּאַטשט אין ראַטע,
יעדערער מיט פרייד זיין בריוול נעמט —
ליינען ליינט מען מיט פאַרכאַפּטן אַטעם,
נאָר דאָס האַרץ בא יעדערן פאַרקלעמט:
איין א בריוו געבליבן איז פאַרשעמט.

ווער האָט דעם פארשעמטן בריוו געשריבן?
ווער האָט אים פארכאסמעט מיט א טרער?
אָפגעשיקט מיט האַפּענונג און ליבע
אָט דעם בריוו, וואָס שוין ניט אַנקומען וועט ער
צום סאַלדאט, וואָס דאָרט אָף קיינעמס ערד.

ליגט און ליגט דער בריוו א טאָג א לאַנגן,
שוין פון יעדנס בליק באדויערט שטיל,
שוין פון האנט צו האנט אדורכגעגאַנגען...
און אין האַרץ וואַקסט אויס אזא געפיל,
אז דאָס האַרץ ארויסשרייַען עס וויל:

צו דער לעצטער, זיבעטער אטאקע
הייב שוין אָף מיך, גרויזאמער באפעל,
איך וועל היינט דורך פֿייער און דורך פלאַקער
זי אריבערשפאנען היינט איך וועל,
פון דער קיינעמס ערד די טויטע שוועל...

וואָס איז קלאַנג פון שאלנדיקן האַרן,
וואָס איז שרעק, וואָס שטעקט אין מויעך טיף,
קעגן טראָפן ברויזנדיקן צאָרן,
וואָס האָט דאָ צום האַרצן צוגעטריפט
פון פארשעמטן, ניט געלייענטן בריוו.

אונטער ווייטע, אונטער קאלטע שטערן
ליגט פארטייעט א מילכאַמע-נאַכט,
ביז א שאַס רייסט אָף איר די געדערים,
ביז דער ערשטער אופרייס זי צעקראַכט, —
אונדזער ראַטע ווידער גייט אין שלאַכט.

דער, וואָס גייט אָף ביישטיין אַדער פאלן,
טראַכט דען וועגן העלדישקייט און רום...
וועגן טויטן טראַכטן עפשער אלע,
כאַטש אָף אים מע קוקט זיך ניט ארום.
ער באַגלייט אונדז, ווי א טויטער, שטום.

וואָלט א טויטער קאַנען קלערן טאקע,
וואָלט ער איצט באגלייך מיט אונדז געוויסט,
אז די לעצטע, זיבעטע אטאקע
האַט זיך היינט אונדז איינגעגעבן גוט —
ניט אומזיסט פארגאַסן איז זיין בלוט.

1945—1942

דער קאשעוואר ציילט די פארלוסטן

א גאנצע נאכט געדויערט די אטאקע,
א ראַטע נאָך א ראַטע גייט אין שלאכט,
און דאָרט ניט ווייט א פרישטיק א געשמאקן
עס קאַכט דער קאשעוואר א גאנצע נאכט.

ווי נאָר פון קעסל גיט א זעץ א פארע,
כאָטש ס'האלט נאָך ניט בא טאָגן אזוי גיך,
ער איילט זיך צו דאָס פנייער צו פארשארן,
און אייליק נעמט ער איינשפאנען די קיך.

דעם פרישטיק, א געשמאקן און א הייסן,
ער ברענגט דורך שטעג באהאלטענעם אהין,
ווי ערשט ניט לאנג האָט זיך די ערד געטרייסלט
און ווי די שלאכט איז איינגעשטילט אצינד.

און שטייט, און ווארט, און קוקט ארויס א גרייטער
מעכניע זיין די פריינט מיט זיין געקעכטס —
עס גייט צום קעסל איין סאַלדאט, א צווייטער,
פון לינקס קומט איינער, איינער קומט פון רעכטס.

נאָר ווינציק, ווינציק קומען היינט צום עסן...
מיט זאָרג און אומרו, קוקנדיק אף זיי,
עס טראכט דער קאשעוואר:
— אזא געדיכטקייט אינעם קעסל,
און שיטער איז אזוי די ריי...

ער גיסט אָן יעדערן מיט האנט מיט ברייטער,
און אָנגיסן א צווייט מאָל איז ער גרייט.
נאָר ס'צאנקט די ריי, ער זעט, די ריי צעגייט אים,
און פון די ראַטעס קיינער מער ניט גייט.

און קוקנדיק, ווי ס'וויל ניט ווערן פוסטער
דער קעסל, ווו דער פרישטיק ווערט שוין קאלט.
דער קאשעוואר ציילט די באנאכטיקע פארלוסטן,
און פון זיין אויג א טרער אין קעסל פאלט.

מארוסיע קאגוט

ווייט, ווייט אונטער היימישער זון דאָרט
לעבט א מיידל מארוסיע קאָגוט.
איך ליג אפן שניי דאָ פארווונדעט,
און ס'טריפט פון מיין ווונד איר בלוט.

ערשט צוריק מיט עטלעכע וואָכן
מע האָט עס אריבערגעגאָסן מיר,
ווען איך בין געלעגן צעבראָכן
פון שלאכט, וואָס איז דורך איבער מיר.

אן אלטינקער דאָקטער דערנעבן
האָט אין מיר זיך איינגעקוקט הארב.
און פלוצלינג א שמייכל געגעבן —
מיין פאָנעם באקומען האָט פארב.

ווי ריטשקעלעך פלינקע און דינע,
איבער אייוורים בא מיר אזוי גוט
א ווארעמקייט איז זיך צערוגען
פון בלוט דיינס, מארוסיע קאָגוט.

דערנאָכדעם דורך שלאָף און דורך דויער,
דורך מונטערן אופוואַך געפילט,
דיין יונגער, זאפטיקער קויעך
מיט לעבן אין מיר זיך צעשפילט.

פאר אונדזער גערעכטער מילכאָמע
א הארץ מוזסטו האָבן א דרייסט,
ניט וויסנדיק מער ווי דיין נאָמען,
איך האָב דאָס געפילט אזוי הייס.

ווען ווידער אין שלאכט כ'בין געגאנגען,
און ס'האָט צו מיין הארצן דיין בלוט
געשטראָמט און באמיט זיך דערלאנגען
מיט פרישער געוואגטקייט און מוט.

א, ברוינער פארשאלטענער סוינע,
ווי האָט ער גאָר ביישטיין געטראכט
אנטקעגן פארצווייפאכטן קויעך,
מיט וועלכן מיר גייען אין שלאכט.

און טאקע ניט בייגעשטאנען...
מארוסיע, איך וואָלט דיר געזאָגט,
ווי ווייט שוין, ווי ווייט שוין פונדאנען
דעם סוינע מע טרייבט און מע יאָגט.

נאָר מיך האָט א קויל אָפגעזונדערט
פון שלאכט אין דער הייסטער מינוט.
און כ'ליג אפן שניי דאָ פארווונדעט,
און ס'טריפט פון מיין ווונד דיין בלוט.

מיר טוט אזוי באנק יעדער טראָפן,
וואָס לעשט זיך אין שניי, ווי א פונק,
מיט פרירנדע פינגער פארשטאָפן
איך פרוו זיך די אָפענע ווונד.

און ס'דרייט זיך, און וויכערט, און שווינדלט
דאָס פעלד אין א פינצטערער שפיל;
און כ'ווייס ניט, צי רוף איך אצינדערט,
צי פריער גערופן צו הילף.

און עפעס א מיידל, מארוסיע,
בייגט אן איבער מיר זיך דא צארט.
מארוסיע, א גרוס איר, א גרוס איר
פון אונדזער פארוונדעטן הארץ.

1948

ליבע צו ווייב און צו קינד

ליבע צו ווייב און צו קינד —
א ווארעמקייט טריפט אזא רינפע,
זי מאכט מיך אי מילדער אי שטייפער —
ליבע צו ווייב און צו קינד.

ווי קומסטו אין זין מיר אצינד,
ווי קומסטו אצינד מיר אין הארצן,
אף ברענענדיק שלאכטפעלד אף שווארצן —
ליבע צו ווייב און צו קינד.

צעבושעוועט פניער און ווינט
מיך דריקן צו דר'ערד, צו דער הייסער,
נאָר אופשטיין באפעלט מיר און הייסט מיר
ליבע צו ווייב און צו קינד.

א, סייגע, צערין און פארשווינד,
איך גיי אף דיר, ברוינער געוויטער,
מיט מוט און מיט קויעך, וואָס גיט מיר
ליבע צו ווייב און צו קינד.

ליבע צו ווייב און צו קינד —
א קוואל אזא ריינער און פרייער,

א קראפט אזא פעסטע און טרייע
אין גרויסן מיין היימלאנדס געזינד...
ליבע צו ווייב און צו קינד.

1944

יוניק

אינעם פלאַנטער פון פראַנטישע וועגן
איז א יינגל פארלאָרן געגאנגען.
ווי איך גיי, ווי איך קום, ווילט זיך פרעגן,
צי איז ער ניט פארביי דאָ געגאנגען.

א שוואַרציינעוודיקער און א שטאלטנער,
מיט א ליכטיקן בליק אזא פעסטן,
אין וועלכן די יוגנט באהאלט ניט
דעם מוט, וואָס אין האַרצן זיך נעסטעט.

אינעם זומער פון מיינע יאָרן,
ווען אין האַרץ איז געווען אזוי זוניק,
זיין מוטער האָט מיר אים געבאָרן
און א נאָמען געגעבן אים יוניק.

און דער איינציקער, אָט דער נאָמען
מיט די זוניקע, יוניקע קלאנגען,
איז אין פלאַנטער פון גרויסער מילכאָמע
אצינדערט פארלאָרן געגאנגען.

וועל איך פרעגן באם שטויב אף די וועגן,
צי זיין פוס האָט דאָ ניט געטראָטן,
און באם ווינט, וואָס יאָגט אָן מיר אנטקעגן,
צי האָט ער ניט געשפירט דאָ זיין אָטעם.

און באם אש פון פארלאַשענע שייטערס
און באם ליימיקן גריבל מיט וואסער
וועל איך זוכן א קלאנג כאַטש א ווייטן,
וועל איך זוכן א שפור כאַטש א בלאסן.

און באם בערגעלע ערד צווישן וועגן,
ווד מיין הארץ מיטאמאל א שטיק ווי ווערט,
וועל איך אַפשטעלן זיך און וועל פרעגן,
צי ס'איז ניט זיין סאַלדאטישער קייווער.

די מוטער ראַכל

מיין מוטער ראַכל איז פון הויז ארויסגעגאן,
פון אלטן הויז אין קיעוו אף טשומאצקי,
ווי זי האָט אָפגעלעבט א לעבן לאנג —
אריבער זעכציק יאָר פון אירע אכציק.
דאָ האָט זי קינדער אויסגעהאָדעוועט אין נויט,
דאָ האָט זי אייניקלעך אין פרייד דערצויגן,
צעצוווינגטער ווי די קנייטשן אף איר הויט
איר לעבנס-בוים — אָט שטייט ער פאר די אויגן,
אין באַדן איינגעוואַרצלט אזוי שיין,
מיט יאָרן אָנגעזעטיקט און צופרידן...

...איצט האָט מען איר געהייסן גיין
צום באבי-יאר, באגלייך מיט אלע יידן...

דער אלטער טויער פונעם אלטן הויז
איז הינטער איר פארהאקט שוין און פארשלאָגן.
וואָלט זי געגאנגען מיט דער גאס פאָרויס,
נאָר ס'ווילן זי די אלטע פיס גיט טראָגן.
איז זי געבליבן שטיין באם ערשטן ראָג
און זיך ארומגעקוקט אזוי פארווונדערט —
באקאנט איז יעדע שטוב און יעדער שטאָק,
פארוואָס זשע קוקן זיי איצט פרעמד און אָפגעזונדערט?
די פענצטער, ווי מיט פינצטערניש פארקלעפט,
קיין היימלעכקייט עס שיינט גיט פון קיין איינעם.

א האלבע גאס פארנעמען דאָ די טרעפּ
פון אלטן פלאץ, וואָס ליגט אָט דאָ אין שכיניעס.
אף אָט די ברייטע טרעפּ עס פלעגט אמאָל
דאָס לעבן רוישן, ווי א וועל א פרייע,
דאָ פלעגן סימכעס זינגען אף א קאַל,
דאָ פלעגט מען דורכטראַגן דעם טרויער פון לעווייעס.
דאָ האָבן די יאָמטויווים פרייד געשעפט,
דאָ האָבן וואַכעדיק גערוישט די אינדערוואַכנס,
און צו די שטיינער פון די אלטע טרעפּ
איז צוגעפאלן איצט די מוטער ראַכל.

ווער זאָגט, אז שטיינער האָבן ניט קיין האַרץ,
אז שטיינער ווייסן ניט פון בייזן און פון גוטן...
ווי פריינטלעך, ווי ראכמאַנעסדיק און צאָרט
די שטיינער האָבן אויסגעשפרייט זיך פאַר דער מוטער,
די וואַרעמקייט, וואָס עס פאַרמאַגט א שטיין,
זיי וואַלטן אָפּגעגעבן איר צופרידן —
דער אלטער מוטער, וואָס איז דאָ אליין
געבליבן פון א גאַנצער שטאַט מיט יידן,
א שטאַט א גאַנצע איז אהין אוועק,
אהינצו... און פון דאָרטן קומט ניט קיינער,
נאָר אָפהילכן פון שוידער און פון שרעק
עס הייבן אָן דערגיין שוין צו די שטיינער.
א פויגל פליט דערשראַקן דורך די גאס,
אין פוסטער לופט עס שלייכט אדורך א שאַטן...
ווהיין אנטלויפסטו, שאַטן, אזוי האסט,
פונוואנען פליסטו, פויגל, אָן אן אַטעם?
וואָס איז אזוינס געשען דאָרט אף דער ערד,
אין יענעם שוידערלעכן טאַל פון קיעוו?
זי הערט, די מוטער ראַכל, און זי הערט,
און ס'טריפט א טרער אף אירע אלטע וויעס.
א ווינט לויפט אָן און קוקט אף איר זיך אום,
און וויל איר אַפּווישן די טרער די קאַרגע,
נאָר טראַגט אוועק זיך ווייטער מיט געברום:

מע הארגעט דאָרט,
מע הארגעט...

מיט וועלכע מאַסן אויסמעסטן, ווי לאנג
די מוטער איז דאָ אף די טרעפּ געזעסן,
עס האָט זיך שוין געפלאַנטערט אין געדאנק —
א שאַ, א טאַג, צי עטלעכע מעסלעסן...
די שיין פון טאַג, די פינצטערניש פון נאכט
האָט זיך ווי אויסגעמישט פאר אירע אויגן,
און נאָר דער אלטער מויעך האָט געוואכט
אין קאַפּ, וואָס האָט זיך שלעפעריק געבויגן.
דער מויעך וואכט און פרעגט: אויב דאָס איז וואָר,
איז וואָס איז דעמלט וויסטער, בייזער כאַלעם?
און אויב עס איז א וויסטער כאַלעם נאָר,
באדארף א סאַף דאָך האַבן אויך א כאַלעם!
נאָר ס'נעמט קיין סאַף ניט, און עס הערט ניט און
אינמיטן טאַג די פינצטערניש די שווארצע...
די מוטער עפנט אירע אויגן און
און זעט פאר זיך א לאכנדיקן פארצעף...

ניט איין מאָל האָט איר זקיינישער געדאנק
זי צוגעגרייט אף ערנסט און קאטאָועס
צו לעצטער שאַ, וואָס יעדן מענטש באלאנגט —
צו דעם באגעגענען דעם מאלכאמאָועס.
נאָר זי האָט אף איר אויפן דאָס געטייטשט
און זיך ניט פאָרגעשטעלט און ניט באנומען,
אז אינעם אויסזען פון א לאכנדיקן דייטש
עס קאָן דער מאלכאמאָועס צו איר קומען.
און אָט איז ער מיט הויט, און פלייש, און ביין,
מיט פויסטן, וואָס פאר אירע אויגן שווינדלען,
און זי דערזעט שוין ניט נאָר אים אליין,
נאָר מאלכאמאָועסן א גאנץ געזינדל.
זיי שטייען ארום איר און איבער איר
מיט אזא אָפּגעפרעסענעם געלעכטער.

און מיטן שטיוול זי א לייכטן ריר,
א לייכטן שטויס אין לינקער זייט, אין רעכטער...
נאָר ניט אזוי דער שטויס אָף שוואַכן גוף,
ווי אָף איר וואַכנדיקן מויעך פאלן
די ווערטער זייערע:

„נו, הייב זיך אָף!

גענוג, האָסט שוין אַריבערגעלעבט אלע...“
און שטארקער זיך צעלאַכט און וואַרטן אויס,
וואָס וועט זי ענטפערן, אוועלכע ווערטער,
אוועלכע קלאַלע קלייבט זי פאַר זיי אויס,
זיי וואַרטן, קוויקנדיק זיך פון געלעכטער.

אין אַט דער רעגע ווונדערלעך, ווי קלאַר
עס האָבן דורכגעשוועבט אין איר זיקאַרן
די שענסטע טעג פון אירע אכציק יאָר,
פון גרויסן לעבן אירע בעסטע יאָרן.
די קינדער, וואָס זיינען געוואַקסן באַ איר שויט,
די אייניקלעך, וואָס זי האָט זיי דערצויגן,
זיי זיינען קליין געווען, געוואָרן גרויס,
און זיינען אלע זיך פון איר צעפלוּיגן.
ניט זי — זיי האָבן זי פון זיך אַנטוויינט,
אוועקלאָונדיק זיך אין וועלט אין ברייטער.
ניט איין געזעגעניש האָט זי באוויינט,
און אַפגעזיפצט האָט זי ניט איין באַגלייטונג.
אך, נאָר דאָס האַרץ דאָס אכציקיאָריק ווייסט,
ווי דאָס האָט זי געבויגן און געבראַכן,
נאָר איצט איז זייער ווייטקייט גאָר אַ טרייסט,
אַצינד איז זייער ווייטקייט גאָר אַ בראַכע.
אַן אוריניקל האָט זי זיך דערוואַרט,
אים אויסגעניאַנטשעט אָף די הענט די אלטע,
און אים שוין אויך דערלעבט צו זען — אַ גוואַר,
אַ דעמבל אַזאַ שיינס און אַזאַ שטאַלטנע.
און ערשט ניט לאַנג איז ער געווען צוגאַסט,
און ס'אַלטע האַרץ פון נאַכעס איז געוואַקסן,

ווי שיין עס קליידט אים און ווי שיין עס פאסט
די לייטענאנטישע שינעל
אף זיינע אקסלען.
איר יינגסטע צווייג, איר ליבסטע צווייג זי זעט,
און פון די טרעפּ עס גיט א הייב זי ראשיק.
א טראכט געטאָן צי עפשער אויסגערעדט:
— א דאנק צו גאָט, וואָס דו ביסט דאָרט, אבראשע...

זיי האָבן דאָס נאָך ניט באנומען גוט,
וואָס האָט זי דאָ אזוינס ארויסגעשטאמלט...
נאָר פונקט, ווי ס'וואָלט געטראָפּן זיי אין בלוט,
זיי האָבן ביזן אף איר א הוק געטאָן אזא מין,
און שטארקער מיטן שטייול זי א שטויס,
שוין מער ניט לאכנדיק און ניט געוויצלט...
נאָר איצט די מוטער ראָכל אירע הענט שטרעקט אויס
און גיט מיט האַס אין זיי א טייטל:

— היצלעס!

נו האַרגעט מיר, ס'טוט מיר אפּילע ניט וויי,
וואָס נאָך קענט איר טאָן, אז עס טוט מיר ניט וויי,
דאנק גאָט, מיינע קינדער אין רויטער ארמיי,
דאנק גאָט, איך באדארף דאָך ניט וויינען אף זיי,
די זין מיינע זיינען אין רויטער ארמיי,
און אייניקלעך האָבן איך אין רויטער ארמיי...
נישקאַשע, זי לעבט נאָך, די רויטע ארמיי...

אואדע איז דער טויט געווען שוין גרייט
אין אָט דער רעגע איר דאָס מויל פארשליסן,
נאָר אף דער גאס האָט טומלדיק און ברייט
נאָך איין בייזוונדער זיך אריינגעריסן.
א סווישטשעריי, און אין דער לופט א שאַס,
און א מעהומע פון אן אנדער זייט שוין —
א רוסישן געפאנגענעם מאטראַס
געטריבן האָט א צווייטע כאַפּטע דייטשן...

— מאטראַס, מאטראַס, ווי גרויס געמוזט האָט זיך
דער בראַך, וואָס האָט דיך ניט געוואָלט היינט שווינען
און לעבעדיקערהייט אף שאנד און פיין
דיך אָפגעגעבן אין די הענט פון סויבע.
צי דען ניט דו, אף לעצטן שפאן פון ברעג
צום דניעפער צוגעשפארט — ניט אָפצוטריעטן,
האַסט זיך געשלאָגן מיט אזויפיל שלעק,
געשלאָגן זיך אף טויט און ניט אף רעטונג.
דאָס הייפעלע כאוויירים, וואָס מיט דיר
צוזאמען דאַרטן האָבן זיך געראנגלט,
זיי זינען גליקלעכער געווען פון דיר,
זיי אין דער טויט דאַרט ניט פארבייגעגאנגען.
פאר זייער מוט האָט ער זיי יעדערן געטאָן א גלעט,
אויך דיך האָט ער באדארפט דעם זעלבן גלעט טאָן,
נאָר דו ביסט גראַד געלעגן שוין געפלעט...

און ס'האָט דער סויבע אים גענומען א געפלעטן.
און שוידערלעכער פונעם טויט אליין
געווען איז פון זיין אופוואכונג די רעגע,
און שוידערלעך איז איצט געווען דאָס גיין
דעם שוידערלעכסטן וועג פון אלע וועגן.
דורך שטאַט פארכאלעשטער, דורך טויטער גאס,
אליין אין קלעם פון דייטשן, דייטשן, דייטשן...
אליין מיט הארץ, וואָס ווערט צעשפארט פון האס,
אליין מיט הענט, וואָס האָבן אָפגעשטרייט שוין...
ניין, נאָך ניט אָפגעשטרייט האָבן די הענט,
ער פרוווט זיי נאָך צונויפדריקן אין פויסטן,
אין טויערן פארהאקטע און אין ווענט
מיט שטומען בליק ער פרוווט זיך נאָך א שטויס טאָן,
אהינטער יעדער וואנט אָט דאָ ארום
אואדע האָט זיך דאָך א הארץ פארטייעט,
אן אייגן הארץ, וואָס ווייטעקט אויך איצט שטום,
וואָס זעט געוויס זיין פיין, זיין האס, זיין טרייהייט...
ער זוכט א קאַל, וואָס האָט זיך דאַרט פארשטיקט,

א קלאנג ער זוכט א מוטיקן, כאַטש איינעם,
ער זוכט מיט האַרץ, ער זוכט מיט שטומען בליק,
און ער דערזעט די מוטער אף די שטיינער...

אן אינדזעלע א קליינס פון ווידערשטאנד!
אַט נאָך א ווינקעלע פון מוט און ווערדע!
ווי גרויזאם זי האָט אויסגעשטרעקט די האנט
אנטקעגן אירע פייניקער און מערדער!
מיט אַטעם מיט פאַרכאפטן דער מאַטראַס
דערהערט איר שרעקלאָזע און הייסע קלאָלע:
„עס גייט, עס קומט אף איך א בראַך!
איר וועט נאָך האָבן די מאַפּאַלע!
זי לעבט, די רויטע ארמיע,
זי לעבט!“

א שטיוול האָט א שוועב געטאַן מיט גרויל,
א דייטשישער געקאָוועטער שטיוואלע,
נאָר פון דער מוטערס אופגעבלוטיקט מויל
א לעצט געשריי איז נאָך אַראָפּגעפאלן:
„זי לעבט,
זי לעבט,
זי וועט זיך נויקעם זיין!
קום, קום, מיין קינד, זיי נויקעם זיך, אבראשעו...“

און צו איר שטארבנדיקן האַרץ איז נאָך דערגאן
א מוטיקער געשריי:
„איך הער, מאמאשעו...“

און ניט דערגאן איז שוין צו איר דער שאַס,
וואָס האָט זיי ביידע בלוטיק איינגעבראַכן —
דעם רוסישן, דעם העלדישן מאַטראַס,
די מוטיקע, די אלטע מוטער ראַכל.

אונדזער מוזע

ווען עס האָבן גערעדט האַרמאַטן,
אונדזער מוזע איז דעמלט געגאַנגען —
א סאַלדאַט אין דער ריי מיט סאַלדאַטן,
א סאַלדאַט מיט ביקס און געזאַנגען.

איבער וועגן פאַרפּיניקטע, מידע,
איבער פעלדער אין העלישע פלאמען
געגאַן און געפאלן און ווידער
זיך אופגעהויבן צום שפּאַנען.

ווי מיט בלוט מיט סאַלדאַטיש דער באַדן
און די לופט דורכגעשווייסט און פול ווערט,
די הערצער האָט זי אַנגעלאָדן
מיט מוט, וואָס איז שטאַרקער פון פולווער.

און ליבע געטרייע, באַזינטע,
סאַלדאַטישע ליבע פאַרבענקטע,
אין שוידער פון פניער און ווינטן
זי האָט גיט געלאָזן פאַרשווענקען.

א סאַלדאַט אין דער ריי מיט סאַלדאַטן,
געגאַן, ווען באהעלט, ווען באשאַטנט,
מיט האַס צו דעם סויגע געפלאַטערט,
מיט ליבע צו היימלאַנד געאַטעמט.

און פאר געפאלענע מיט באדויערן
אויסגעשפרייט האָט זי איר אָרעם,
און האָט ווי א מוטער געטרויערט
אף פרישע סאַלדאטישע קוואַרים.

מיט אונדז אין די ווייען און בראַכן,
מיט אונדז אין פארביטערט געראנגל,
מיט אונדז אינעם טאָג פון ניצאַכן
א סאַלדאט מיט ביקס און געזאנגען.

שמועל ראָסין

וואָס געווען־געשען אין יענעם אָסיען,
מיר איז אויסגעפאלן צו דערציילן.
הייב איך אָן פון דיר די ווונדן ציילן,
כאווער מיניער, דיכטער שמועל ראָסין.

כיזע א פעלד צעווישן טויט און לעבן,
און א מענטש מיט ביקס מיט אָנגעשפיצטער
טראַגט אין ווינט דאָס פלעמל פון זיין לעבן —
קאָפ און האַרץ מיט גאַרנישט ניט באשיצטע.

אך, ווי גראַד און גלייך דו ביסט דערגאנגען
צו דעם פעלד פון אונדזער וויי און ערע,
דורך די וועגן, וועלכע טריי און ערלעך
דו האָסט אויסגעפלאסטערט מיט געזאנגען.

דיינע ווערטער גרויזאמע און פראַסטע:
„ווען די גרויסע שטורעם־שאַ וועט שלאָגן,
כיזאַל ווי דו זיך, אַשער, שלאָגן“ —
ווי זיי זינען איצט דיר אָנגעמאַסטן.

כיזע דאָס פעלד פון אופרייסן דערשיטערט.
פון דער ערד ביז הימל א געקנאל גייט,
און דו ביסט דער ציל פאר קויל און שפליטער,
כאווער מיניער, פאל ניט, פאל ניט, פאל ניט.

מיר האָבן מיט דיר נאָך ניט דערדיכטעט,
ניט דערונגען נאָך די ליד די גרויסע
וועגן דאָר פון בויער און פון דיכטער —
אונדזער דאָר דעם העלדישן און גרויסן.

אויך די ליד פון אָט די גרויסע בראַכן
מירן דארפן זינגען דאָך אין פריידן,
אינעם טאָג פון ליכטיקן ניצאָכן,
וועלכער ווערט געבאָרן איצט אין לידן.

וואָס זשע נייגסטו, וואָס זשע בייגסטו זיך א מידער,
וואָס זשע פאלסטו צו דער ערד מיט פאַנעם...
אך, אין סאמע, סאמע נעסט פון לידער —
גלייך אין הארץ די קויל... גענוג, איך קאָן ניט...

וואָס געווען־געשען אין יענעם אָסיען,
צו דערציילן מיר איז אויסגעפאלן,
כאווער מיינער, דיכטער מיינער ראָסין,
ווי דו פעלסט מיר, ווי דו פעלסט אונדז אלע.

אַשער שווארצמאן

האַט איר באטייליקט זיך אין יענעם שלאכט
בא קאַראַסטען... אין אוגוסט ניינצן-ניינצן?
און איר זייט דער, ווער ס'האַט דעם גרוס געבראכט,
אז דאָרט איז אומגעקומען אַשער שווארצמאן?

געזען אים עפּשער דאָרט צום לעצטן מאָל?
איר זאָגט: איר האָט געקענט אים, פריינט געווען דאָרט,
זיין אויסזען איר געדענקט און אויך זיין קאַל,
ווי איר וואָלט נעכטן ערשט געזען אים ניט געענדערט.

יא, יא, א הויכער יונג. א גוואר. א דעמב.
א בליק אן אָפענער, אן אָנגעשטרענגטער,
דורך וועלכן אָפט א שמייכל גיט א בלענד...
יא, ריכטיק, פונקט אזא — ווי איר געדענקט אים.

צוויי לאנגע הענט צעשפרייט ער שטענדיק פעסט,
די וועלט ארומנעמען ווי ער וואָלט וועלן...
האַט איר דאָרט אויך בא אים באַמערקט דעם זשעסט,
וואָס אונדז, כאוויירים זיינע, פלעגט אזוי געפעלן?

דערציילט זשע מיר, איך בעט אייך, וואָס איר ווייסט,
אליץ, אליץ, וואָס וועגן אים און אויך ארום אים,
איר זאָגט, ער איז געווען געוואגט און דרייסט,
אין שלאכט צו זען אים איז אייך אויסגעקומען?

א שלאנקער רייטער אין זיין זאָטל איינגעפאסט,
פארכאפט און אימפעטדיק ער טראָגט זיך אין אטאקע...
פון יענע קריגער אונדזערע, פאר וועלכע אזוי האסט
געלאָפן זיינען דעמלטן די ווייס־פּאַליאקן...

יא, יא, ווי איר דערציילט, אזא איז ער געווען,
א גוטער קריגער, א געשיקטער רייטער.
איך שטעל זיך פאַר זיין פריילעכקייט, זיין ברען
אף די ביוואקעס בא די אָונטיקע שייטערס.

כאוויירים האָבן דאָרט אים ליב האָבן געמוזט
פאר פריילעכקייט, פאר מונטערקייט פאר גרויסער,
אז ער איז א פּאַעט, האָט איר געוואוסט,
צי דאָס האָט איר זיך דאָרט ניט אָנגעשטויסן?

א טאָג צי צוויי פאר דעם, ווי אפן פּראָנט
ער איז פון אונדז אוועקגעפאַרן,
האָט ער אין אזא ווילער ליד דערמאָנט
זיין פערד זיין זעלנעריש פון די מילכאַמע־יאָרן.

און מיר האָבן געזען פאר זיך דאָס פערד
און אפן פערד דעם רייטער אָשער שווארצמאן...
דערנאָך מיר האָבן אים שוין ניט געזען מער,
ער איז אוועק אפן ריינסטן רוף פון הארצן.

און זיך ניט אומגעקערט דער דיכטער און סאַלדאט...
און פינף און צוואנציק יאָר איז שוין פון דאן אריבער.
דער אָרדען איינערער... איר זאָגט: פאר סטאלינגראד...
ווי העלדישקייט מיט העלדישקייט היינט רופט זיך איבער...

ניקאנאַר איוואניטש

זיבן מאָל צום גוטן איך דערמאָן איצט
מיין פעלדפעבל ניקאנאַר איוואניטש.

אין סיבירער דריטן פּאַלק אין אלטן
האַט ער מיך א ביקס געלערנט האלטן,
מיך געלערנט שטרענג און אויסגערעכנט
מיטן שטיק צו פעכטן און צו שטעכן,
מיט „הורא“ געשריי זיך ווארפן אין אטאקע.

אך, ווי מיר איז דאָס צוניץ געקומען טאקע
אין אַקטיאבער־נאכט פון איין און פערציק,
ווען מיר האָבן בא דעם דאָרף פּאַווערצי
פון ארומרינגלונג זיך דורכגעריסן.

ווייל צו דעם, וואָס האָט געקאַנט גוט שיסן,
ווייל צו דעם, וואָס האָט מיט שטיק מיט שארפן
אין אטאקע פלינק געקאַנט זיך ווארפן,
כאַטש געווען איז אונדז, פארשטייט זיך, שווערלעך...

מיר האָט אויך מיין שטיק געדינט דאָרט ערלעך,
ערלעך מיר געדינט דאָרט און מיט ערע;
דעם פארהאסטן דייטש — אין בויך, אין די געדערים.
גוט האָב איך אין יענער שלאכט געשטאַכן,
זיך א וועג צום לעבן דורכגעבראַכן.

אַט פאַרוואָס צום גוטן איך דערמאן איצט
מיין פעלדפעבל ניקאנאַר איזאניטש.

אין סיבירער דריטן פּאַלק אין אלטן
האַט ער מיך א ביקס געלערנט האלטן,
מיך געלערנט שטרענג און אויסגערעכנט
מיטן שטיק צו פעכטן און צו שטעכן.
מיט „הורא“, אַן וואקל און אַן מוירע,
דרייסיק יאָר — און איך געדענק זיין טוירע.
און מיט דאנק דעם רעבן איך דערמאן איצט —
מיין פעלדפעבל ניקאנאַר איזאניטש!

אף מײרעוו א צוג און אף מײזרעך א צוג

אף מײרעוו א צוג
און אף מײזרעך א צוג,
און איך בין אינמיטן
דעם וויפלטן טאָג.
באגעגנט, צעזעגנט —
און ווייטער אין וועג —
אף מײרעוו אוועק
און אף מײזרעך אוועק.

אף מײזרעך — א גרוס דאָרט
גיט איבער, איך בעט,
מײן הויפטשטאַט, מײן מאַסקווע —
דער ליבסטער פון שטעט.
איך שיק ווי א זון איר
א גרוס און א קוש,
די שטערן פון קרעמל
א גרוס דאָרט, א גרוס!

אף מײרעוו, אף מײרעוו
גערייט האָט מײן צוג,
אין נאכט כ׳האַב פון פענצטער
געוואָרפן א קוק.
זיי האבן געשיינט מיר
נאָך ווייט און נאָך לאנג

און טרייהייט פארזאגט מיר
און ליבע פארלאנגט.
אף מיזרעך, אף מיזרעך —
ווער פאָרט און ווער גייט,
א גרוס יענעם מיידל,
וואָס האָט מיך באַגלייט,
מיט איר זיך צעשיידן
געווען איז מיר שווער,
און דאכט זיך, זי אויך
האָט פארלאָרן א טרער.

איר בליק דער פארטרערטער
באגלייט מיך און רופט,
ווי לאנג נאָך איר האנט
האָט געפאָכט אין דער לופט,
און ליבע פארזאגט מיר
און טרייהייט פארזאגט.
אף מיירעו, אף מיירעו
דער צוג איצט מיך טראָגט.

וויש אָפּ, מיין געליבטע,
די טרער פון דיין בליק,
מיין היימלאנד, מיין היימלאנד
אף מיירעו מיך שיקט.
אין פלאם איז מיין מיירעו,
מיין מיזרעך — ער וואכט.
כיוועל טריי זיין אין ליבע,
כיוועל טריי זיין אין שלאכט.

אף מיירעו א צוג
און אף מיזרעך א צוג.
און איך בין אינמיטן
דעם וויפלטן טאָג.

באגעגנט, צעזעגנט —
און ווייטער אין וועג —
אף מײרעוון אוועק,
און אף מיזרעך אוועק.

1941—1939

געפאר

פויקט, פויקן!
טרומייטעט, טרומייטן!
טריף, אומרו, טראָפן נאָך טראָפן.
ווידער מיט צאָרן, ווידער מיט ווייטעק
באפארבט זיך דער הימל איבער אייראָפּע.

באלד וועלן די לעצטע פונקען דערברענען
ערגעץ אף טורעמס,
ערגעץ אין הייכן,
און ווינטן, וואָס ברומען אין נעץ פון אנטענעס,
וועלן מיט סרייפעס די ערד באהויכן.

זיי וואכן, זיי וואכן,
די לעצטע געשרייען,
אף אַנזאָגן אומגליק, אף אַנזאָגן שרעקן.
באלד וועלן ווונדן פון שווארצע טראנשייען
דאָס פאַנעם פון דר'ערד ווי מיט פאַקן באדעקן.

באלד וועלן קנוילן רויכיקע רייפן,
און זון וועט ניט לויכטן,
און זון וועט ניט העל זיין,
און שווארצע טעג, ווי געזיפטע שלייפן,
וועלן פאלן אף פעלקערס העלדזער.

אלע, וואָס כאָווען,
אלע, וואָס בויען,
וועהין אונדזער מי אצינדערט אהינטאָן!
און וועמען — די ליכטיקע פלאמען פארטרויען
פאר אַנפלי פון יענע צעשטערנדע ווינטן!

וועקט אומרו!
און צאָרן זאמלט!
מיר זאָלן קאָנען, מיר זאָלן קאָנען
מיט שארפע קלעפ פון אונדזער האמער
אריבערשרייען דעם הילד פון קאנאָנען.

וועקט אומרו!
זאָל צאָרן שטייגן!
אלע, וואָס בויען, אלע, אלע!
אויב מירן ניט קאָנען געפאר פארבייגיין,
זאָל אונדזער האמער אף סאָנים פאלן.

אף קאָפ פון סוינע
א שווערן קלאפ טאָן,
אף קאָפ פון סוינע מיט קראפט א זעץ טאָן.
זאמלט צאָרן! און וועקט געוואגטקייט!
אין שלאכט אנטשיידענעם און לעצטן!

ווי ווייט איז דער וועג קיין בערלין?

— ווי ווייט איז דער וועג קיין בערלין?
— עס ווענדט זיך, וויאזוי מע זאל מעסטן.
ניט ווייט איז דער וועג קיין בערלין,
אויב מעסטן אף מיילן און ווערטן.
פיל וועגן צום גיין איז פאראן,
צו פארן אף זיי איז נאך פראסטער.
נאר אנדערש מיר זיינען געגאן
און אנדערש מיר האבן געמאסטן.
די ערד אין דער ברייט, אין דער לענג,
די ערד אין איר גרויסער באוועגונג,
נאר זי האט געוויסט און געדענקט
די מאסן פון אונדזערע וועגן.

— ווי ווייט איז דער וועג קיין בערלין?
— עס ווענדט זיך, וויאזוי מע זאל מעסטן.
מיר זיינען געגאנגען אהין
איבער ערד, וואס דער פיינט האט געלעסטערט,
אונדזער ערד, וואס דער פיינט האט געשענדט,
אונדזער ערד, וואס דער פיינט האט פארפעסטיקט —
מיר האבן עס ביישטיין געקענט —
מיט מאסן אוועלכע דאס מעסטן?
פון צארן פון אונדזער דער פלאם,
וואס האט ווי א יאם זיך צעגאסן,
פון אונדזערע פיינען דער טאם —
געווען זיינען אונדזערע מאסן.

א מאָס איז געווען אונדזער מוט,
א מאָס — אונדזער ליבע און סינע,
און וווּ ס'האָט גערינט אונדזער בלוט,
דאָרט האָט זיך דער סוינע פארכלינעט.

— ווי ווייט איז דער וועג קיין בערלין?
נאָך איידער מיט זינען באנומען,
ווי ווייט איז דער וועג קיין בערלין —
דאָס הארץ האָט געגלייבט: מירן קומען!
געגלייבט, מירן קומען אהין
מיט אונדזערע מאָסן און צאָלן,
וואָס נאָר מיטן אש פון בערלין
דער פיינט וועט פאר זיי זיך צעצאָלן.
און אַט זינען וועגן באפרייט,
און גרענעצן זינען צעבראָכן,
און איבערגעמאָסטן די ווייט
פון האָפענונג ביז צו ניצאָכן.
מיט לויב זאָל ניט בלייבן פארטיילט
די טרייהייט פון אונדזערע הערצער,
וואָס האָבן די יאָרן געציילט
פון איין און ביז פינעף און פערציק,
געלויבט איז די קלאַרקייט פון זין,
געלויבט איז די מעכטיקע כאַכמע
פון דעם, וואָס האָט אונדז אף בערלין
געפירט און דערפירט מיט ניצאָכן.
געלויבט איז דער גרויסער באַגין
פון די רויטארמיינישע שייטערס,
וואָס אופגעגאן איז אף בערלין —
אן ענטפער פאר דוירעס און צייטן —
ווי ווייט איז דער וועג קיין בערלין!

א גוטער כאָלעם

אן עשעלאָן געקומען פון בערלין,
מיט זיג און פרייד געלאָדן די וואַגאַנעס.
ס'איז שפעטע נאכט, ס'איז ווייט נאָך ביז באַגין,
און א סאַלדאט ארויס אפן פּעראָן איז.

דורך גאסן נאכטיקע געלאָזט זיך גיין
מיט טריט אזעלכע הילכיקע געשפּאַנטע.
און בא א ווייטער שטוב געבליבן שטיין,
און אַט איז שוין די טיר די גוט באַקאַנטע.

ניט איין סאַלדאט האָט פּאַרכטיק און געהיים
דורך אלע שלאכטן, אומגליקן און פּלאָגן
פאַרהיט בא זיך דעם שליסל פון זיין היים
און ווי א האַפּענונג אים דורכגעטראָגן.

שטיל עפנט אוף איצט דער סאַלדאט די טיר,
און היימלעך נעמען אוף די ווענט זיין שאַטן.
נאָר ס'גיט דער שאַטן מער זיך ניט קיין ריר,
ווייל באם סאַלדאט אליין פאַרכאַפט דער אַטעם.

אין אַט דעם צימער אלץ אזוי באַקאַנט,
דאָס קינדערש בעטל הינטער פּאַרהאַנג טונקלט.
אף בעט ניט-אויסגעבעטער בא דער וואנט
זיין ווייב אין טיפן, טיפן שלאָף פאַרזונקען.

ער וואָלט מיט שטילסטן וואָרט זי אופגעוועקט,
נאָר פּאָלגן וויל ניט איצט זיין אייגן קאַל אים.
א מילדער שמייכל אף איר פּאָנעם שוועבט —
איר כאַלעמט זיך אצינד א גוטער כאַלעם.

זי זעט: אן עשעלאָן געקומען פון בערלין,
מיט זיג און פרייד געלאָדן די וואגאַנעס.
ס'איז שפעטע נאכט, ס'איז ווייט נאָך ביז באגין,
און א סאָלדאט ארויס אפן פּעראָן איז.

דורך גאסן נאכטיקע ער לאָזט זיך גיין
מיט טריט אזעלכע הילכיקע, געשפּאַנטע.
און אָט איז ער געקומען צו זיין היים
און עפנט אוף די טיר די גוט באקאנטע.

און בייגט זיך אָן צו איר און קושט זי שטיל
און זאָגט אזוינס איר עפעס ניט געשטויגנס...
„א גוטער כאַלעם“... — אויסריידן זי וויל —
און עפנט מיטאמאָל אוף אירע אויגן.

א גרוס דיר, זיג!

א גרוס דיר, זיג! א גרוס דיר און א לויב
פון הארץ, וואָס האָט אין פֿיין דיך אויסגעטראָגן.
פון הארץ, וואָס האָט געבלוטקט און געגלייבט —
די שאַ די ליכטיקע וועט שלאָגן!

מיר זיינען דורכגעגאנגען שווער און לאנג
דעם וועג צו דיר צווישן טויט און לעבן,
און היינט ביסטו אונדז ניט ווי א געשאנק —
ווי א באליונונג ביסטו אונדז געגעבן.

זאל לאנד צו לאנד היינט אַנזאָגן דיין רום,
זאל ערד צו הימל מיט דיין פאָן היינט פאָכן,
און יאם צו יאם מיט פריידיקן געברום
זאל אויסרופן דאָס הייסע וואָרט: ניצאָכן!

1945

די ליד וועגן דער פאָן

אונדזער זייד־געוועבטע פאָן,
רויטע פאָן פון אונדזער פאָלק.
פונעם סאמע אָנהייב אָן,
פונעם סאמע אָנהייב קריג
גייט אין שפיץ פון אונדזער פאָלק,
אונדזער ווילן דרייסטן פאָלק,
רופט און מוטיקט אונדז צום זיג,
רופט און מוטיקט צו דערפאָלג —
רויטע פאָן פון אונדזער פאָלק.

אף די מארשן — העל צעברויזט,
אף ביוואקעס — אויבנאָן,
און אין שלאכט — זי רופט פאָרויס,
אונדזער היימלאַנדס רויטע פאָן.

גליק איז גליק, און קריג איז קריג;
טרעפט אין קריג, זיך בייט דאָס גליק,
שווער איז יעדער שפאָן צוריק.
צי אין שוץ, צי דו גריפסט אָן,
האַב אין אויג די רויטע פאָן,
האַב אין האַרץ דיין היימלאַנדס פאָן,
האַב אין זין די פאָן פון פאָלק,
רויטע פאָן פון אונדזער פאָלק,
איר באפעל — באנעם און פאָלג.

העל צעפאָכעט אין דער לופט,
גייט די פּאָן אין אויבנאָן,
און אין שלאכט פּאָרויס זי רופט,
אונדזער היימלאַנדס רויטע פּאָן.

וויפל ערד פון ראַנד ביז ראַנד
מיט דער פּאָן אדורכגעשפּאַנט
ביז צום סוינעס פינצטער לאַנד.
דאָרט אין סוינעס גרעסטער שטאַט,
וואָס אַמשטאַרקסטן איז באַשיצט,
וואָס אַמווייניקסטן באַדראַט,
וואַרט אַ טורעם, וואַרט אַ שפּיץ!
כאווער מיינער, ברודער, פריינט,
זאָלסט געלויבט אַף אייביק זיין,
דו, וואָס האָסט אין לאַנד פון פיינט,
אין דער הויפטשטאַט פונעם פיינט,
אַט אַף יענעם טורעם־שפּיץ,
אינעם העכסטן אויבנאָן
אַנגעצונדן, ווי אַ בליץ,
אופגעהויבן, ווי אַ בליץ,
אין דער הייך דאָרט איינגעקריצט
אונדזער היימלאַנדס רויטע פּאָן.

זי זאָל שיינען, אונדזער פּאָן,
זאָל פאַרנעמען פון היינט אָן
איר גערעכטן אויבנאָן,
אונדזער היימלאַנדס רויטע פּאָן.

ברויז

צוג

נו, גענוג,
אָפּגערויט און איבערגעכאפט דעם אָטעם —
צייט אין וועג אריין זיך לאָזן ווייטער,
צוג, מיין צוג!

די וואגאנעס איינז־פעסט געבויט,
איינס אין איינס און אויסגעפרוויט איז יעדער
פון דער הארטער גלאנצנדיקער הויט
ביז די שווערע, שווינדלענדיקע רעדער.

און אין שפאן — אזא לאַקאָמאָטיוו —
אין געלויף מיט אים זיך ניט פארמעסטן,
ווען ער שפרינגט אריבער טיפסטע טיף,
ווען ער שלינגט די ווערסטן.

ס'האַבן יונגע און פארגלייבטע הענט
ארום אים כאדאָשים זיך געפאַרעט —
ער זאָל יאָגן, ער זאָל טראָגן זיך אין וועלט
מיט א רויטן שטערן אפן פאַרנט.

אלע פעלדער איצטער אין מיין לאנד
אונטער ווייסע שנייענדיקע פעלצן,
און עס יאָגט זיך, און עס טראָגט זיך נאַכאנאנד,
און עס לויפט און לויפט און לויפט דער שנעל־צוג.

נאָר דער שווינד פון רעדער ווערסטן האַקט,
נאָר די שויבן ליכטיקייט צעטרייסלען...
אין וואַגאַנעס פול און פול געפאקט —
יונגען אימפעטדיקע, זינגענדיקע, הייסע.

הייסע יונגען אין די שויבן אַנגעשפארט,
קעפ אף קעפ אין ליכטיקייט זיך באַדן,
און אין יעדערן פון זיי דאָרט זיצט א האַרץ,
אוי, א האַרץ... מיט ברויז אן אַנגעלאַדנט!

עמעצער די פויסטן דריקט צונויף
און מיט ציין פארקריצט שוין דאָרטן עמעץ,
ווען דער צוג אין אימפעטדיקן לויף
שטויסט זיך אָן מיט שטערן אין א גרענעץ.

עפשער איז געקומען שוין די צייט,
אויסלאַדן, מיט וואָס די הערצער ברויזן...
אַט די גרענעצן — אף ווערסטן ווייט —
און... צעשפארן זיי אף עטלעכע כאַטש טויזנט!

דו אזעלכער, דו אזוינער, דו מיין צוג!
נאָך פאראן פאר אונדז א וועלט א ווייטע,
איבערכאפט דעם אַטעם — און גענוג!
צייט אין וועג אריין זיך לאָזן ווייטער!

ראַסיא

ווער וועט אונדז דערציילן, ווער וועט אונדז באוויסטיקן
פון געשעענעם און פון געוועזענעם...
אוי, ראַסיא,
אַרעמע און וויסטיקע,
ס'האַבן ניט פארשארט דיך
וועלטס פארשטויבטע בעזעמער.

ניט פארשארט דיך, נאָר די הארטע ריטעלעך
אויסגעריבן און צעזייט אף דיר בייזווילנדיק...
אוי, געדיכט צעזייט
און אופגעגאנגען שיטערלעך —
ניט דיך בייגעקומען,
ניט פארטיליקט דיך.

מעג זיך וועלט נאָך אקשענען, מעג זיך וועלט ניט רעכענען
ניט מיט דיניע עמעסן, ניט מיט דיניע ליידין.
רויכיק, אָבער ליכטיק
ברענען פעסער פעכענע,
וואָס דו האָסט אָנגעצונדן
אף דיין גרויסן שיידוועג.

ניט דער גיבער שימשן אין זיין לעצט געראנגל
טרייסלט און די זיילן פון דעם סויגעס פעסטונג —
דאָס האָסטו, מיין לאַנד,

די וועלט באראשט מיט קלאנגען,
וועלכע שטייגן היינט
פון דייע גלאַקן-נעסטן.

אונטער הויכע הימלען, איבער וועלטנס ענדן
ניט קיין כמארעס רינגלען, ניט קיין ווינטן רעדערן.
אוי, דאָס פליען אוף
און וויכערן אף לענדער
פון דיין שווארצן אַדלער
אויסגעפליקטע פעדערן.

און פון פייער-בליצן שנעלער נאָך און פלוצלינגער,
ליכטיקער און פארביקער פון מענטשישע באגערן
האַט אף ערדן אופגעשיינט
דיין פינפשפּיזיקער,
דיין ניצאַכנדיקער
פייערדיקער שטערן.

* * *

אלץ, וואָס לעבט און אַטעמט אונטער זון דאָ,
איז צו ערד מיט וואַרצלען צוגעשמידט.
מיר זיינען שטייף מיט אונדזער ערד פארבונדן,
און איר אַטעם לעבט אין אונדזער ליד.

אין א צייט פון בויען און פארניכטן
זיינען מיר איר ברויזיקער געשריי.
אַט דערפאר אַף אונדזערע געזיכטער —
ווען א שמייכל, ווען צונויפגעקריצטע ציין.

טעג און ווינט! איר האָט געוויס פארווישט שוין
יענע שפורן אַף די וועגן, וווּ ניט לאנג
האַט א וואַיענדיקע קויל גענישטערט
אַף פארזיגלען אונדזער אומרוק געזאנג.

איצטער נייע שפורן איבער נייע וועגן,
רו און מי האָט אונדזער ליד פארשעפט,
נאָר מיר בלייבן גרייט זיך ווארפן אין געשלעגן
סיי מיט פויסטן, סיי מיט זינגענדיקע קעפּ.

* * *

אין דיניע שטעט, אַנשטענדיקע אייראַפּע,
די גאסן גארן נאָך אַ יאַמטעוו
מיט דאָרשט פון זומער־פעלדער,
וואָס קאַנען זיך אַף רעגן ניט דערווארטן..

פון לאנג צעזייטע שטורעם־זוימען
צעברויזן זיך די שטיינערדיקע הארטן...
פאר פרייד פון שטייגנדע האמונים,
פאר הילכנדיקע טריט פון פרייהייט
אן אַפקלאנג האָבן ווענט פארטייטעט.

אין לופטן שניידן דורך שוין בליצן
פון רופן פלאמיקע, וואָס מונטערן און מאַנען,
און טורעמס ווארטן שוין מיט אַנגעגרייטע שפיצן
אף רויטע זיגערישע פאַנען.

הארבסט

יעדער מענטש
פאר בענקשאפט האָט אין הארץ א נעסט,
יעדער מענטש
איז פון דערמאָנונג ניט באוואָרנט.
צי ווילל שפעטער הארבסט איז שטרענג און שיין,
צי ווילל שפעטער הארבסט דעם לעצטן גינגאַלד לעשט,
האָב איך היינט דערמאָנט זיך אָן מיין היים,
היים מיינע,
וועהן כ'זועל קיינמאָל שוין ניט פאָרן.

אָ, מיין אלטע היים, צוקאַפנט פרעמדער גאס,
ווי הימל האָט געטריפט מיט רו
אף שטויב פון געסלעך,
אלע שארפשטיינער פון ליבע און פון האס
האָבן אויסגעשארפט אף דיר א מעסער!

אלע שטורעמס האָבן דיר געפליקט
און צעזייט דיר,
און צעזייט דיר,
און מיט ערד פארגלייכט...
דו וועסט שוין קיינמאָל,
קיינמאָל מיר ניט אויסשטרעקן די האנט פון בריק
אף אריבערנעמען מיך צו זיך אריבער טיין.

יענער טײך, —
קײנמאָל אין מײן האַרץ וועט זיך נײט שטילן
זײן צעשוּימטער און פּאַרפּלייַצנדער געזאַנג,
ווען ער פּלעגט אין אַנגערײפּטע פּרײלינגס
זיך אַרױסרײסן פּון ברעגעדיקער צוואַנג.

עפּשער איז נײט יעדן טײך געגעבן
צו פּאַרפּלייַצן און אַרײבערשטײגן ברעג.
נאָר פּון דעמלֶט אָן
בײן אײך אַלײן פּאַרסאַמט מיט שטרעבן,
נאָר פּון דעמלֶט אָן
אַן אומרו מיך באוועגט
אַף פּאַרפּלייַצן
און אַף אופּצורײסן הרעבליעס.

אזױפּיל רו האָב אײך צעשטויבט אַף ווינט,
אזױפּיל רו אין אַנפּלי פּון געראַנגל נײט פּאַרהײט
און נײט געשױנט
און נײט באַרעכנט!..
איז וואָס זשע מאַלט דערמאַנונג מיר אַצינד
מײן שטילע היים,
וואָס האָט אַמאָל געבליט
מיט פּלעקן פּאַרביקע פּון דעכער?

מײן שטילע היים
אין אַנקום פּון פּאַרנאַכט,
און הימל טריפט אַף איר מיט לעצטער צאַרטקײט,
און פענצטער האָבן זיך פּאַרקוקט אַף שלאַך
אין אומרו? קן אַנגעשטרענגטן וואַרטן.

נײן, נײט אַלץ, ווי אַפּגעשניטן גראַז, פּאַרוועלקט,
וואָס היים פּאַרפּלאַנצט,
וואָס היים פּאַרוואַרצלֶט טײף בײז בײן.

נאָר וואָס איז היים,
ווען גאַנצע וועלט
ווערט ליב און ענג, ווי היים?
יענע דעכער האָבן אָפּגעבליט
און מיט פּייער און מיט רויך
דאָס מויל פון נעכט פאַרשטאַפּט.
היים, מיין היים, זיי האָבן אָפּגעבליט,
בלויז שוואַרצער אש פון זיי באשאַטן האָט דיין קאַפּ.

היינט וועל איך ניט לייקענען
ניט פאַר זיך אליין און ניט פאַר דיר:
מיר האָט וויי געטאָן
דיין נייגן זיך אין טונקל,
נאָר דו וועסט קיינמאַל מיך ניט האָבן צווישן די,
וועלכע רופן וויינען אף דיין אומקום.

ניט צוריק איז בליק מיינער געווענדט איצט
אף צו זען טייערס און געגאַרטט,
און אף שטילער שיינן פון אלטע פענצטער
ציט מיך ניט צו וואַרעמען דאָס האַרץ.

האַרבסט איז איצט,
אזא שיינער שטרענגער האַרבסט איז איצט,
און לעצטער גינגאַלד
האַט דאָס האַרץ צעמישט מיר,
און מיר
א נייע שיינן האָט היינט געטאָן א בליץ
אף דער ערד פון שטורעם אָפּגעפּרישטער.

ס'איז שוין ווערט געווען,
ס'איז געווען שוין ווערט
זיך שטורעם אָפּגעבן מיט פולן האַרצן,

פאר אלץ, פאר אלץ, וואָס כּוֹזע איצט אָף מיין ערד
אין אַ טאָג אזא
א גאַלדענעם,
א האַרבסטִיקן.

1926

* * *

וועגן מיר, ווי אין הארבעטיקן דרויסן,
א געראנגל פון רויש און פון ווינטן.
קאָפּ מיין זינדיקער, קאָפּ פארשטויסענער,
ווהיין אזא פארשייטן דיך אהינטאָן?

צופיל אומרו האָסטו ניט געוואָלט פארמיידן,
צופיל האָסטו זיכערקייט פארהאסט דאָ,
איך האָב דיך געטראָגן אף צו שלידערן,
ווי א פונק, אין יעדן פולווער-קאסטן.

עפשער איז דערפאר געוועזן ווייטעק,
און אומרו האָט דערפאר אזוי געטריבן,
ווייל אין ליבשאפט
איז דאָס הארץ פארבליבן ליידיק
פאר נייער גרעסערער נאָך ליבע.

אלע, אלע איר,
וועמענס וועגן האָבן זיך געקרייצט מיט מינע,
וועמענס רו — מיין אומרו איז געווען א שטערונג,
וועגן אייך — מיין הארץ איז פול היינט מיט דערמאָנונג
ווי א ווינטער-נאכט איז פול מיט שטערן.

גיין, מיר טוט ניט באנק,
גאַרניט טוט ניט באנק מיר,

זיי געבענטשט, מיין קאָפּ, פאר ברויזן און פאר שוימען,
זאלן רויש און ווינט זיך פירן דעם געראנגל,
עמעצער וועט אונדו אויך שוינען.

ווייל דו האַסט, מיין קאָפּ,
אזויפיל אומרו ניט געוואַלט פארמיידן,
און אזויפיל זיכערקייט פארהאסט דאָ,
איך האָב דיך געטראָגן אף צו שלידערן,
ווי א פונק אין יעדן פולווער־קאסטן.

ווייל אומרויק ברומט ערגעץ ווינט

ווייל אומרויק ברומט ערגעץ ווינט,
און האלברנאכט האָט פענצטער
פארפלייצט און פארשווענקט שוין,
אף ווייטן געוויינ פון א קינד
שטרענגט אָן זיך מיין הארבסטיקע בענקשאפט.

נו, וואָס האָסטו, מיין האַרץ, זיך צעברויזט,
ווי ס'וואָלט פינצטערע נאכטישע מיט
דיך באהעלט מיט אן אַפשיין פון פניערן...
און עפשער גאָר ווייזט זיך דיר אויס,
עפשער האָסטו ניט מער ווי א ציטער פארהיט
פון אמאָל, פון אמאָל —
פון פאר צוויי-
צי פאר דריי-אַרן.

ערגעץ וואקלען זיך וועלטן
אף פינצטערער טיף,
און צו ערד איז געפאלן א שטערן...
נאָר דו ווייסט דען,
ווי לאנג האָט דורך אַפגרונט געטריפט
אַט דער ליכטיק צעשאַטענער פערל?

וואָס ווייסטו פון קינדערשן ווייטן געוויין,
וואָס טריפט ווי א שטערן אין האלב־נאכט,
ווען הארץ האָט אי זינען
אי פענצטער פארשווענקט
און אף אומרו און וואך־זיין געזאלבט דיך.

1924

* * *

מיינע שיפן שוין ווארטן אף ווינטן
בא ענגע האפנס פון גליק;
איך האב רויק צעשליפט און צעבונדן
די רינגען, די קייטן, די שטריק...

איך וועל אפשווימען אין ווילד־פרעמדע לענדער,
ווי שוועל וועט ניט צוימען די טריט.
היי, זעגלען, צו ווייטן זיך ווענדעט,
פונדאנען קיין בליק נעמט ניט מיט...

1921

* * *

פאר יוגנט פארשייטער און דרייטער,
וואָס האָט אירע האַפּנס
אָף שיפּן פּון אומזין פאַרביטן,
וואָס דענקט ניט און ווייסט ניט
פּון זיכערע רויקע ברעגן, —
וואָס טויגן דערפאַרונג און וויסן
פּון אלטע געמאַסטענע וועגן...

פּון מילדע פּון זאַרגנדע מוטערשע בליקן
אָף אייביק, אָף אייביק צו שטורעמס זיך ווענדן...
פאַראַן ערגעץ ריזיקע, רייצנדע גליקן,
נאָר ניט אין די פּאַטערשע לענדער.

פאַראַן ערגעץ ברייטן און לענגן, און ווייטן —
אָף וועלטן צו שאפּן...
פאַר שיפּן פּון אומזין פּון יוגנט פאַרשייטער —
דאָרטן אַ האַפּן!

1921

* * *

שפיל פון שטורעמס איז צעברויזט און שוימיק,
שפיל פון ווינט איז רוישן און פארבייגיין,
איך האָב ליב פאר שוימיקייט זיך צוימען,
און ווען עס טומלט, האָב איך ליב צו שווינגן.

אך, אריבעריאָגן ווינט — מע קאָן דען?
בעסער שוין, ווען טראָט איז שווער און הארט, און הילכיק,
ער וועט אין בלינדע ליקן ווי דער ווינט ניט בלאַנדזשען,
ער וועט אמאָל אפילע ווינט פארהילכן:

גוט איז נאָר מיט שטורעמס און מיט ווינטן
זיך ברידערן אין אומרו און אין וואך זיין;
אומרו שטורמישער, ווי שוימיקייט צערינט ניט,
אומרו אקערט טיף אף אופצורייסן פלאכן.

לויב־געזאנג פאר ברויזנדיקע קרעפטן
און אויך פאר רו פון טיף, וואָס איך פארמאָג שוין,
ברויזיקייט מיט טיפער רו באהעפטע
ביזן איך גרייט צו ווארפן הינט אף יעדער וואָגשאַל.

1925

* * *

אף רויטן פלאץ, ווו שארף פון האק
האָט דורכגעבליצט
אף הארטן אָדערדיקן האלדז פון ראזינען;
זיי זינען נאָך ביז גרונט ניט אָפגעמעקט,
די אלטע קריצן פון רעציכעדיקער אזיע.

נאָר פוסטע אָדלער-נעסטן אף די אלטע טויערן,
און גרינע קוואַרים אונטער קרעמלס ווענט
דערציילן שוין פון טאָג.
ווען דו האָסט זון פארבלענדט
מיט שיין פון זיגן אומגעהויערע.

ווען ער זאָל קאָנען הערן, דיין געקעפטער העלד,
ווי פייערדיקע פערד צעצוימטע,
הינט יאָגן שוין צו טויערן פון וועלט
דיין גרויסן רויטן יאָמטעוו.

1921

* * *

גאס וועט דיין אָרן היינט וויגן
אף כוואליעס פון הענט און פון קעפּ,
און מוטערלעך ציען א ניגן
פון מוט און פון טרויער געוועבט.

אין לאנגזאמען ציט'ריקן שיידן
וועט אָפּגיין דער לויטערער טאָג...
גאס וועט באגלייטן אייך ביידן
ביז שטומען פארטייעטן ראָג.

און וועט זיך פארהילן
מיט נאכט, ווי מיט פינצטערער קרעפּ...
גאס וועט דיין אָרן היינט וויגן
איבער פליסנדע וועלן פון קעפּ...

הונגער

ליגט מיין ערד א דארשטיקע און הייסע
מיט פארשמאכטע, לעכצנדיקע ליפן —
בלויער פרילינג האָט אף איר ניט אויסגעטרייסלט
די געבענטשטע רעגנספולע זיפן.

ניט געשאלט אף איר האָט זומער העלער
מיט צעבליצטן דונערדיקן האָרן...
אך, אומזיסט, אומזיסט איצט גארן פעלדער
נאָך א זאטן ליד פון רייפן קאָרן.

ניט קיין זאטן, נאָר א הונגעריקן ניגן
צו שפארונעס — אויערן פון פלויטן...
און עס גליווערן בא ווינטמילן די פליגל —
הענט פארבראַכענע אין ווייטעק...

21 יאנוואר 1924

אף שווערער שוועל פון אונדזער גרויסן יאָמטעוו,
בא שווערע טויערן פון אונדזער רויטן טרוים
האַט שוואַרצער טויט און טרויער ניט געשוינט אונדז,
האַט שוואַרצער טרויער פּאַנען אונדזערע באַזוימט.

די שאַרפּסטע פייל — וווּ האַרץ האַט זיך גענעסטעט,
און אָנגעאַטעמט קעלט אַף אונדזער הייסטן בלוט...
אַ, טויט, דו וועסט ניט איינברעכן אונדז, פעסטע,
און וועסט מיט ציטער ניט באהויכן אונדזער מוט.

ער איז געבראַכן, אונדזער פעסטער בויגן,
וואָס האַט אַף וועלט פאַרמאַסטן אונדזער דראַנג,
באַר גאַרניט, גאַרניט וועט פון וועלט געטרוימטער
ניט אָפּווענדן דעם דאַרשט פון אונדזערע אויגן,
און גאַרניט וועט ניט אָפּהאַלטן געוואַגטן גאַנג
צו אונדזער גרויסן יאָמטעוו.

* * *

דורך טירן און פענצטער פארקייטלטע
באלאגערט, באלאגערט מיך הארבסט,
פון זאפטקן, ברויזנדן ווייטעק
וועל איך הינט ניט באהאלטן מיין הארץ.

זאל אומעט מיך פליקן אף שטיקער,
זינען, דאָס האָט ניט צו דיר...
פאר ווינטן, וואָס קענען פארשיקערן,
וועל איך ברייט צעפענען מיין טיר.

1920

אוקטובר

אזקארע

1

שטארב, שטארב, מיין געשריי, וועסט בעמיילע
אין הימלען ניט ווערן דערהערט...
נאכט האָט פארמאָסטן דעם מוילעד,
ווי א מעסער איבער האַלדז פון דער ערד.

באלד וועט שטילקייט זיך אָנהייבן וואַרגן
מיט היבטישן, צערייצטן ביל...
אָבער נאכט וועט ניט אופהערן האַרגענען,
אָבער קיינער וועט ניט קומען צוהילף.

איז פאר וועמען, פאר וועמען איצט פאלט מען
בעטן ראכמים פאר זיך און פאר אַיך,
ווען דערשראָקענע שטערן באהאלטן זיך
אין די שטאַלענע קנייטשן פון טייך.

ווינטן ראַצכים, ראנגלט זיך, ראנגלט
 מיט געטרייען ריגל אף טויער,
 און איך וועל אף שנירל פון קלאנגען
 אופהענגען איצטער מיין אויער.

איך ווייס: קיין וואָרט און קיין נאָמען
 וועל איך מער שוין ניט הערן אצינדער...
 א קאַל נאָר הערט זיך אין ראָמאַ,
 ראַכל וויינט אף אירע קינדער...

אַ, וויפל אָפגאנגען מידע
 זיינען פון ווייטעק צעגליט
 אף וועגן, וואָס פאָקן שוין ווידער
 מיט שפורן פון אייערע טריט.

כ'וועל ניט אופהענגען מיין הארפע אף ביימער —
 פאר אלע ווינטן איר שפיל...
 איך פארמאג שוין אפילע אין טרוים ניט
 קיין לאנד פון האַניק און מילך.

— אין נעשאַמע א מניזעלע שקראבעט —
 צי טאטנס צי זיידנס א ניגן,
 נאָר די טיר פון מיין אייגענעם שאבעס
 האָט וואָך מיט א שטערן פאריגלט.

צעמאַלט מיד, צעמאַלט ווי א קערנדל,
 מילשטיינער פון אלע צייטן,
 אויב דורך דעם וועט ווערן נאָר
 דער מאַרגנשטערן ווי אן עפל צייטיק.

נאָר אין וועמעס טונקעלע פענצטער
 וועט באגינען אַנציינדן פייער,
 ווען נאכט וועט ביז פלויטן ביז לעצטע
 באגלייטן מיין שווערע לעווינע.

העלער מאָרגן, מאָרגן צעוויקלטער,
 וואָס פון קאלטער ווייט דאָרט פינקלט,
 דיין באפּיכטער און צארטער בליק
 איז מיר קאָרג, איז מיר קאָרג אין מיין זינקען.

איך וויל ניט ווי בייכיקער וואָלקן
 אָף שפּין פון לעוואָנעס הערנער
 פאר אופשניין פון דינע גאָלדן,
 פאר זילבער פון טויען־טרערן.

איז באלאגערט, באלאגערט מיך, נעכט,
 פון פֿאַרנט, פון זייט און פון נאָקן,
 און ווינטן, פון לינקס און פון רעכטס,
 ווי דעם אומרו באם זייגער מיך וואקלט.

איך ווייס, אז מײַן לעצטער געשריי,
 וואָס רייסט זיך צו פינצטערע הימלען,
 ווי איך וואסער א פארוואַרפענער שטיין
 וועט אין כוּישעך מיט קאַפּ זיך פארכלינען.

.....

נאַר איך וועל ניט פארלעשן מײַן ליכט,
 מײַן טויער פאר אייך ניט צעפראלן...

* * *

אף שלאכטפעלדער וויסטע
וואלגערט איר זיך...
געשאַכטענע,
דערשטאַכענע,
מיט ארויסגעפאלענע געדערים...
ווי אף מיטיקע קופעס
זשומען אום פליגן אף אייך.
פארקריכן אין אייערע אָפענע מיילער
און לעקן
דאָס פארטריקנטע בלוט
פון אייערע שמוציקע ווונדן.
ציין,
פארגליווערטע אין לעצטער אַנשטרענגונג,
שטשירען זיך קעגן דער זון,
און זון
פון דער הייך קוקט אראָפּ
אף אייך און אף גרעזעלעך יונגע...
פארשניטענע ברידער!
ווער האָט אייך פארורטיילט?..
אין וועמענס א גאַרגל
אינבײַסן זיך מיט די ציין
פאר שלאכטפעלדער וויסטע,
פאר אייערע ליידן...

א'ד

איך

1

...ווער בין איך, וואָס בין איך און וועמענס,
אויב ניט וועלטס און ניט מענטשהייטס א קינד...
צי בין איך ניט די פאסנדסטע טעמע
פאר דעם ליד, וואָס איך שאף אצינד...

כ'בין פארגראָבן מיט מי אין עלטער,
אין מאָרגן מיט שטרעבן פארוואַרצלט,
נאָר היינטיקער טאָג געוועלטיקט
אף מיר, דעם גרויסן און שטאַלצן.

וואָס בין איך, ווער בין איך און וועמענס,
אין היינטיקן טאָג, אין שטארקן, —
וואָס ווארפט מיר אין פּאַנעם דעם עמעס,
אז איך בין א קעסטקינד פון מארקן.

איר ווייסט דען, וואָס הייסט זיך רייבן
בא טירן פון וועלטישע קראַמען
און שטענדיק, און שטענדיק פארבלייבן
מיט ליידיקן זאק פון געשאַמע.

מיד האָט לעבן געלערנט שטענדיק
 (ניט געלאָזט זיך אפילע ארומזען)
 און לערנען מיד שיר ניט פארענדיקט
 אף שפיל־פלאץ פון וועלטישן אומזין.

אף קאָפּ מינעם גרוילן די שרעקן,
 וואָס האַרץ האָט פארטרויט מיין זינען,
 ווען איך האָב איבער בלוטיקע שטרעקעס
 געשפּאַנט צו טויטס מעדינע.

אך! וויפל צאָפּלענדיקע וועלטן
 האָט פארשלונגען דער מעדינעס מויל...
 אך! וויפל לידער זעלטענע
 פארזיגלט מיט א גראם פון א קויל...

אין סאָף־נעכט, ווען פון פינצטערניש שיילט זיך
 באגינענס א טויזקער בליק,
 צו ערד אומפארשעמטער און הוילער
 האָב איך זיך ניט איין מאָל געדריקט.

ליפן באַכערשע און מיידלשע,
 וויפל קושן זאָל ניט זיין איך באשערט, —
 איר וועט ניט אריבערשטייגן אין לייַדנשאַפט
 מיינע קושן דער געפאָקטער ערד.

מיט וועלכע סימאָנים באַגרינדן,
 אז דאָס אלץ איז ניט אויסגעטראַכט —
 אַט זעט, אַט זעט מיינע ווונדן,
 ווי סרייפּעס אָף גוף פון דער נאכט.

מיך האָט אינגעמידט ערדס באוועגונג,
 איך האָב וואנדערן ניט געקאָנט שוין מער,
 האָט ערד אף די הענט פון וועגן
 מיך אָפגעטראָגן אין שטאָט אהער.

שטאָט! פארוואָס איז דיר געפעלן
 אָנשטאָפן דיין בויך מיט ענגשאפט...
 איך קלאַפ זיך אין ווענט פון עלנט
 מיט קאָפ פון מיין אייביקער בענקשאפט.

ווי בלייבט מען אין דיין געווימל
 איין־איינציקער קלאנג א צארטער,
 אז הויכן און בלוען הימל
 האָבן מויערן פארוקט הינטער גארטל.

...אין אָפּשנין פון העלער ליכט
 איז גרויס אויך פון שאַטנס די שפּיל...
 אלע טיכען שטראַמען אין יאם פון מיין איד,
 און איד בין אלץ ניט פול.

מיין פעלדזיקער ברעג ניט פארפלייצט איז
 און פייער אף אים נאָך ברענט...
 אַ, ווער ניט מיד, מיין פלייצע,
 אונטער דער מאסע: מענטש.

געדענקט דאָס, איר דארפט דאָס געדענקען —
פיראמידן אף מידבערשער ברייט,
דאָס האָט פאר מיין אייביקן דענקמאָל
אוראלט א ציגל פארלייגט.

...וועמענס, וועמענס גלויביקער „אַמין“
שאלט דאָרט אין שטייגנדער ווייט...
עפּשער צייכנט שוין מאָרגן מיין נאָמען
אף גאָלדענעם טאָוול פון צייט.

איך גלייב דיר אלץ פעסטער און פעסטער,
אַ צייט, אייביק טרייע און מונטערע...
דו וועסט קיינמאָל ניט מיד ווערן מיך מעסטן
מיט מאָס פון זומערן און ווינטערן...

1921

* * *

ניט דערפאר דען
איז מיין קאָפּ מיט מידקייט פּאַראַסטעט,
ווייל קיין מי
האַב איך קיינמאַל
און אף גאַרניט געקאַרגט.
ווייל כ'האַב גרינג אי געוואגט אי פּאַרמאַסטן
אף לאסטן מיין הארטן קאַרק.

ביין, וואָס ווייסט איר
פון מידקייט אזוינער,
וואָס לייגט זיך מיט ציטער אף האַרץ,
ווי אין אוגוסט אף ביימערשע קרוינען
לייגט זיך דער אַטעם פון האַרבסט.

אזוי שווינגנדיק לאַזט זיך פאַרשפינען
דער וואַלד מיטן האַרבסטיקן האַפט,
ווייל ער ווייסט דאָך,
ער וועט נאָך אי רוישן
אי גרינען
מיט ערדישער קרעפטיקער זאַפט.

איך ווייס אויך,
אז קיין ווונדערלעכס טרעפט ניט,
א קאָפּ איז ניט דאָס, וואָס אַ בוימ,

און נײַטאָ קײַן צוריק־קער פֿאַר טעג,
נאָר פֿאַראַן נאָך
אי זאפטן אי קרעפטן,
אין וועלכע מיט וואַרצלען איך שטעק.

נױ, זאַל זײַן,
אז אין האַרבסט־טײַקן טונקל
איז פֿאַר מײַדקײַט מײַן קאַפּ פֿאַרנײַגט,
נאָר איך ווײַס:
נײַט פֿאַר לײַדער פֿון אומקום
יענע זאפטן מיט וואַרצלען איך זײַג.

נאָר איך ווײַס,
אז פֿאַר ברויזיקן לעבן
בײַן איך קרעפּטיק געשמײַדט,
אויב אין מײַדקײַט אין אױך מײַר געגעבן
א זאפט־קע ערדישע לײַד.

* * *

גרויער הארבסט בייזערט זיך און רעגנט,
קנעט די שטויבן אף שטאַטישן שטיין...
נעם מיך, ערד, אף די הענט פון וועגן
און טראָג מיך אָפּ אהיים.

כ'האָב פארשעפט היינט פון ווינטישע הויפנס
א ווייטן און העלן גערוס,
און איך בענק, און איך בענק ווי אן אייפעלע
נאָך א צארטער און ווארעמער ברוסט.

דאָרט, ווו טרעפל פון הילצערנעם גאנעק
האָט שוין לאנג ניט באזונגען מיין טראָט,
וועט באגעגענען מיך מיין מאמע
מיט א שטיל, מיט א בליענדיק וואָרט.

כ'וועל מיין מאמען איר פרייד ניט פארשטערן,
ניט פארטונקלען דאָס גליק דאָס געגארטס,
זיך ניט קלאַגן, פארשווייגן, ווי שווער איז
אף לידער צעבייטן דאָס הארץ.

וועט זי גיין אף גאסן און מארקן
און דערציילן פאר שכינים און פריינט,
אז איר צארטן, איר ליבן ארקען
האָט גאָט באהעלט מיט זיין שניין.

1922

* * *

עפשער קומט מיר ניט און עפשער קומט מיר —
הארץ האָט לאנג אזא פרייד ניט געשטריקט.
פאר טעג מיינע העלע און טונקעלע
אזא צארטע ביסטו מיר געשיקט.

צווישן טעג, צווישן וועג, צווישן טריט
האָב איך צארטקניט אזויפיל פארטיליקט,
נאָר דערטראָגן, דערוועבט און פארהיט
מײַן גארן נאָך דיר ווי נאָך פּרילינג.

איצט וועט הארץ אלע קלאנגען פארשטיין,
אלע ווערטער אף צונג וועלן פאלן.
ביסט געקומען און האָסט מיך באשענקט
מיט פּרילינג דיינע מיט אלע.

ווער באדארף, אז פון הייכן אראָפּ
זאָלן שטערן זיך אָנהייבן שיטן,
ווען גענוג איז דער פרידיקער קאָפּ,
וואָס איך טראָג איצט אף פלייצעס צעבליטע!

מיר וואָלט איצטער געווען ניט שווער
צו באטרעטן אויך שטערנשע וועגן,
נאָר מיר איז גענוג אויך די ערד,
אף וועלכער איך האָב דיך באגעגנט.

מערי

О дальней Мэри, светлой Мэри.

А. Блок

Пью за здравие Мэри.

А. Пушкин

אין שפעטן אָוונט הער איך,
עס עפנט זיך ברייט מיין טיר,
עס קומט אריין מיין מערי,
מיין מערי קומט צו מיר.

איר פאָנעם לויכטנדיק רוזק,
די אויגן שטראלנדיק פייכט.
ווער האָט דאָס אמאָל מיט גיט־דאָיקס
דאָיקע שיינקייט פארגליכט?

נאָר ליבהאַבער פון כימערעס
זוכן גיט דאָ אף דער ערד
אזעלכע אויגן ווי מעריס,
וואָס זיינען געווענדעט אהער.

נאָר ליבהאַבער פון כימערעס
האַבן באזונגען דיך, מערי:
פאר דורכזיכטיקייט פון פינגער,
פאר געטלעכער שיינקייט פון ליב.

און מערי — א שיינע, א יונגע,
אן ערדישע פראסטע ווייב.

און שטארק איז מעריס שליטע,
מער ניט עס טוט מיר באנק;
אין אירע ארעמס מיין ציטער
דויערט מענטשלעך ניט לאנג.

זי גייט אוועק שוין, מערי,
ווייל טאג בא טירן ווארט,
און מיר איז גוט צו הערן,
ווי מעריס טראַט איז הארט.

ווי הארט און ערדיש הילכיק
טרעט מערי אריבער די שוועל,
ס'האַט קיינער נאָך דאָרט אפן מילך־וועג
אזעלכע טריט ניט געשטעלט.

1924

* * *

דיך באגלייט ביז וואַקזאלן מידע,
געווארט, ביז דער צוג אוועק איז,
דיין ליבע אָפגעגעבן ווידער
אף אויספרווי פון צייט און פון שטרעקעס.

נאָך רופן אזויפיל גארנדע
צעקלאפטע אין ווייט אין שטייפער,
ווי זאנגען אין זוניקער ווארעמקייט,
טעג און בעכט וועלן רייפן.

און איך וועל ביז פרייד פון צוריקקער
אין ווארטן אין מיינעם אין שווערן
ניט אָפּווענדן בענקענדע בליקן
צו קאלטער בליזונג פון שטערן.

זיי וועלן דאָך קומען, די אָונטן,
ווען גלעקל פון טיר פון גרינגער
וועט פריידיק צעזינגען די נאָענטקייט
פון דינע צארטע פינגער.

* * *

מזין קינד אין וויגעלע איז קליין,
אזוי נאך קליין מזין קינד אין וויגל.
אים יעדע ליד און יעדער ניגן
מיט שלאף מיט קינדערשן באשענקט.

און יעדער אופוואך טרעפט אים גרייט
מיט שמייכל אייגעלעך צו העלן.
ס'איז הויך פון וויגל ביז דער סטעליע
און אלץ ארום גערוים און ברייט.

א וועלט א גרויסע טריפט פארביי,
א וועלט א גרויסע איז דערנעבן,
און לאנגזאם שטריקן קלאנג און שיין
אין קליינעם מויעכל געוועבן.

און אַט די דאַרשטיק גרויסע רו
איז נאך מיט וויסן ניט באלעסטיקט,
ווי קליין עס איז דאָס סאמע גרעסטע
אין גרויסן כאַלעל פון ארום.

1927

* * *

וועמען בעטן, צו וועמען זיך ווענדן
אין היימלעכקייט פון צימערן שטילע —
הארץ אזא פארשייטס און ניט שטענדיקס
האָט היינט פארבענקט זיך נאָך פּרילינג.

אזוי ווארעם און שטיל צווישן ווענט דאָ,
נאָר וואָס זשע באהויכט מיך מיט ציטער,
ווי דרויסן באאַטעמט די פענצטער
מיט קאלטע פּראַסטיקע בליטן?

ניין, ניט קעלט און ניט פּראַסט צווישן ווענט דאָ
איבער שטאַליקן ליב מינס ווי מילבן...
סאָף קרעפטיקן דריטן צענדליק
האָט עלטער מיין קאַפּ שוין באזילבערט.

ניין, ניט קעלט און ניט דרויסן באפּראַסטיקט
הארצישן ווארעם מיט בענקען —
האָב איך דען ווינציק געמאַסטן
שנייקע ברייטן און לענגען?

מיין אמאָליקער הארטער צוקאַפּן,
וואַלסט מיט רו און מיט פרייד מיך באנוגנט,
אבי מיין פארשייטער קאַפּ נאָר
זאָל ווידער צעבליען מיט יוגנט.

1922

* * *

אזויפיל יאמען שניידן דורך די וועלט.
אזויפיל לענדער זינען דא
אף אויספארן און וואנדערן,
און אומעטום א גרענעץ און א שוועל,
און אומעטום א שפראך אן אנדערע.

איבער יאמען, ווען די זון גייט אוף,
ווען די זון אין אַוונטיקע יאמען פאלט,
ווערן כוואליעס — שוימענדיקע שייטערן,
און די שוועלן ליגן הארט און קאלט
אף צעשיידן און דערווייטערן.

וואָלט איך גערן איצטער אייך דערלאנגט
אונדזער פרייד א צעניעריקע,
נאָר מיט גאנצער אויסגעשטרעקטער האנט
ניט דערלאנגען נאָך דערוויילע ביז אמעריקע...

אַט ווען ס'איז א בענטשונג אונדזער וואָרט —
אונדזער וואָרט דאָס שטרענגע און באפליגלטע:
ס'האָט דורך שוועלן דורכגעלייגט א טראָט,
דורכגעריסן גרענעצן פאריגלטע.

פון א לאנד, ווו זון גייט ארף אין גלי,
צו א וועלט, ווו זון פארגייט און טונקלט שוין,
הייב איך ארף
און ווארף צו איך מנין ליד,
און איך וויל, אז זי זאל צו איך אַנקומען...

1927

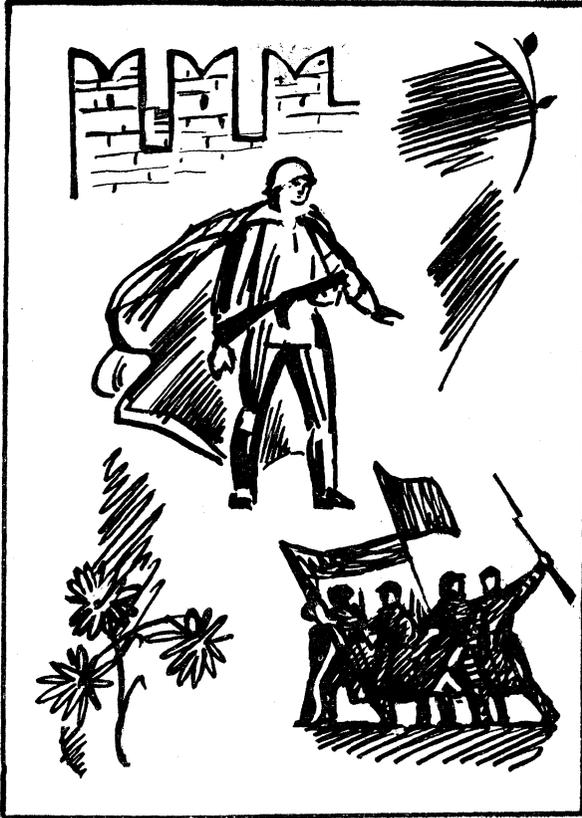
ווערטער

גרויסע טריעהייט וויל מיט ווינט ניט הויזן,
אך, איר ווערטער — מיינע פויגל־טשאטעס,
כ'האָב מיט אייך געלעבט דאָ און געברויזט דאָ,
ניט געפעלשט אין אייך און ניט פאראטן.

יעדן וואָרט, וואָס איז אי קלאָר אי וואָגיק,
האָב איך טריי און צאָרט געשענקט מײַן ליבע,
ווערטער, בילדער — אינהאלטפולע לאַגלען,
ווער איז נאָך אזוי אייך טריי פארבליבן!

ווער האָט נאָך אזוי באַמיט זיך גערן
אין באַפליגלטקייט אייך צו באַנײַען —
וועט זי מיר דען ניט פאַרעכנט ווערן,
אַט די דאָזיקע מײַן גרויסע טריעהייט.

ווענט

ווענט

מיר,
הויכע, הארטע, פעסטע ווענט,
פאררטיילטע הערן און שטומען...
טויזנטער,
טויזנטער יאָרן מיר זינען געהאַרכזאם געווען:
געהערט און באנומען...
און שוויגנדיק,
אין זיך דעם מורמל פון דוירעס געשטיקט...
נאָר מער,
מער וועלן מיר שוין ניט שוויגן...
מיר הערן:
א שטייגן,
א גרייפן,
אן אַפקלאַנג
פון שווערע,
פון שטייפע,
פון אייזערנע טריט...
א ס'גייט א גרויסער,
א מעכטיקער,
אלץ, וואָס ערשט נעכטן
געהערשט האָט
ווי פעלדן,
ווי גראַניט.

פאלט פאר אים,
קניט
מיט ציטער און גרויל...
— גיט אונדז א מוילג...
באקלעפט און באהענגט אונדז
מיט מענגעס אפישן,
פלאקאטן און בלעטער...
מיט זיי,
ווי מיט ריזיקע גאָרגלען,
וועלן מיר שרייבן:
מיר הערן —
פעסטע, שווערע, זיגערישע טריט!..

1920

עקראן

הערט אויס!
דאָס רעדט מיט אייך איך —
עקראן.
טאשמעס פון סאמעט
און ראמען געגילדטע
האַבן לאנג מיך געהאלטן געפאנגען.
באצירטע מעכיצעס — ווענט און צאמען —
האַבן אונדז שטענדיק געזונדערט,
און רוף מינעם העלן
האַט מען פארביטן
מיט קרומע געשרייען פון שילדן...
היינט
האַב איך צו ווענט זיך געווענדעט:
— צעגייט זיך!
אויס דעכער,
אויס דילן!
באפרייט מיר די רוימען...
אהער...
אלע קעפּ,
וואָס צוזאמען דאָ שאפן די יאמען פון קעפּ.
פאר אייך בין אנטשטאנען.
פאר אייך בין געבוירן...
העכער און ברייטער
צעשפרייט מיך אף מיטן פון פלעצער!

איבער שלונגען פון שלענגישע גאסן
שטעלט אוף מיין בעלעמער...
מיין זים וועט זיין — הימלן.
מיין רוים —
דער פילטויזנטער בליק פון האמוין!..

1920

* * *

היי, איר אָנשטענדיקע און באשיידענע
אין היימלעכקייט פון צימערן פארשטיקטע,
ניט פאר אייך, ניט פאר אייך איז די פרייד,
וואָס זוניקע שפיזלעך שטריקן...

וועמענס טרוים איז נאָך אלץ ניט דערוועבט,
וועמענס הערצער אין נאָגעניש מאָנען,
ווען מעכטיקע וועלן פון קעפּ
שוימען מיט רויטקייט פון פאָנען?

טויבן רוים האָט נאָך רוף ניט דערוואכט?
ניט דערבויט איז נאָך טורעם ביז הימלען?
נאָר ווער וועט צעמישן די שפראך
פון זיכערע ברידערשע הימנען?

פעסטער, פעסטער איבער פלעצערשער ברייט
שווערע וועלן פון קעפּ, צעגיסט זיך!
פאר אייך, פאר אייך די פרייד
שטריקן זוניקע שפיזלעך...

1919

* * *

דאָס וועט אויך זיין אונדזער לעצטער שטרייט —
ביישטיין רויש פון הארבסטיקן געבלעטער...
ווייל צו די, וואָס קומען צו דער צייט,
ווייל צו די, וואָס האָבן ניט פארשפעטיקט!

אונדזער טיפער הימל האָט געברענט,
אונדזער הארטע ערד האָט זיך געשפּאַלטן.
מיר האָבן דעמלט צו דער צייט געבענטשט,
מיר האָבן דעמלט צו דער צייט געשאַלטן.

יעדעס וואָרט האָט אונדז די צונג געברייט
און האָט אונדז דעם אויער ניט געצערטלט.
איצט זיינען מיר באוואָרנט און באהיט
פון איבערזאָגן שוין געזאָגטע ווערטער.

איצט זיינען מיר באוואָרנט און באפרייט
פון רוישן צווישן הארבסטיקן געבלעטער...
ווייל צו די, וואָס קומען צו דער צייט,
ווייל צו די, וואָס האָבן ניט פארשפעטיקט!

1926

באַלשעוויסטיש וואָרט

מיר האָבן ניט איין מאָל געזאָגט שוין וויכטיקס,
און זאָגן דאָס וויכטיקסטע שטייט נאָך פאַר.
שטייג, אונדזער וואָרט,
שטייג, אונדזער ליכטיקס,
אונדזער גרויס באַלשעוויסטיש וואָרט!

פארהארטעוועט אף פייער פון זינען,
אף שארפשטיינער פון הערצער אויסגעשארפט,
איבער שעטעכן
פרילינגדיק גרינע,
ווי פליגל דיין גערויש צעווארף.

פון אונדזערע שעטעכן זוניקע, פרייע,
פון אונטערערד טיפער אין גאָר דער וועלט,
שטייג, אונדזער וואָרט,
צו הייכן נייע,
און ערדן נייע מיט ליכט באהעל.

דו האַסט דאָך שטענדיק דורך רויכיקע זיילן,
דורך וואַלקנס און נעפל דיין וועג געקריצט,
און דאָרט,
ווי עס זיינען געשלאָסן מיילער,
זיינען אויגן מיט דיר צעבליט.

טרעפלעכער ווי די שווערד קאָן פלעטן,
פלינקער ווי א קויל לייגט דורך זיך א וועג —
אין אלע צייטן,
אין אלע וועטערס
האַסטו דעם סוינע אף טויט געדעקט.

מיט לידער מיט דינע די ערד איצטער פול ווערט,
מוטיקע לידער צו צייט און צו אָרט.
פאר לעצטן פונק
איז טרוקן דער פולווער
פון אונדזער גרויס באַלשעוויסטיש וואָרט.

קיראוו

דער שענסטער דעמב אין אונדזער גרויסן מענטשן-וואלד
מיט קרעפטן ברייט צעצווייגט,
מיט זאפטן טיף פארטייעט.
עס האָבן שטורעמס דאָ
געטראָגן זיך פארביי אים,
עס האָבן דונערן
דאָרט איבער אים געקנאלט.

און ער האָט שטרענג גערוישט מיט קאָפּ מיט שטאַלצן,
און ס'האָט זיין רויש געקלונגען ווי א ליד,
און זון האָט זיך געפרייט:
וויאזוי ער בלייט!
און ערד האָט זיך געפרייט
מיט פרוכטבארקייט פון זיינע וואַרצלען.

און באַדן, וואָס האָט אויסגעכאוועט אזא לעבן,
געקאָנט האָט זאָגן:
אויב שלאכטן קינפטיקע באדארפן פירער,
האָב איך פאר דעם א מוסטער אייך געגעבן —
קיראוו!

א שניט — א ביס א קאלטער פון א שלאנג,
ווי האָט געקאָנט דיך אומווארפן א טויטן,

אז איבער אונדזער גאנצן מענטשן-וואלד
זאל אפהילכן דיין פאל מיט אזא ווייטעק?
ס'איז נאך פאראן מיט האס פארסאמטער בליק,
און שלאנגען-קעפ פאראן נאך ניט צעטראטן,
מיין לאנד! מיין פאלק!
פאר דיר איז נאך פארבאטן
בארויקטיג אפילע אין דיין זיג.

א. וועלט,
פאר אונדזער גרויסן טרויער
די בעסטע הערצער דינע הינט צעפראל.
אומגעוואלגערט
א דעמב א שענסטן אין דיין מענטשן-וואלד.

א גרוס דיר, באַלשעוויסטישע פארטיי

פון אלע ראכוועסן, ווו ס'דויערט אונדזער קאמף,
פון אלע ראכוועסן, וואָס אונדזער זיג צעאקערט,
א גרוס דיר, באַלשעוויסטישער צעקא!
א גרוס דיין זיכערן סאכאקל!

פון קעפ און קעפ,
וואָס כוואליען ריי אין ריי,
פון הענט, אף וועלט פארמאָסטענע אָן וואקל,
א גרוס דיר, באַלשעוויסטישע פארטיי!
א גרוס דיין זיכערן סאכאקל!

דורך וואכע נעכט, דורך אויסגעפרוועטע טעג —
מיליאָנען, מיליאָנען —
מיר האָבן דורכגעטראָגן דיניע פּאָנען
פון ראנד ביז ברעג.

צעוויקלט זיי אף נאפט־טורעמס באקינער,
פארפעסטיקט זיי אף קאָפּערס פון דאָנבאס,
באקרוינט מיט זיי פון דניעפער דעם באגינען,
צעשמעלצט מיט זיי דעם גליווער פון קוזבאס.

די פּאָנען דיניע אין די העכסטע הייכן,
די פּאָנען דיניע אין דער ווינטטער ווינט,
זיי זיינען פון דער דאָרעם־זון באלויכטן,
עס פּאָכט מיט זיי דער צאָפּן־ווינט פארשיט.

זיי צינדן אן מאגניטאָגאַרסקער פלאמען,
זיי הייבן אוף די פלאסטן פון אוראל,
און זייער הייסער אָפּשנין פאלט
אריבער גרענעצן און יאמען.

אף מענגעס הענט,
אף מענגעס הערצער,
וואָס קאָנען זיך קיין ווארעם ניט געפינען
אין אָפּגעקילטע ווענט,
אף פּרינדיקע פּלעצער
פון ניו־יאָרק, פּאריזשן און בערלינען.

און אלטע וועלט צעשוידערטע פארנעמט
אין שיין פון באַלשעוויסטישן סאכאקל,
ווי ענגער ווערט דער טויטער קלעם,
ווי ס'איז איר גלייכגעוויכט צעוואקלט.

ווי יעדער אָפּגעקילטער שטיין
פון אירע פּרינדיקע פּלעצער
הילכט אָפּ מיט קלעפּ פון מענגעס הערצער:
א גרוס דיר, באַלשעוויסטישע פּארטיי!

לאורענסייע

א, לאורענסייע פון שעפסן־קוואל!
צי ניט דיין קאל היינט הערט מען ווידער, ווידער,
צי ניט דיין פלאטערדיקע רויטע שאל
איז היינט א פאן אף גאסן אף מאדרידער?

צי ניט דיין מוטיק הארץ אנטשיידן קלאפט
מיט האס צו פיינט, מיט צארן ניט געצוימטן?
צי ניט דיין פלאם היינט שלאגט אזוי געוואגט
אין ברוסט פון פאלק אף אלע, אלע פראנטן?

אמאל, אמאל — צוריק דריי הונדערט יאר,
אין יארן פינצטערע פון דער געשיכטע,
א גרויסן כאלעם און א גרויסע וואָר
האַט אויסגעשמידט דער געני פון א דיכטער.

דעם פיינלעכן און גרויזאמען ווילקיר,
דער מעכטיקייט און הערשאפט פון טיראנען —
דורך דיר, א, לאורענסייע, מיט דיר
דער פרייער דראנג פון פאלק איז בייגעשטאנען.

און הויך און בלענדיק איז געווען דער שוונג
פון הערצער אַנגעפולווערטע מיט צארן,
ווען ס'איז אף זיי געפאלן, ווי א פונק:
„טויט די טיראנען! טויט די קאמאנדאַרן!“

פארויס! נאך דיר אין אופשטאנד גייט דיין דאָרף,
באם פאָלק פארשקלאפטן גלייכן אויס די קני זיך.
און ס'פליט דער קאָפּ באַם קאַמאנדאָר,
גאנץ שעפסן־קוואַל כאַפּט אָף אים אָף די שפיזן.

„אַט דאָס הייסט פאָלק! אַט דאָס הייסט מוטו!“
עס הילכט אין צייטן צאַרנדיק און פייניק —
דער קאַמאנדאָר איז טויט!

זיין פינצטער בלוט
היינט בושעוועט אין אוריניקלעך זינע.

זיי גייען אויך מיט פייער און מיט מאָרד
דעם פרייען דראַנג פון פאָלק אין בלוט פארשווענקען.
די אוריניקלעך פונעם קאַמאנדאָר,
ווי ער אזעלכע בלוטדאַרשטיקע הענקער!

אַ, לאורענסיע פון שעפסן־קוואַל!
צי ניט דיין קאַל היינט הערט מען ווידער, ווידער
אין גרויסן צאַרנדיקן רוף, וואָס שאלט
אָף גאסן אופגערודערטע מאדרידער?

צי ניט דו שפאנסט אין יעדער ריי
מיט די באוואָפנטע אסטוריער מיידלעך,
אין אויגן און אָף פענעמער בא זיי
צי ניט דיין הייסע שטורעמדיקע פרייד לאַכט?

אָף רוף פון קאמף דיין פאָלק איז שטענדיק וואך,
מיט הערצער זינע מוטיקסטע מיט אלע.
און ס'הילכט אין וועלט אָף לעבן און אָף שלאַכט:
„טויט די טיראנען! טויט די ווייסע גענעראַלן!“

די פאן פון אויסלייז און באפריינג

מיט פלאם פון גרויסן טאג באהעלט,
מיט אַנזאָג מוטיקן און נייעם
גייט אוף אף וועלט, שיינט אוף אף וועלט
די פאן פון אויסלייז און באפריינג.

איר ערשטער שטראל, איר ערשטע שיינ
ווי זונערטוי באפניכט די אויגן,
דאַרט, ווו די לאסט פון יאך און פיין
דעם קארק פון פעלקער האָט געבויגן!

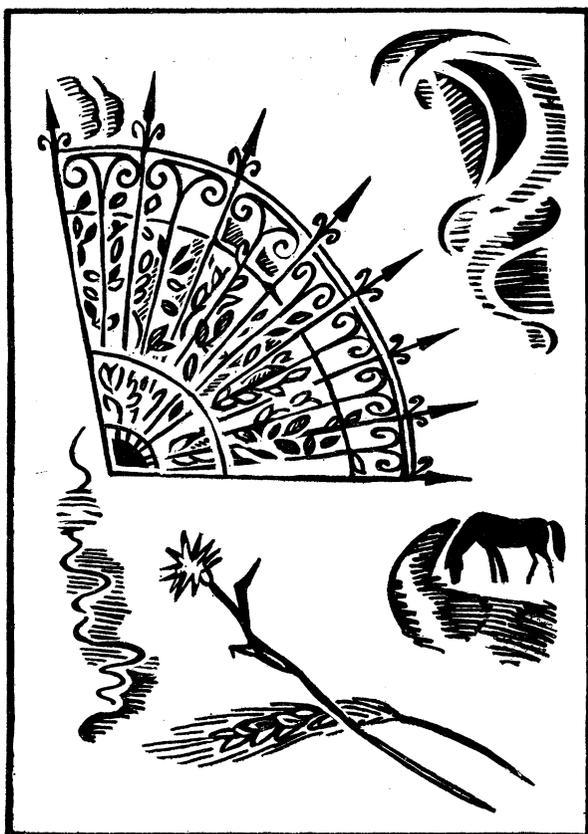
מיין לאנד! דאָס איז דיין פאן! דיין פאן!
אף נייע אופגעריכטע ערדן
צום ערשטן מאל זי צינדט היינט אן
די קראפט און פרייד פון מענטשן-ווערדע.

און ס'הארץ פון אונטערדריקטער וועלט
צו דיר געווענדט איז פריי און אָפן,
און ס'קלאפט אזוי, און ס'העלט און קוועלט
מיט נייער זיכערקייט און האַפענונג!

וועכטער

אָ, וועכטער, דו, וועמענס הארץ
בא גרענעצן וואכט,
וועמענס אויגן און אויערן זיינען אין וואכזאמקייט אָפן —
אין מיזרעך מיט וואָס רוישט דער טאָג,
אין מיזרעוון — מיט וואָס שווינגט די נאכט,
און ווינטן אוועלכע ווייען פון דאָרעם און צאָפן?
וואָס שפּירסטו אין ווייט און אין הייך
פונעם פרעמדן ארום,
ווען יעדער געשריי פון דיין בלוט
צו אַנשטרענגונג רופט דיך.
צי ברומט דאָרט אַ כניע איר ווילדן געברום,
א רויבער א פויגל צי שנידט דאָרט די לופט דורך?
אזוי טיף איז דער שניט,
וואָס צעטיילט האָט די וועלט,
און דער וועג פון איר יעדערן טייל אזוי אנדערש.
און דו ביסט די גרענעצן באוואכן געשטעלט,
ניט דאָרט, וווּ די וועגן זיך גייען צונויף,
נאָר דאָרט, וווּ די וועגן זיך גייען פאנאנדער.
דער הימל אין זונען
איין וועג נאָר באשײַנט,
א שטערן א רויטער איין וועג נאָר געבענטשט האָט,
בא גרענעצן לעצטע באוואך אים פון פיינט,
דעם וועג אין דער צוקונפט,
דעם וועג פון דער מענטשהייט.

דער מאָנוגען

כאוויירים פון מיין עלטער

כאוויירים פון מיין עלטער,
פון גליקלעכן דאָר פון מינעם,
מיר האָבן מיט ווייטעק און טיינעג
געשפּאַנט אין בראַך פון וועלטן.

פאר לעבעדיקע און טויטע,
געפאלן אף אונדזער כײלעק,
געיאַרשנטע אלטע הויטן
פון זיך און פון אנדערע שיילן.

די שפורן אף אונדזער וועג
ווערן פארצויגן מיט רויכן,
און נאָר די אויגן — זיי לויכטן
מיט אָפּגלאַנץ פון יענע טעג.

און נאָר אף זילבער פארשפינטן
אין וויכער פון האַריקן שניטל —
דער אָפּגלאַנץ פון גרויסע ווינטן,
דער אָפּגלאַנץ פון שטורעמס פארשייטע.

כאוויירים פון מײן עלטער,
דאָר מײנער וואכער און שטאַלצער,
די זיילן פון נײע וועלטן
מיר האָבן אין טיפן פארוואַרצלט.

פון נײע וועלטן די זיילן
מיר הויבן, מיר הויבן, מיר הויבן!
און טעג נאָך אונדז שוין איילן
די פרישקײט פון ציגל באשטויבן.

פון פריילעכער איילעניש יענער
מיר וועלן זיך ניט באשיצן,
ניט שטענדיק אפילע פארקריצן
אף ציגל דעם קלאנג פון די נעמען.

נאָר אלע פארלייגטע שוועלן
פון אונדזערע גרויסע געבייען
אויסווייניק דערציילן וועלן
דעם ווונדער פון הענט פון טרײע.

ווי מידיקײט האָט אונדז ניט געבראַכן
בא אָנהייב און בא סאכאקל,
און ס'האָט אונדז דער ווינט פון עפאַכע
געקרעפטיקט און ניט געוואקלט.

אין ווירבל געווען דאָ מיר זײנען
דער שטיץ־פונקט אף קערעווען וועלטן,
כאוויירים פון דאָר פון מײנעם
בא גרענעצן לעצטע צעשטעלטע.

גרייטע פאר אויספרוון נייע,
פאר רופן פאר נייע גרייטע,
די ערד נאך שטארקער א דריי טאן —
אָטעם וועט סטייען, וועט סטייען!

1931

בויערקער זומער

אין בויערקע אף קליינינקן וואָקזאלכל
מיין קינדע הייט לויפט ארום דאָרט זאָרגלאָז־פריי,
א באַרוועסע, אין מאמעס אלטן שאלכל,
אַנשטאַט א זיידן העמדעלע אף לייב.

א צוג לויפט אָן, די זומער־טעג אנטקעגן,
א צוג לויפט דורך א ליכטיקער אין נעכט.
איך ווייס נאָך גיט, ווזהיין עס פירן וועגן,
און מיר איז נאָך דערווייל דערפון גיט שלעכט.

עס גייט די צייט, און טעג אויך מיינע גייען
מיט פעלד צעגרינט, מיט זומערן צעבליט,
אין בויערקע אין וואלדישער אלייע
שפאנט אום א מענטש מיט גיט געזילטע טריט.

די סאַסנעס קוקן שטיל אף זיין פארבניגין,
זיי שושקען זיך נאָך איבער אין געהיים,
און קינדער אים באגלייטן דאָרט מיט נייגער,
די קינדערלעך פון בויערקע מיין היים.

אף נייגער קינדערשן ער ענטפערט מיט א שמייכל.
דורך ברילן שיינט אזא מין מילדער בליק,
און קינדער ריידן אויס: „שאַלעם־אַלייכעם“,
און טוען פאַרכטיק זיך א כאפ צוריק.

די שושקערני פון סאָסנעס ווערט נאָך הייסער,
באם מענטש דער בליק נאָך היימלעכער צעהעלט,
ער זאָגט צו אונדז: „אני, יינגלעך, אני, קונדייסים!
איך זע, איר זינט צופרידן מיט דער וועלט“...

פון ווייטער ווייט, פון יענע קינדער־יאָרן,
פון זומער בויערקער מיט בלי און צוויט,
איך רוף אצינד ארויס אין מיין זיקאָרן,
א טאָג, וואָס איך האָב אים אין האַרץ פארהיט.

דער טאָג איז ניט פארשריבן מיט קיין אויסיעס,
נאָר צווישן שורעס לייען איך אים ארויס,
אין „טעווייען“ און אין „מאָטל פייסיס“ —
א טאָג, וואָס איז איצט, ווי א לעבן גרויס.

ער איז היינט אזא אָנגעלייגטער גאסט מיר,
ער שמעקט מיט קינד־הייט און מיט סאָסנע־וואַלד,
און אין דער מיט פון קינדערשער כאַליאַסטרע
איך זע א ליכטיק, לעבעדיק געשטאלט

פון יענעם, וואָס מע רופט שאַלעם־אלייכעם,
אף סטעזשקע וואַלדישער, באַגאַסענער מיט שיין,
אויב דאָס הייסט וועלט, צי כאַטש פון וועלט א צייכן,
איז ווערט געווען,
איז ווערט צופרידן זיין.

אונדזער דאָר

אוי, ווען מע זאָגט דאָס אונדז צוריק מיט יאָרן,
אוועלכע וועגן דורכגיין שטייט אונדז פאַר,
אוועלכע פרייַד און לייַד, און מוט, און צאַרן...
אוי, ווען מע זאָגט דאָס אונדז צוריק מיט דרייסיק יאָר... —

ווער וואָלט געגלייבט, אז מיר, די יינגלעך יענע —
די יונגע צווייגעלעך פון פראַסטן שטאם,
אז מירן ניט נאָר וואַגן, נאָר אויך קענען
א וואָרט א ניס זיך אויסקאָווען אין פלאם.

א וואָרט א ניס אף אונדזער מאמע-לאַשן,
וואָס שפילט מיט פידל-טענער אין דער לופט,
וואָס פינקלט, ווי א שטערן ניט פארלאַשן,
און קאָן אין שלאכטן דינען ווי א רוף.

רעב מענדעלע, דו, אונדזער גרויסער זיידע,
ווי דיין יערושע-גאַרטן האָט צעבליט,
אף גרויסן אומוועג און אף גרויסן שיידוועג
דיין ווינטשפינגערל האָבן מיר פארהיט.

ווי אייניקלעך, מיט טיפן דערעכערעץ
מיר האָבן עס באפוצט מיט נייעם גלאַנץ,
ווי ס'האָט געטאָן דאָס ייִצכאַק-לייבוש פערעץ,
און ווי שאַלעם-אלייכעם האָט פארגאנצט.

זיי שטאַלץ, מיין פּאַלק, מיט גרויסקייט דער באשערטער—
אזעלכע שעפּער פונעם יידיש וואָרט!
דריי קלאַסיקער, דריי זיילן — און א פּערטער,
א פּערטער, וואָס איז אונדזער א בען־דאָר.

ווען ס'יידיש וואָרט פון נייע פּרישע קוואַלן
צו הערצער אונדזערע האָט צוגעפּליסט,
מיר זיינען צו די קוואַלן צוגעפּאלן,
און דאָוויד בערגעלסאָן האָט אונדז באַגריסט.

און האָט באַנאנד מיט אונדז גענומען וועבן
דעם רויטן פּאָדעם פון דער נייער וואָר,
באַנאנד מיט אונדז אין וואַגן און אין שטרעבן...
און מיר זיינען שוין אויך דער עלטסטער דאָר.

א בריוו קיין אויסלאנד

א גרוס דיר, פריינט, א גרוס א גוטן דיר
פון מיר, פון אלעמען, פון שטאט פון מאסקווע,
ווי שטיין און אייזן זיינען נאך פארפראַסטיקט,
ווען פריילינג איז שוין דאָרט.
ווי דו ביסט איצט.

מיר וואָלט היינט גוט געווען, מיין פריינט,
מיט דיר צוזאמען איבער גאסן שפאנען,
נאָר פאָרן ווילט זיך מיר אין ערגעץ ניט פונדאנען,
און בעסער וואָלט געווען,
ווען דו וואָלסט אויך דאָ זיין.

ווי היין האָט דיך פארטראַגן, וועלכער וויינט,
א וועלכער פריילינג האָט דיך דאָרט צעשמאַלצן?
דיין קאַפּ איז עפּשער דאָרט צעהיצט אצינד,
צי האָסטו אָבער דאָרטן
וואַרעמקייט פאר וואַרצלען?

יא, דאָ באַ אונדז איז היינט א שטארקער פראַסט,
און איבער דעכער ווייען זאווערוכעס;
נאָר פאר דער וואַרעמקייט, וואָס דו האָסט דאָ פארלאָזט —
אַט פאָלג מיך:
שיק דאָרטן אלצדינג צו אלדי רוכעס!

וואַלסט זען, די ביימער היינט אפן טווערסקאַי בולוואַר,
זיי האָבן זיך צעלאָזט מיט ווייסע בליטן,
און פּושקין שטייט נאָך ווי געשטאַנען — פעסט און שטאַרק,
ער זאָל דאָס טאָן פון פּראָסט
דעם מינדסטן ציטער.

ער שטייט אין פּראָסט מיט אן אנטבלויזטן קאַפּ,
ער האָט צום ווינט זיך אויסגעקערט מיט נאַקן.
ניט פּראָסט, ניט ווינט אים שטויסן ניט אראָפּ
און וועלן אים אפּילע
שוין ניט טאָן קיין וואַקל.

צי דו געדענקסט נאָך דאָרטן דעם טווערסקאַי בולוואַר?
מיר פּלעגן אָפט דאָ שטיין,
די קעפּ פאַריסן ביז צום דענקמאַלס אקסל,
און ביידע האָבן מיר באדויערט שטאַרק,
וואָס קיין פּאַעט בא אונדז
איז צו אַזעלכס נאָך ניט דערוואַקסן.

איצט שטיי איך דאָ אליין פאַרקלערט
און טרוים דעם זעלבן טרוים:
א גליקלעך פּאַלק, א שפּראַך אן אופגעריכטע...
איך טרוים און גלייב אזוי, אז אונדז איז אויך באשערט
די גרויסע פרייד צו האָבן אזא דיכטער.

ער קומט פון טיף פון פּאַלק...
אין ברויזיקן ארום
איך שפּיר אים שוין
מיט פּאַרגעפּיל פון הויכן טיינעג,
און ער וועט זיין די קרוין פון אונדזער רום,
און מיר עפשער די פּאַרגענגער בלויז זיינע.

איז קער זיך גיכער אום.
אהיים! אהיים!

פאר אומקער ערלעכן די טיר פון היים איז אָפֿן.
וועסט העלפֿן טראָגן ציגל, העלפֿן קנעטן ליים.
וועסט בויען,
און וועסט שאפֿן,
און וועסט האָפֿן.

1926

מאיאקאָווסקין

Вы ушли, как говорится, в мир иной.
Пустота... דער רועך זאל עס נעמען!
מאיאקאָווסקי! וואָס האָט איך גענייט,
א שאַס טאָן מיט אזא
ניט פאסיקער פאר איך פאָעמע?

איר, דער סאמע ערדישער פאָעט,
איר, וואָס האָט געשפאנט דאָ ערדיש הילכיק,
ווי האָט איר געקענט
זיך אוועקלאָזן שפאצירן אפן מילך-וועג?

דאָרטן מוז זיין לאנגווייליק,
פארכאַלעמט און פארטראכט,
ווי אין דער פאָעזיע
באם סאָף פון סימבאָליזם...
דאָרטן האָט איר דאָך ניט
ניט קיין ראטנמאכט,
דאָרטן בויט מען ניט דערווייל קיין סאַציאליזם.

ניין, פארלאָזן איצטער אונדזער ערד,
נעמען אַפטרעגן זיך מיט א הארץ א דורכגעשאַסנס.

ווייסט, אז אונדז פארדריסט
נאך ערגער און נאך מער,
ווי אייך האָט אף יעסענינען פארדראָסן...

וואָלט ער געקאָנט אין אונדזער לעבן אלץ דערנען,
וואָלט אים ניט איינגעפאלן, עפשער, זיך דערוואַרגן.
און איר —

אזא מין לעבעדיקער זייט איר דאָך געווען,
אז דער טויט אפילע האָט אייך ניט דערהארגעט.
הערט אויס!

וואָס איז מיט אייך?

איר זייט גערירט?

שטעלט אָפּ דאָרט אייער פליען צווישן שטערן?
איך ווייס, איר וואָלט אליין מיר אפלאַדירט,
ווען איר זאָלט איצטער קאָנען מיך דערהערן.

נאָר ניין, איר הערט שוין ניט
אפילע אייער לעבעדיקן קאָל,
מיט טויטע הענט איר קאָנט שוין ניט א פאָך טאָן,
און איך האָב זאָגן אייך געוואָלט,
מיר וועלן, מאיאקאָוסקי, אייך
אין דעם ניט נאָכטאָן!

אונדז וועט שטארבן זיך ניט וועלן קיינמאָל,
אונדז וועט קיינמאָל ניט דאָס לעבן ווערן מעס,
אף דער וועלט איז גוט אזוי און היימלעך,
ווען די ערד איז הארט אונטער די פיס.

אפן טויט פונעם שטורעם־אָנזאָגער

דער שטורעם־אָנזאָגער פארענדיקט האָט זיין שוונג —
דער אָנזאָגער פון שטורעמס און פון זיגן,
איז הויכן פלי עס בלענדן שוין ניט מער די פליגל.
דאָס דרייסטע הארץ האָט אָפגעפלאמט ביז לעצטן פונק.

נאָר איבער וועלט זיין גרויסע הייסע ליד,
זי שוועבט און קלינגט נאָך לעבעדיק און בלענדיק,
ווי גוט, וואָס זי איז אומשטערבלעך, די ליד,
ווי גוט, וואָס זי וועט קלינגען שטענדיק, שטענדיק.

1936

לידנשאפט

אין ליבע און אין פריינטשאפט און אין שטרייט
איז טייער מיר די לידנשאפט די הייסע.
זי צינדט, זי ברענט, זי מאכט געוואגטער, דרייסטער —
נאָר כ'ווייס: איר זאָד איז אויך פון שוים ניט פריי.

דער שוים צערינט. די ליבע דויערט ווייטער,
און דו, מיין לידנשאפט, דו ביסט נאָך מער געלייטערט.

1937

דער בארג

(פאלקס־מאָטיוו)

יענעם בארג דו זעסט, מיין ליבער,
וועלכן אונדז איז שווער אריבער,
וועלכער פאר אונדז שטייט,
וועלכער אונדז צעשיידט.

אים אריבערטראָגן וועל איך
מיט פיר עקן פון מיין טיכל,
יענעם הויכן בארג,
וועלכער שטערט אונדז שטארק.

דעמלט קומען וועסטו קענען
און פאר ביידע הענט מיך נעמען,
פירן מיך צו זיך,
ליבער, קום שוין גיך.

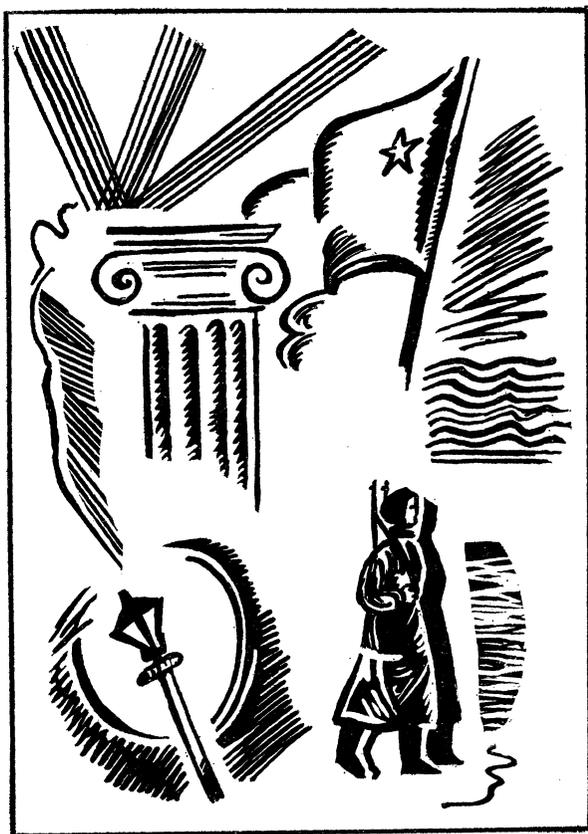
ליד

הארט בא שוועל, בא סאמע טיר,
ליגט א ווייטער וועג.
טייערע, איך ווארט אף דיר
וויפל נעכט און טעג.

יעדן ריר מיין אויג פארהאלט,
און מיין אויער היט,
כ'זע, אף וועג דיין שאטן פאלט,
כ'הער שוין דייע טריט.

דו גייסט אוף, און ליכטיק העל
שנינט אף מיר דיין כוין,
ווען וועסטו שוין צו מיין שוועל,
ליכטיקע, דערגיין?!

וועגן די שטיינער, וואָס האָבן זיך
געלייגט אין פונדאמענט

רום פון מיין לאנד

ווי א ליד דורך גרענעצן און צוימען
איבער ערדן, איבער יאמען שפאנט, —
ווייט האָט זיך פארשפרייט אין אלע רוימען
הויכער רוים און גרויסקייט פון מיין לאנד.

עפשער ווייניק פון דער ערד פיר עקן,
עפשער טיפעניש פון ערד איז ניט גענוג,
האַבן היינט אין הויכע, העכסטע שטרעקעס
אף דיין רוים די שטערן זיך פארקוקט.

ווי דו שיינסט אין פריילעכקייט פון זיגן,
ווי דו ביסט פארוואַרצלט אין דיין בלי,
ווי ס'איז ברייט דער פאך פון דינע פליגל,
ווי ס'איז הויך און מעכטיק זייער פלי.

אלע אויסדערוויילטע, אלע בעסטע —
גרויסע גאַרע וועלט פון ראנד ביז ראנד,
קום ארויס פארגלייכן, זיך פארמעסטן
מיטן רוים און גרויסקייט פון מיין לאנד.

1937

וועגן די שטיינער, וואָס האָבן זיך געלייגט אין פונדאמענט

ווען מע איז צוגעטראָטן בויען די געביידע,
די פראָסטע שטיינער האָבן זיך פארזאמלט,
א קוק געטאָן — דאָס איז ניט צו פארמיידן,
און זיך אוועקגעלייגט מיט גרייטקייט אין פונדאמענט.

דערנאָך מיט גאנצער קראפט אף זיך גענומען
די שווערקייט פון די ווענט און פון די זיילן.
און שטאַלץ איז די געביידע אופגעקומען,
איר טורעם זעט מען שוין אף ווייטסטע מזילן.

אַ, מענטש! דו, וועלכער קומסט אצינד באשיינען
דעם טורעם־שפיץ מיט פאָן פון העלסטע פלאמען,
פארנייג דעם קאָפּ פאר יענע פראָסטע שטיינער,
וואָס האָבן זיך געלייגט אינעם פונדאמענט.

1939

הענט

הענט, הענט, אומרויקע גרויסע הענט!
גוטע הענט מיט קיין פון מי באהעלטע,
איר האָט געהויבן שווערע, הויכע ווענט,
איר האָט געבויט אזויפיל שטאַלצע וועלטן.

איר האָט פון ליכטיקייט צו ליכט געפירט,
איר האָט אין פינצטערניש געצונדן שטערן,
און אלץ, צו וואָס איר האָט זיך צוגערירט,
האָט צעבליט מיט פריידיקייט פון ווערן.

אומרויקע גרויסע הענט!
אופגעריכט פון קייטן און פון פיינען,
האָט איר אופרוישן און אופברויון געקענט
אלע ראכוועסן פון לאַנד פון מיינעם.

אופגעריכט פון ליידיקייט און ווינט,
קומט איר איצטער מונטערע צו מעלדן,
אז מיט אייער פליסיקייט צעגרינט
פריילעכע דורכויסיקייט פון פעלדער.

אז מיט אייער פליסיקייט צעהעלט
ליכטיקייט פון אונדזערע געבויען.
הענט! הענט! אומרויקע גרויסע הענט!
זייט געשטארקט מיט ליבע און פארטרויונג.

1930

פּרילינג

אופגעוואכטע ווינטן
איבער צאנקענדיקע שנייען
אַטעמען מיט פייכטער
אויסגעווארעמטקייט פון פעלד;
מיט די הייסטע בלוט-געשרייען
איך באגריס א נייעם
פּרילינג אף דער וועלט.

קום צו אונדז מיט ברייטקייט,
קום צו אונדז מיט שעפע,
אונדזער אָנגעלייגטער פּרילינג,
קום!
פאר געבענטשטע רעגנס
אלע הימלען עפן
און פאר מילדע זונען
לייטער דעם ארום.

אונדזער ערד האָט ווייטן,
אונדזער ערד האָט ברייטן,
טיפעניש פאר וואַרצלען,
רום פאר בלי און צווייט.
ווי דו וועסט א שפאן טאָן,
ווי דו וועסט א גיי טאָן —
אונדזער מי אנטקעגן
גייט מיט הייסע טריט.

אונדזער מי אין בלויען
מונטערן באגינען,
און אין קלאָרן האַלב־טאַג
און אין שטרענגער נאַכט —
קוואַלן מיט איר שלאָגן,
פעלדער מיט איר גרינען,
האַנט איז מיט איר קרעפטיק,
האַרץ איז מיט איר וואַך.

דו וועסט דאָך זי כאַווען,
פּרילינג אונדזער גרויסער.
דו ביסט דאָך דערהויבן
אויך מיט אונדזער מי.
קעלט זאָל דיך ניט טרעטן,
ווינט זאָל דיך ניט שטויסן,
האַסט אַף אונדזער ערד דאָ
רוים פאַר צווייט און בלי.

ווי דו וועסט א שפּאַן טאַן,
ווי דו וועסט א גיי טאַן,
אונדזער פּריילעך לעבן
זאָל דיר שמייכלען קלאָר.
קום צו אונדז מיט שעפע,
קום צו אונדז מיט ברייטקייט,
אַנזאַגער פון אונדזער
פּרילינגדיקן יאַר.

נאך א ריזע

גרויס דער פארבאנד —
אין דער לענג,
אין דער ברייט
וועגן אזויפיל פאראנען.
מיד האָבן געטראָגן אויטאָס איבער זיי,
מיד האָבן ארומגעפירט באנען.

געטרייסלט אין וואַגנס,
צופוס געשפאנט,
און אויך געשווומען מיט שיפן.
אין דער לענג,
אין דער ברייט
גרויס דער פארבאנד —
ניט איבערצומעסטן מיט שיף און מיט באן,
כאַטש דו זאַלסט ניט אויספאַרן וויפל.

מיין דאַרשטיק אויג!
ביסט איצטער דערפרישט,
ווהיין וועסטו ווייטער מין פירן?
ניין, איצטער וויל איך גיכער צום טיש
די אַינדרוקן רעאליזירן.

די אויגן כ'פארמאך,
און ווידער פאר מיר
וועגן און אומוועגן טריפן.

וון מיד האָבן באַנען אַרומגעפֿירט,
וון איך בין געשווומען מיט שיפן.

און אומעטום,
אין דער לענג,
אין דער ברייט,
אין ווייטסטע עקן און ענדן —
אזויפיל הענט
מיט אומרו און פרייד
זייער מי פארן מאַרגן פארווענדן.

און אומעטום
האַט אויג פארגעדענקט,
וואָס פאר א פריידיקן גלאַנץ האָט
יעדער צום בויען באשטימטער שטיין,
יעדער געבוי פארגאנצטער.

מיד האָבן די ווינטן
פון גרויסן פארבאנד
באפאַכט מיט הייסע פליגל,
מיט אלע בויער
באנאנד,
באנאנד!
איך שטייג מיט לאסט פון ציגל!

מיד נעמט אדורך
מיט ווינט און שווייס
די טיף פון שאכטע-ברונעם,
און שמעלץ-איוונס
מיד באאַטעמען הייס
מיט צעגליטע זונען.

מיט אלע, וואָס זיינען אין העכסטער הייך
פון שטייגן ניט איבערגעזעטיקט.

איך רוף זיך איבער
דורך וואַלקן, דורך רויך
אין פריילעכע גרויסע געוועטן.

מיט אלע,
מיט אייך
אין גאנג,
אין דראנג
פון אייערע קעפּ צעפאַכטע!
אין אייער דערהויבענעם געזאנג
מיין קאַל איז איינגעפלאַכטן!

גיי דורך אַט די ראַכוועס

א ראַכוועס אזא מין
ווי נאָך וועסטו טרעפן?
א צודעק פון שניי
אף די פעלדער ליגט.
און ס'ווארעמט זיך ברייט
אונדזער ליכטיקע שעפע,
און ס'זינגט אין דער וועלט
אונדזער אויסגעקעמפט גליק.
פאראן וואָס פארלאנגען,
פאראן וואָס דערגרייכן,
וועסט דורכגיין אין דערפער,
וועסט דורכגיין אין שטעט:
אין מילדן, אין זיכערן
קינדערשן שמייכל
וועסט קענען דערקענען
דעם ווילטיק, די זעט.
גיי דורך אַט די ראַכוועס,
שפאן דורך אַט די ווינטן,
וואָס דורכגיין געגעבן
איז דיר אין דיין וועג.
ניט אויסמעסטן וועלן
קיין ווינטן פארשייטע
פאר דריי הונדערט
פינעף און זעכציק טעג.

1938

דעם אַנדענק פון אַרדזשאַניקידזע

אין פרימאַרגנדיקע העלע רוימען
טאַג פארשעמטער שווארצע בליצן צינדט.
אונדזער פאָן מיט שווערע שווארצע זוימען
שריטט אין וועלט און שלאָגט זיך מיטן ווינט.

וויאזוי ארויסשרייען דעם טרויער,
דעם פארלוסט באזיגען וויאזוי,
אונדזער פריילעכן און גרויסן בויער
האַסטו היינט ארויסגעריסן, טויט!

אים, וואָס האָט געפירט און וואָס געגאָן איז
אין דער שפיץ — אין שטייגן און אין דראַנג,
אף די העכסטע, העכסטע רישטעוואניעס,
וויאזוי האָסטו צו אים דערלאנגט?

דורך די שטראָמען ליבע — הייסטע שטראָמען,
וואָס האָבן פון אונדזער הארץ געשטראָמט,
צו זיין ליבן שמייכלענדיקן פאַנעם
וויאזוי האָסטו זיך דורכברעכן געקאַנט?

ניין, ס'איז ניט צו רייסן יענע קניפן,
וואָס ער האָט פארקניפט אין אונדזער שטרייט,
שמייכל ליכטיקער, פארלאַשענער אף ליפן,
לויכטן וועט אין דוירעס און אין צייט!

זיגער

צי מע מישפעט, צי מע מישפעט ניט קיין זיגער,
וואכזאמע געשיכטע, זע און הער,
ווי א דאָר פון בויער און פון קריגער
גייט מיט פאָנעם אָפענעם אף דיין פארהער.

וואָס דו האָסט צו מעלדן, זאָלסטו מעלדן,
וואָס דו האָסט צו פרעגן, ניט באהאלט פאר זיך,
אויסדערוויילטע זיגער, אויסגעפרוּוטע העלדן
נעמען אָן מיט גרייטקייט דיין געריכט.

ניט באשטרײַטבאר אלץ, וואָס אונטער צייכן
פון דיין הארבן אייזערנעם באדינג.
נאָר די וועגן, וואָס דו מערקסט און צייכנסט,
דורכצולייגן איז געווען ניט גרינג.

עפשער קיינמאָל ביז אצינדער, ביז אהערצו
אזא וויסטעניש אף וועגן, אזוי פוסט —
אויב ניט אויספלאסטערן זיי מיט הערצער,
ווי וואָלט מען אף זיי געשטעלט א פוס.

אויב געוואגטקייט וואָלט געווען פארבאָטן,
דרייטקייט אויב עס וואָלט געווען פארווערט,
וואָלטן דארפן בלייבן ניט באטראָטן
דיינע אויסדערוויילטע וועגן אף דער ערד.

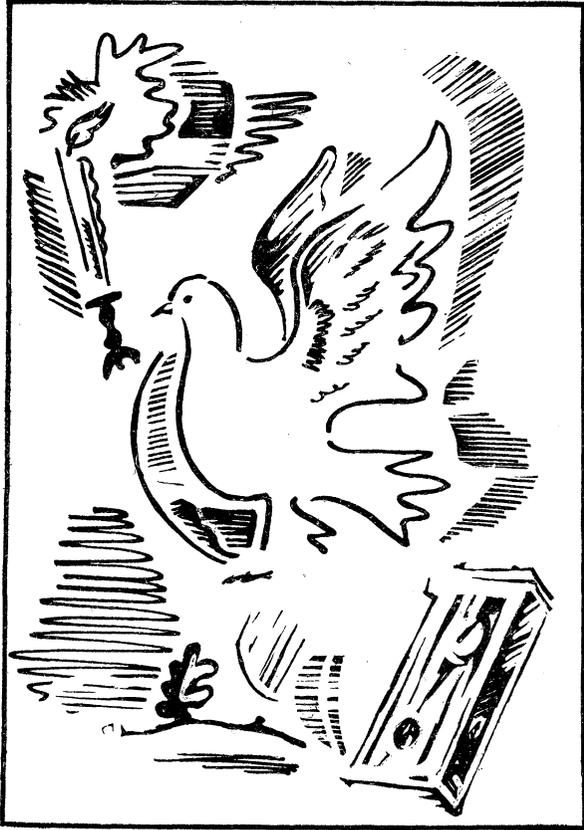
צי מע מישפעט ניט קיין זיגער, צי מע מישפעט,
וואכזאמע געשיכטע, אנערקען,
וויפל ווייטן נאך ניט אופגעמישטע,
וויפל הייכן ניט דערשטיגענע געווען.

און דער שווערער גאנג פון דינע צייטן
לאנגזאם און ניט רירעוודיק אזוי,
פאר אזעלכע גארנדיקע ווייטן,
פאר אזא מין ווארטנדיקער הייד.

ווער זשע האָט די הייד דינע דערקלעטערט,
ווער זשע האָט דיין ווייט געוואגט דערגיין?
בלאט נאך בלאט אין בוך דינעם געבלעטערט
האסטיקער ווי דיר האָט זיך געמיינט.

לויב צו זיי אין זייער אומרויקן שטרעבן,
לויב צו זיי אין זייער דראנג פאָרויס,
אלע, אלע די, ווער ס'האָט דער ערד געגעבן
דעם געבענטשטן און באנייענדיקן שטויס.

מאמיוון פון אנדערע יארן

טיכעלעך רויטע

טיכעלעך רויטע,
פעדעמלעך דינע,
פלינקער און פלינקער
ניי, מיין מאשינע.

טעג מינע יונגע,
מיט פריידן צעשיידטע,
האסטו מיין הונגער
געשטעפט און גענייט דא.

ווייטעק אין אויגן,
פינגער פארינען,
רוקן געבויגן
בא דער מאשינע.

אָנגענייט, אָנגענייט
גאנצע בערג העמדער...
קיינמאל פאר זיך,
שטענדיק פאר פרעמדע.

טיכעלעך רויטע,
פעדעמלעך דינע,
הינט גייט אוף לויטער
א נייער באגינען.

אונדזער באגינען
היינט גייט אוף לויטער,
ניי, מיין מאשינע,
א פאָנע א רויטע.

מאָרגן אף גאסן
וועט פלאמען די פאָנע,
ציטערן וועלן
דעם ארבעטערס סאָנים.

שיכעלעך רויטע,
פעדעמלעך דינע,
פלינקער און פלינקער
ניי, מיין מאשינע.

* * *

פון פינצטערניש, פון אונטערערד, אין שלאכט
ארויס, ארויס מיט פאָנען אין די גאסן.
ווי צוגעשטיקטע פונקען אונטער אש,
צעגליט זיך שוין דער צאָרן בא דער מאסע.

זיי גלזען, אָט די פונקען, ניט געשווינד,
מיר וועלן זיי ניט אופבלאָזן נאָך האיָר,
נאָר זיי דערווארטן ערשטן גוטן ווינט,
קעדיי צעפלאקערן זיך אין א פייער!

1927

די ביקס, די שפיז, די שווערד

(אונגארישע רעוואָליוציאָנערע ליד)

קאמראד, וואָס זאָגט דיין הונגעריקער מאַגן?
וואָס זאָגט דיין שטוב, וואָס פינצטער איז און וויסט,
דיין הונגעריקע ווייב און קינד וואָס זאָגן...
קאמראד! ווי נאקעט און ווי הויל דו ביסט.

די ביקס, די שפיז, די שווערד,
נאָר זיי זיינען אימשטאנד
דיר אומקערן דיין ערד
און מאכן פריי דיין לאנד.

קאמראד, פון וועמענס שווייס און וועמענס טרערן,
פון וועמענס מי, וואָס בויט און וואָס באשאפט,
דער פאַרעץ און דער גראף אלץ רייכער ווערן,
זיי ווערן פעט, דער פאַרעץ און דער גראף.

די ביקס, די שפיז, די שווערד,
נאָר זיי זיינען אימשטאנד
דיר אומקערן דיין ערד
און מאכן פריי דיין לאנד.

קאמראד! דיין הערשער איבער דיר געוועלטיקט,
און דו ביסט נאָר מיט פּיין און צאַרן זאט.

דיין קויען, וואָס קאָן איבערקערן וועלטן,
קאמראד! באווייזן דעם פאַרעץ און מאגנאט!

די ביקס, די שפיז, די שווערד,
נאָר זיי זינען אימשטאנד
דיר אומקערן דיין ערד
און מאכן פריי דיין לאנד.

ווי דער פאן קאזימיעזש האָט געבויט א פאלאץ

(אוקראינישער פּאָלקס־מאַטיוו)

אוי, דו אלטער זינגער, אוי, קאַבזאר דו בלינדער,
וואָס ביסטו אנשוויגן גראָדע אָט אצינדער?
וואָלסט געטאָן א שפּיל איצט, וואָלסט געטאָן א שאל איצט,
ווי דער פאן קאזימיעזש האָט געבויט א פאלאץ,
אוי, א שלאָס א פאלאץ, טורעמס גאנצע זיבן,
אלע כלאָפּעס האָט מען ארבעטן געטריבן,
ניט געפרעגט בא זיי, צי ווילן זיי צי קאָנען,
ניט געשווינט דאָרט אויך די ביטערע אלמאָנע.
ערשט א וואָך אינגאנצן, אז דעם מאן פארלאָרן,
און א וואָך אינגאנצן, אז א קינד געבאָרן.
ניט געלאָזט זי, נעבעך, אַפרוען פון קימפעט:
„גיי און שלעפּ די שטיינער פריילעך און מיט אימפעט“.
מיט איין האנט געהאלטן האָט זי ס'קינד דאָס קליינע,
מיט דער צווייטער האנט האָט זי דערלאנגט די שטיינער:
„אוי, איר ציגל־לייגער, בויט דעם שיינעם פאלאץ,
און איך מיטן פאָנעם צו דער ערד איך פאל איצט“.
אף די ציגל פאלן הייסע טרערן אירע,
נאָר דעם פאן קאזימיעזש זאָל עס נעמען רירן!
אונטער בארג א טיכל שטראַמט דאָרט פריי און אָפּן,
איז צו יענעם טייך די מוטער צוגעלאָפּן,
אוי, ווי צוגעלאָפּן האַסטיק און פארפאליעט,
און איר זון אהין אראָפּגעלאָזט אף כוואליע.

צי א גלעט געטאָן אים צי פון ברעג א שטויס אים:
„שוים איבערן טיכל, אומגליקלעכער יאַסעם.
טאטע־מאמע דיינע העלפן דיר ניט קענען.
אוי, דו פאן קאזימיעזש, ברענען זאַלסטו, ברענען“.

און דו, אלטער זינגער, אוי, קאַבזאר דו בלינדער,
וואָס ביסטו אנשוויגן גראַדע אַט אצינדער,
וואָלסט געטאָן א שפיל איצט, וואָלסט געטאָן א שאל איצט,
ווי דער פאן קאזימיעזש האָט געבויט א פאלאץ.
ווי געבויט אף בלוט אים און אף פּיין אף שווערער,
זאָלן אים זיך אַפּוויינען איצט אונדזערע טרערן.

טויזנט ניין הונדערט פערצן

מיין הונט איז פארווונדעט...
געמיינט, אז איך ווארף א שטיק ברויט...
און איך האָב צום פיינט
א גראנאטע געוואָרפן.

געלאָפן דאָס כאפן...
מיט אימפעט געלאָפן
ביז רויכיקן אופרייס...
און אומגעקערט האָט זיך צוריק
א באַפּלעקטער
מיט בליענדע צייכנס פון ווייטעק...

און לייגט איצט אנדער
צו פיס צו מינע
דאָרשטיקן צונג...
און שטילע און שטומע צוויי הינטישע אויגן —
אויגן באַפּייכטע,
מיט פראגע,
מיט טיינע...

איז וואָס זאָל איך טאָן מיט מיין הונט,
וואָס פארשטייט ניט,
וואָס קאָן ניט באַגרייפן.

וואָס איז אזוינס אומזין,
וואָס ווייסט ניט,
אף וואָס און אף וועמען זיך קלאַגן...
— אַ נארעלע, נאר,
כ׳האַב דיך דען געמיינט?

1917

זאָגט צום ווייב דער סאַלדאט

(פאָלקס־מאַטיוו)

— דאָס שייס־געווער שייסט,
און דאָס שטעך־מעסער שטעכט,
און דאָס וואסער פארווישט
און פארמעקט און מאכט גלאט.

ווי וועט איר באשטיין
קעגן אייזן און שטיין, —
זאָגט דאָס ווייב צום סאַלדאט.

— יא, די שפיז איז א שפיז,
און די קויל איז א קויל,
און דער טויט איז געוויס
נאָך ניט זאט, נאָך ניט זאט.
נאָר דאָס בלוט איז נאָך הייס,
נאָר דער מוט איז דאָך דרייסט. —
זאָגט צום ווייב דער סאַלדאט.

— אך, איר פאלט דאָרט אין שלאכט
און פארגייט ווי דער רויך,
און עס ווארעמט ניט אונדז
אייער מוטיקער טאט.
אך, ווי שנעל איר פארגייט,

און ס'צעגייט אונדזער פרייד, —
זאָגט דאָס ווייב צום סאַלדאט.

— נאָר די שלאכט וועט זיין שלאכט,
אן אנטשיידענע שלאכט
פארן אַרעמען פּאָלק,
פאר דער ארבעטער־זאך —
זאָל די קויל נאָר זיין שאַרף
און געצילט, וווּ מע דארף, —
זאָגט צום ווייב דער סאַלדאט.

אינהאלט

ה. רעמעניק. ארן קושניראָוו — דער דיכטער 3

ווייטער מיזרעך

11	סאַלאַלי
13	דער וועג אין דער טייגע
15	וואלדהיים
18	אף די שפורן פון מיין יוגנט
20	די סאַסנע
21	מוירע פאר דער טייגע
23	טייגע
25	א נייע שטוב
27	בירא און בידזשאן
28	א סימכע אין ביראָפעלד
30	ביראָבידזשאנער קינדער
32	דריי רויטארמייער
35	די ליד וועגן טויונט מיידלעך
37	אן עשעלאָן רויטארמייער

פאַטער קאַמאנדיר

41	פאַטער קאַמאנדיר
43	איך טראָג אין הארצן טיף פארקריצט א נאַמען
45	סאַלדאטישע פיס
46	אומהיימלעכע מילכאַמע

48	קיינעמס ערד
51	דער קאשעוואר ציילט די פארלוסטן
53	מארוסיע קאגוט
56	ליבע צו ווייב און צו קינד
58	יוניק
60	די מוטער ראָכל
67	אונדזער מוזע
69	שמועל ראָסין
71	אַשער שוואַרצמאַן
73	ניקאנאָר איזאניטש
75	אף מיירעו א צוג און אף מיזרעך א צוג
78	געפאר
80	ווי ווייט איז דער וועג קיין בערלין?
82	א גוטער כאָלעם
84	א גרוס דיר, זיג!
85	די ליד וועגן דער פּאַן

ברויז

89	צוג
91	ראַסיאַ
93	„אַלץ, וואָס לעבט און אַטעמט אונטער זון דאָ...“
94	„אין דינע שטעט, אַנשטענדיקע אייראָפּע...“
95	האַרבסט
99	„וועגן מיר, ווי אין האַרבסטיקן דרויסן...“
101	ווייל אומרויק ברומט ערגעץ ווינט
103	„מיינע שיפן שוין ווארטן אף ווינטן...“
104	„פאר יוגנט פארשיטער און דריסטער...“
105	„שפיל פון שטורעמס איז צעברויזט און שוימיק...“
106	„אף רויטן פלאץ, ווו שארף פון האק...“
107	„גאס וועט דיין אָרן היינט וויגן...“
108	הונגער
109	21 יאנואר 1924
110	„דורך טירן און פענצטער פארקייטלטע...“

אזקארע

1. „שטארב, שטארב, מיין געשריי, וועסט בעמיילע...“ . . . 113
2. „ווינטן ראַצכים, ראנגלט זיך, ראנגלט...“ . . . 114
3. „כ'וועל גיט אופהענגען מיין הארפע אף ביימער...“ . . . 115
4. „גאָר אין וועמענס טונקעלע פענצטער...“ . . . 116
5. „איז באלאגערט, באלאגערט מיך, נעכט...“ . . . 117
- „אף שלאכטפעלדער וויסטע...“ . . . 118

איך

1. „...ווער בין איך, וואָס בין איך און וועמענס...“ . . . 121
2. „מיך האָט לעבן געלערנט שטענדיק...“ . . . 122
3. „אין סאָף־נעכט, ווען פון פינצטערניש שיילט זיך...“ . . . 123
4. „מיך האָט איינגעמידט ערדס באוועגונג...“ . . . 124
5. „...אין אָפשיין פון העלער ליכט...“ . . . 125
6. „געדענקט דאָס, איר דארפט דאָס געדענקען...“ . . . 126
- „ניט דערפאר דען...“ . . . 127
- „גרויער הארבסט ביזערט זיך און רעגנט...“ . . . 129
- „עפשער קומט מיר ניט און עפשער קומט מיר...“ . . . 130
- מערי 131
- „דיך באגלייט ביז וואָקזאלן מידע...“ . . . 133
- „מיין קינד אין וויגעלע איז קליין...“ . . . 134
- „וועמען בעטן, צו וועמען זיך ווענדן...“ . . . 135
- „אזויפיל יאמען שנידן דורך די וועלט...“ . . . 136
- ווערטער 138

ווענט

- ווענט 141
- עקראן 143

145	„היי, איר אַנשטענדיקע און באשיידענע...“
146	„דאָס וועט אויך זיין אונדזער לעצטער שטרייט...“
147	באַלשעוויסטיש וואָרט
149	קיראַוו
151	א גרוס דיר, באַלשעוויסטישע פארטיי
153	לארענסיע
155	די פּאָן פון אויסלייז און באפריינג
156	וועכטער

דערמאָנונגען

159	כאוויירים פון מיין עלטער
162	בויערקער זומער
164	אונדזער דאָר
166	א בריוו קיין אויסלאנד
169	מאיאקאָוסקיין
171	אפן טויט פונעם שטורעם־אַנזאַגער
172	לידנשאפט
173	דער בארג
174	ליד

וועגן די שטיינער, וואָס האָבן זיך געלייגט אין פונדאמענט

177	רום פון מיין לאנד
178	וועגן די שטיינער, וואָס האָבן זיך געלייגט אין פונדאמענט
179	הענט
180	פּרילינג
182	נאָך א ריזע
185	גיי דורך אַט די ראכועס
186	דעם אַנדענק פון אַרדזשאַניקידזע
187	זיגער

מאַטיוון פון אנדערע יאַרן

191	טיכעלעך רויטע
193	„פון פינצטערניש, פון אונטערערד, אין שלאכט...“
194	די ביקס, די שפיו, די שווערד
196	ווי דער פאן קאזימיעזש האָט געבויט א פאלאץ
198	טויזנט ניין הונדערט פערצן
200	זאָגט צום ווייב דער סאַלדאט

Кушников Арон Давидович

ИЗБРАННЫЕ СТИХИ

М., «Советский писатель», 1975, 208 стр.
План выпуска 1975 г., № 283.

Художник *Т. И. Борисова*

Редактор *А. Ю. Гонтарь*

Худож. редактор *Е. Ф. Капустин*

Техн. редактор *Т. С. Казовская*

Корректор *А. Б. Стрельник*

Сдано в набор 4/V 1975 г. Подписано к печати 27/X 1975 г. Бумага 70×108¹/₃₂. № 1. Печ. л. 6,5 (9,1). Уч.-изд. л. 5,32. Тираж 1200 экз. Заказ № 2464. Цена 73 коп. Издательство «Советский писатель». Москва Г-69, ул. Боровского, 11. Ордена Трудового Красного Знамени Московская типография № 7 «Искра революции» «Союзполиграфпрома» при Государственном комитете Совета Министров СССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. Москва Г-19, пер. Аксакова, 13

